

**YKSITYISTEN TEIDEN
TEKEMISEN KOORDINOINTI**

HELSINKI 1982

08 TVH

86 0489

Liikenneministeriö

Liikenneministeriö asetti 10.9.1980 työryhmän, jonka tehtävä oli selvittää organisaatiot, joiden toimesta nykyisin yksityisiä teitä suunnitellaan, rahoitetaan ja rakennetaan, sekä vastaavasti toiminnan laajuus sekä avustus- ja rahoitusmuodot.

Selvityksen perusteella työryhmän tuli tehdä liikenneministeriölle ehdotus yksityisten teiden suunnittelu- ja rakentamisorganisaatioiden yhteistoiminnan järjestämisestä siten, että haja-asutusalueiden pientieverkkoa voidaan kehittää eri liikennetarpeiden kannalta tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Työryhmän tuli lisäksi tehdä ehdotus yksityisten teiden avustusten ja rahoituksen järjestämiseksi siten, että erilaiset avustus- ja rahoitusmuodot eivät ole esteenä tarkoituksenmukaiselle ja taloudelliselle teiden suunnittelulle ja tekemiselle.

Selvitystä ja ehdotuksia tehdessään työryhmän tuli ottaa huomioon myös valtion metsien metsätiet.

Työryhmän jäseniksi liikenneministeriö määräsi seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja Yli-insinööri	Risto Rankamo	Tie- ja vesirakennus- hallitus
Yli-insinööri	Paavo Mustonen	Maanmittaushallitus
Yli-insinööri	Esko Laikari	Maatilahallitus

Ylimetsänhoitaja	Pertti Kolehmainen	Metsähallitus
Ylitarkastaja	Heikki Vendelin	Valtiontalouden tarkastusvirasto
Yli-insinööri	Lasse Ristikartano	Suomen Kunnallisliitto
Sihteeri Toimisto- insinööri	Matti Pietilä	Tie- ja vesirakennus- hallitus

Toimistopäällikkö Tero Toivonen metsähallituksesta nimettiin ylimetsänhoitaja Pertti Kolehmaisen varajäseneksi. Samalla hänet määrättiin toimimaan asiantuntijana ja avustajana valtion metsien metsäteitä koskevissa kysymyksissä. Tie- ja vesirakennushallituksesta määrättiin työryhmän asiantuntijaksi toimistoinsinööri Ilkka Pätäri.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi vuoden 1981 loppuun mennessä.

Työryhmä on kuullut asiantuntijana Keskusmetsälautakunta Tapion edustajana metsänhoitaja Allan Antolaa. Työryhmän työhön sisältyvän nykytilanteen selvityksen on laatinut diplomi-insinööri Martti Perälä insinööritoimisto Suunnittelukolmio Oy:stä.

Koska työryhmän tehtävä osoittautui ennakkoarviota laajemmaksi myönsi liikenneministeriö 13.12.1981 työryhmän esityksestä jatkoaikaa yhdellä vuodella eli vuoden 1982 loppuun.

Työryhmä otti nimekseen "YKSITYISTEN TEIDEN TEKEMISEN
KOORDINOINTITYÖRYHMÄ".

Suoritettuaan tehtävänsä työryhmä jättää kunnioittavasti
liikenneministeriölle mietintönsä.

Risto Rankamo

Pertti Kolehmainen

Esko Laikari

Paavo Mustonen

Lasse Ristikartano

Heikki Vendelin

Matti Pietilä

YKSITYISTEIDEN TEKEMISEN KOORDINOINTI

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	1
2.	YKSITYISTEIDEN LUOKITUS JA MÄÄRÄ	
	2.1 Yksityisteiden luokitus	4
	2.2 Yksityisteiden määrä	8
3.	VUOSINA 1976-80 RAKENNETTUJEN YKSITYISTEIDEN MÄÄRÄ	
	3.1 Valtion rakentamat tiet	9
	3.1.1 Metsähallituksen metsätiet	9
	3.1.2 Tie- ja vesirakennuslaitoksen rakentamat tiet	10
	3.2 Valtion avustamat ja lainoittamat tiet	10
	3.2.1 Metsätiet	10
	3.2.2 Maataloustiet	11
	3.2.3 Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennetut tiet	11
	3.2.4 Yksityistielain perusteella avustetut tiet	11
	3.2.5 Työllisyysrahoituksen avulla rakennetut tiet	12
	3.3 Muut yksityistiet	12
	3.3.1 Teollisuusyhtiöiden ja yksityisten henkilöiden rakentamat metsätiet	12
	3.3.2 Muut ilman valtion tukea rakennetut yksityistiet	12
	3.4 Yhteenveto	13
	3.5 Esimerkkikuntien tieverkon kehitys	14
4.	VALTION RAKENNUS- JA AVUSTUSORGANISAATIOT	
	4.1 Metsähallinto	16
	4.2 Keskusmetsälautakunnat	18
	4.3 Tie- ja vesirakennuslaitos	19
	4.4 Maatilahallinto	21
	4.5 Maanmittauslaitos	22

5.	VALTION AVUSTUS- JA LAINOITUSTOIMINTA	
5.1	Avustus- ja lainoitusperusteet	26
5.1.1	Yksityistielaki	27
5.1.2	Maatilalaki	28
5.1.3	Metsänparannuslaki	30
5.1.4	Maanmittaustoimitusten tukemislaki	31
5.1.5	Työllisyyslaki	32
5.2	Toiminnan laajuus ja kustannukset	33
5.2.1	Valtion tekemien teiden kustannukset	33
5.2.2	Valtion avustukset ja - lainat	35
6.	TEIDEN SUUNNITTELUPERUSTEET JA SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄT	
6.0	Yleistä	40
6.1	Yksityistielain perusteella avustettavat tiet	42
6.2	Metsähallituksen tekemät metsätiet	47
6.3	Metsänparannuslain perusteella avustettavat metsätiet	49
6.4	Maatilalain perusteella avustettavat tiet	56
6.5	Muut yksityistiet	58
7.	KUNTIEN AVUSTUSTOIMINTA	
7.1	Avustusperusteet	60
7.2	Kustannukset	61
8.	RAKENTAMIS- JA AVUSTUSTOIMINNAN ENNUSTETTU KEHITYS	
8.1	Valtion avustama rakennustoiminta	62
8.2	Kuntien tekemät ja avustamat yksityistiet	66
8.3	Kustannusyhteenvedo	67
9.	YHTEENVETO TODETUISTA PUUTTEISTA JA EPÄKOHDISTA	
9.1	Teiden suunnittelu	68
9.2	Rahoitus- ja avustuspuitteet	69
9.3	Rahoitusjärjestelmät	70
9.4	Teiden rakentaminen ja rakennustöiden valvonta	70

10. TYÖRYHMÄN EHDOTUKSET

10.1	Yleistä	72
10.2	Yksityisteiden suunnittelu- ja rakennus- toiminnan koordinoinnin järjestäminen	73
10.2.1	Toiminnan koordinointi kunnassa	73
10.2.2	Toiminnan koordinointi läänitasolla	75
10.2.3	Keskusvirastojen tehtävät	79
10.2.4	Ministeriöiden tehtävät	82
10.3	Valtion rahoituksen järjestelymahdollisuudet nykyisessä lainsäädännöllisessä tilanteessa	83
10.4	Lainsäädännön kehittäminen	84

LÄHDELUETTELO 86

LIITTEET 1-10

POHJAKARTAT:

© Maanmittaushallitus
Helsinki 1983

1. Johdanto

Vuonna 1982 valmistuneen selvityksen /1/ mukaan yksityisiä teitä oli Suomessa v. 1980 lopussa n. 119 000 kilometriä. Todellisuudessa teiden määrä oli suurempi, koska em. selvityksen ulkopuolelle jäivät mm. erilliset viljelystiet, varsitiet ja alle 400 metriä pitkät pysyvän asutuksen pääsytietyt sekä yhden tilan alueella olevat omat tietyt.

Yksityisiä teitä rakennettiin v. 1980 n. 5 200 kilometriä. Tähän määrään sisältyvät valtion rakentamat tai taloudellisesti tukemat yksityistiet sekä teollisuusyhtiöiden ja yksityisten ilman valtion tukea rakentamat metsätiet.

Tilastojen ulkopuolelle jäävät nykyisin muut ilman valtion tukea rakennetut yksityiset tietyt.

Yksityisten teiden rakentaminen tulee jatkumaan edellä mainitussa laajuudessa ja tilastoinnin piiriin kuuluvien teiden määrä tulee olemaan n. 170 000 kilometriä v. 1990.

Valtion avustamien ja/tai lainoittamien yksityisteiden rakentamiskustannukset olivat vuonna 1980 yhteensä 143 Mmk.

Valtio avusti näiden teiden rakentamista yksityistielain, maatilalain, maanmittaustoimitusten tukemislain, metsänparannuslain ja säädösten perusteella yhteensä 47 Mmk:lla eli keskimäärin 33 prosentilla rakentamiskustannuksista. Kun otetaan huomioon avustustoiminnasta valtiolle aiheutuneet muut kustannukset (suunnittelu, työnjohto, lainat ja hallinto) vaihtelee valtion kustannusosuus tieryhmittäin 42 - 91 prosenttiin.

Valtion avustusten ja lainojen myöntämisestä ja teiden rakentamisen valvonnasta huolehtii kahden ministeriön (liikenneministeriö, maa- ja metsätalousministeriö) alaisena neljä keskusvirastoa (tie- ja vesirakennushallitus, metsähallitus, maatilahallitus ja maanmittaushallitus).

Lisäksi avustustoimintaan osallistuu sisäministeriön alaisuudessa toimivat 11 lääninhallitusta.

Avustustoiminnan lisäksi valtio rakentaa yksityisiä teitä myös kokonaan valtion kustannuksella. Vuonna 1980 olivat metsähallituksen ja tie- ja vesirakennuslaitoksen kustannukset yksityisteiden rakentamisesta n. 35 Mmk.

Valtion lisäksi kunnat rakentavat yksityisteitä tai avustavat niiden rakentamista. Toiminta perustuu yksityistielain ja kunnallislain säädöksiin. Kuntien rakentamien tai avustamien teiden määristä ei ole käytettävissä luotettavia tietoja, mutta rakentamisavustusten voidaan arvioida olevan vuosittain useita kymmeniä miljoonia markkoja. Avustuskäytäntö vaihtelee kunnittain ja avustusten osuus kustannuksista voi olla välillä 0- 100 prosenttia.

Valtion rakentamis- ja avustustoiminnassa yksityistie-sektorilla on havaittu eräitä puutteita ja epäkohtia.

Asiaa tutkinut valtionalouden tarkastusvirasto on liikenneministeriölle 1.11.1979 lähetetyssä kertomuksessa todennut puutteita mm. yksityisteiden tieverkko-suunnittelussa sekä avustusviranomaisten välisessä yhteistyössä. Lisäksi kertomuksessa on todettu rakennus- ja avustustoiminnan hallinnon hajanaisuus sekä eri tieryhmien avustusresurssien suuret erot.

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti pyrkinyt selvittämään yksityisteiden suunnittelu- ja rakentamistoiminnan kokonaistilannetta.

Selvitystyön aikana on kuitenkin ilmennyt, että luotettavia tietoja teiden suunnittelusta, rakentamisesta ja kustannuksista on saatavissa vain valtion tukeman tienpidon osalta.

Ne yksityistiet, joita suunnitellaan ja rakennetaan ilman yhteiskunnan tukea ovat nykyisin lähes kokonaan tilastoinnin ja viranomaisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella.

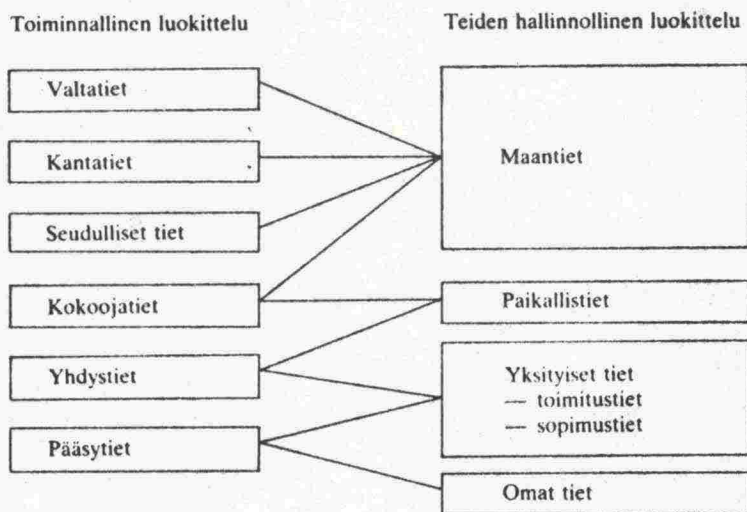
Työryhmä on nykytilan kuvauksen laatimista varten pyytänyt liitteen 10 mukaisen nykytilan kuvauksen metsähallitukselta, maatilahallitukselta, maanmittaushallitukselta, tie- ja vesirakennushallitukselta sekä Suomen Kunnallisliitolta. Saatua kirjallista aineistoa on täydennetty keskusvirastojen ja piirihallinnon edustajia haastattelemalla. Työryhmä on lisäksi kuullut Keskusmetsälautakunta Tapion edustajana tarkastaja Allan Antolaa ja metsähallituksen edustajana toimistopäällikkö Tero Toivosta.

2. YKSITYISTEIDEN LUOKITUS JA MÄÄRÄ

2.1 Yksityisteiden luokitus

Yksityistiet voidaan jakaa luokkiin toiminnallisen ja tielainsäädännön mukaisen hallinnollisen luokittelun avulla. Toiminnallisen luokittelun perusteena ovat tien sijainti tieverkossa ja tien pääasiallinen liikenteenvälitystehtävä.

Tielainsäädännön mukaisen luokittelun perusteena ovat yleisistä teistä annetun lain (433/54) ja asetuksen (482/57) sekä yksityistielain (358/62) säännökset.

Kuva 1.

Yksityisteiden toiminnallisen ja hallinnollisen luokittelun vastaavuus.

Toiminnallisen luokittelun mukaan yksityisteihin kuuluu osa yhdysteistä ja osa pääsyteistä.

Yhdysteinä toimivat yksityistiet yhdistävät kyläkeskuksia ja haja-asutusalueita yleisiin teihin sekä välittävät paikallista liikennettä. Kysymyksessä olevien yksityisteiden liikenteellinen merkitys on verraten suuri ja ne kuuluvat yleensä valtionavustuksen piiriin. Tärkeimmät yhdysteihin kuuluvat yksityistiet vastaavat liikenteelliseltä merkitykseltään lähinnä paikallisteitä.

Pääsyteinä toimivat yksityistiet yhdistävät yleensä vain muutamia talouksia kokooja- ja yhdysteihin sekä palvelevat kiinteistöjen ulkoista ja sisäistä liikennettä. Sanottujen yksityisteiden liikenteellinen merkitys on rajoitettu.

Tielainsäädännön mukaisen luokittelun perusteella yksityistiet voidaan jakaa toimitusteihin, sopimusteihin ja omiin teihin.

Toimitustiet on muodostettu yleensä viranomaisen myötävaikutuksella (nykyisin maanmittausinsinöörin pitämässä toimituksessa), jossa kiinteistölle on perustettu pysyvä oikeus käyttää toisen kiinteistön aluetta tietarkoituksiin.

Sopimustiet perustuvat kiinteistönomistajien kesken tehtyyn sopimukseen, joka sitoo ainoastaan niitä, jotka ovat tehneet sopimuksen tai myöhemmin hyväksyneet sen taikka ovat heidän perillisiä (yksityistielain 21 §). Sopimusteihin sovelletaan yksityistielaista vain 11 luvun tien lakkauttamista koskevia säännöksiä.

Omat tiet ovat yhden kiinteistön alueella olevia teitä, joita vain kiinteistönomistajalla tai -haltijalla on oikeus käyttää. Tällaisiin teihin ei sovelleta mitään osin yksityistielain säännöksiä.

Tässä selvityksessä käsitellään sellaisia yksityisiä ja omia teitä, joita valtion viranomaiset rakentavat tai, joiden rakentamiseen on mahdollista saada valtion tukea (avustusta ja/tai lainaa).

Tällaisia teitä ovat:

- metsätiet
- maataloustiet
- pysyvän asutuksen pääsytiät
- tiet, joilla on paikkakunnalla huomattava liikenteellinen merkitys

Metsätiet

Yksityistielain 5 §:n 2 momentin mukaan tietä, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten, sanotaan metsätieksi.

Metsähallituksen kirjeen nro Ym. 6034/1174-61/32.5.1973 mukaan metsätie määritellään seuraavasti: "Milloin metsätalouden edellyttämien kuljetusten osuus on yli puolet tiellä tapahtuvista kuljetuksista, on tietä pidettävä metsätienä.

Metsätiet jaetaan runkoteihin, alueteihin ja varsiteihin niiden tieverkollisen merkityksen perusteella.

Runkotie kerää liikennettä alueteiltä ja varsiteiltä ja sitä käytetään jatkuvasti metsätalouden liikennetarpeisiin. Runkotiellä voi olla myös yleistä merkitystä.

Aluetie liittyy sivuhaarana runkotiehen tai yleiseen tiehen ja sitä käytetään yleensä useamman kiinteistön metsätalouden liikennetarpeisiin.

Varsitie on yleensä lyhyehkö sivuhaara, jota käytetään tavallisesti yhden tai vain muutaman kiinteistön metsätalouden liikennetarpeisiin.

Toiminnalliselta luokaltaan tärkeimmät metsätiet, jotka palvelevat myös asutusta, voivat olla yhdysteitä (osa runkoteistä) tai pääsyteitä (osa runkoteistä, aluetiet).

Hallinnolliselta luokaltaan metsätiet ovat toimitusteitä, sopimusteitä tai omia teitä. Kuitenkin niiden metsäteiden, joiden tekemiseen metsähallituksen nykyisten ohjeiden mukaan voidaan metsänparannusvaroja myöntää, tulee olla toimitusteitä.

Maataloustiet

Maataloustiellä tarkoitetaan ensisijassa maatalouden liikennetarpeisiin rakennettua tietä, jota käytetään maatilojen ulkoiseen ja sisäiseen liikenteeseen. Käyttötarkoituksen perusteella

maataloustiet jaetaan ulospääsyteihin ja viljelysteihin.

Ulospääsytiellä tarkoitetaan yhdestä tai useammasta talouskeskuksesta liikennekelpoiselle tielle johtavaa tietä, joka palvelee ympärivuotista liikennettä. Tien tehtävänä on toimia tilan tai tilaryhmien huolto- ja palvelutienä. Tie voi kerätä liikenteen yhdeltä tai useammalta viljelystieltä. Ulospääsytiellä voi olla yleisempääkin merkitystä silloin, kun se samalla toimii yleisten teiden yhdystienä.

Viljelystiellä tarkoitetaan yhdestä tai useammasta talouskeskuksesta tiluksille johtavaa tietä. Sen tarkoituksena on palvella tilan tai tilaryhmän sisäistä liikennettä. Se voi liittyä ulospääsytiehen tai muuhun liikennekelpoiseen tiehen.

Toiminnalliselta luokaltaan maataloustiet ovat yleensä pääsytteitä. Tärkeimmät ulospääsytiet voivat olla myös yhdysteitä.

Hallinnolliselta luokaltaan maataloustiet ovat toimitusteitä, sopimusteitä tai omia teitä.

Yksityistielain 93 pykälän tarkoittamat tiet

Yksityistielain 93 pykälän mukaisia yksityisteitä ovat tiet, joilla on paikkakunnalla huomattava liikenteellinen merkitys tai, jotka ovat tarpeen pysyvä asutuksen pääsytteinä.

Tiellä on paikkakunnan liikenteessä huomattava merkitys, jos sen vaikutus alueella on huomattavasti pysyvää asutusta tai jos sitä käytetään yleisesti muuhunkin liikenteeseen kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuviin kuljetuksiin.

Pysyvän asutuksen pääsytietä käytetään pysyvän asutuksen liikenteeseen, paikalliseen hallinto- tai palvelukeskukseen.

Toiminnalliselta luokaltaan tällaiset tiet ovat yhdysteitä tai pääsytteitä.

Hallinnolliselta luokaltaan nämä tiet ovat toimitusteitä.

2.2 Yksityisteiden määrä

Tie- ja vesirakennushallituksen vuonna 1982 julkaiseman selvityksen /1/ mukaan yksityisteitä oli 31.12.1980 kaikkiaan n. 76 000 kappaletta ja niiden yhteispituus oli n. 119 000 kilometriä.

Tähän lukuun eivät sisälly erilliset viljelystiet, metsä- teistä varsitiet, alle 400 metriä pitkät pysyvän asutuksen pääsytiät eivätkä yhden tilan alueella olevat omat tiet.

3. VUOSINA 1976 - 80 RAKENNETTUJEN YKSITYISTEIDEN MÄÄRÄ

Yksityisiä teitä rakentavat tai rakentamisesta vastaavat seuraavat organisaatiot:

- tieosakkaat (järjestäytymätön tieyritys) tai tiekunta
- kunta
- valtion organisaatiot:
 - metsähallinto
 - maatilahallinto
 - tie ja vesirakennuslaitos
 - maanmittauslaitos
- keskusmetsälautakunnat
- yritykset ja yhteisöt (esim. teollisuusyhtiöt)

Rakennettujen yksityisteiden määrästä on saatavissa tarkkoja tilastoja vain niistä teistä, jotka on rakennettu valtion organisaatioiden toimesta tai joiden tekemiseen on saatu valtion rahoitusta. Myös teollisuusyhtiöiden tekemistä metsäteistä on tilastotietoja käytettävissä.

3.1 Valtion rakentamat tiet

3.1.1 Metsähallituksen metsätiet

Vuosina 1976 - 1980 metsähallituksen tekemiä metsäteitä on valmistunut seuraavasti:

Vuosi	Valmistuneet metsätiet km						
	Runkotiet		Aluetiet		Varsitiet	Yhteensä	
	Rakennetut	Parannetut	Rakennetut	Parannetut	Rakennetut	Rakennetut	Parannetut
1976	25	210	610	10	23	658	220
1977	60	275	520	30	716	1 296	305
1978	110	220	450	20	569	1 129	240
1979	105	245	445	25	553	1 103	270
1980	60	155	400	50	652	1 112	205

3.1.2 Tie- ja vesirakennuslaitoksen rakentamat tiet

Yleisten teiden rakentamisen ja parantamisen yhteydessä suoritetaan usein myös yksityisten teiden järjestely. Nämä järjestelyt toteuttaa tie- ja vesirakennuslaitos ja ne rahoitetaan yleisten teiden tekemiseen osoitetuilla määrärahoilla.

Yleisten teiden rakentamisen ja parantamisen yhteydessä on em. yksityisiä teitä tehty seuraavasti:

	1976	1977	1978	1979	1980
Rakennetut ja parannetut yksityiset tiet km	47	49	71	91	71

3.2 Valtion avustamat ja lainoittamat tiet

3.2.1 Metsätiet

Metsänparannuslain perusteella avustettavien metsäteiden rakentamisesta ja parantamisesta vastaavat keskusmetsälautakunnat Tapio ja Skogskultur. Rakennettujen ja parannettujen teiden määrä kilometreinä on vuosina 1976 - 80 ollut tie-ryhmittäin seuraava:

Vuosi	Valmistuneet metsätiet km			
	Runkotiet Rakennetut + parannetut	Aluetiet Rakennetut + parannetut	Varsitiet Rakennetut + parannetut	Yhteensä Rakennetut + parannetut
1976	213	1 089	390	1 692
1977	351	1 247	361	1 959
1978	214	1 557	435	2 206
1979	287	1 391	381	2 059
1980	293	1 672	605	2 570

3.2.2 Maataloustiet

Maatilalain perusteella avustettavien ja lainoitettavien teiden rakentamista ja perusparantamista valvoo maatalahallitus. Valmistuneiden tietöiden määrä kilometreinä on vuosina 1976 - 80 ollut seuraava:

	1976	1977	1978	1979	1980
Rakennetut ja perusparannetut maataloustiet km	913	816	755	514	522

3.2.3 Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennetut tiet

Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennetaan yksityisiä teitä lähinnä maa- ja metsätalouden tarpeita varten. Teiden rahoituksesta vastaavat yksityiset ja valtion osuudesta maanmittauslaitos. Rakennettujen teiden määrä kilometreinä on ollut vuosina 1976 - 80 seuraava:

	1976	1977	1978	1979	1980
Rakennetut yksityiset tiet km	60	21	26	28	33

3.2.4 Yksityistielain perusteella avustetut tiet

Yksityistielain perusteella voidaan avustaa teiden rakentamista ja parantamista. Avustusten maksamisesta ja valvonnasta vastaa tie- ja vesirakennuslaitos. Vuosina 1978 - 1980 oli valmistuneiden teiden ja siltojen määrä seuraava:

	1976	1977	1978	1979	1980
Valmistuneiden teiden määrä (rakennetut ja parannetut tiet) km	154	122	102
Valmistuneiden siltojen määrä kpl	52	36	78

Vuosina 1976 - 77 valmistuneita teitä ei ole tilastoitu.

3.2.5 Työllisyysrahoituksen avulla rakennetut tiet

Yksityisteitä rakennetaan rajoitetusti myös työllisyysvaroista myönnettyillä avustuksilla sellaisilla alueilla, joilla työttömyysaste on korkea.

Vuosittain avustettujen teiden määrästä ei ole tilastoja.

3.3 Muut yksityiset tiet

3.3.1 Teollisuusyhtiöiden ja yksityisten henkilöiden rakentamat metsätiet

Teollisuusyhtiöiden ja yksityisten henkilöiden toimesta on rakennettu metsäteitä vuosina 1976 - 1980 seuraavasti:

Vuosi	Valmistuneiden metsäteiden määrä km											
	Runkotiet			Aluetiet			Varsitiet			Yhteensä		
	Teoll. yht.	Yksit.	Yht.	Teoll. yht.	Yksit.	Yht.	Teoll. yht.	Yksit.	Yht.	Teoll. yht.	Yksit.	Yht.
1976	54	15	69	758	-	758	97	386	483	909	401	1310
1977	41	-	41	547	2	549	85	374	459	673	376	1049
1978	71	-	71	514	40	554	135	297	432	720	337	1057
1979	111	6	117	350	7	357	61	279	340	522	292	814
1980	108	32	140	333	-	333	83	249	332	524	281	805

3.3.2 Muut ilman valtion tukea rakennetut yksityiset tiet

Yksityisiä teitä rakennetaan vuosittain huomattava määrä ilman valtion tukea. Tällaisten teiden rakentajina toimivat useimmiten kunnat, tiekunnat tai yksityiset henkilöt.

Vuosittain valmistuneiden teiden kokonaismäärästä ei ole käytettävissä luotettavia tilastotietoja.

3.4 Yhteenveto

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto vuosina 1976 - 1980 valmistuneista yksityisteiden rakentamis- ja parantamistöistä toteuttamisvuoden mukaan ryhmiteltynä.

	Valmistuneiden yksityisten teiden yhteispituus					Keskim. vuodessa
	1976	1977	1978	1979	1980	
I VALTION RAHOITAMA YKSITYISTEN TEIDEN RAKENNUSTOIMINTA						
1. Metsähallituksen toimesta tehdyt metsätiet	878	1 601	1 369	1 373	1 317	1 308
- näistä rakennettuja	658	1 296	1 129	1 103	1 112	1 060
- näistä parannettuja	220	305	240	270	205	248
2. Tie- ja vesirakennuslaitoksen toimesta tehdyt yksityiset tiet	47	49	71	91	71	65
Ryhmä I yhteensä	925	1 650	1 440	1 464	1 388	1 373
II VALTION TUKEMA YKSITYISTEN TEIDEN RAKENNUSTOIMINTA						
1. Metsänparannuslain tuella tehdyt metsätiet	1 692	1 959	2 206	2 059	2 570	2 097
2. Maatilalain tuella tehdyt yksityiset tiet	913	816	755	514	522	704
3. Maanmittaustoimitusten yhteydessä tehdyt yksityiset tiet	60	21	26	28	33	34
4. Yksityistielain mukaisella valtion avustuksella tehdyt yksityiset tiet	154	122	102	126
5. Työllisyysavustuksella tehdyt yksityiset tiet	ei tilastoitu					
Ryhmä II yhteensä	2 665	2 796	3 141	2 723	3 227	2 961
III ILMAN VALTION TUKEA RAKENNETUT YKSITYISET TIET						
1. Teollisuusyhtiöiden ja yksityisten henkilöiden toimesta tehdyt metsätiet	1 310	1 049	1 057	814	805	1 007
2. Tiekuntien ja yksityisten henkilöiden toimesta tehdyt maataloustiet	ei tilastoitu					
3. Tiekuntien, kuntien ja yksityisten henkilöiden toimesta tehdyt asutuksen pääsytiet sekä muut yksityiset tiet	ei tilastoitu					
Ryhmä I - III yhteensä	4 900	5 495	5 638	5 001	5 420	5 341

3.5 Esimerkkikuntien tieverkon kehitys

Yksityistieverkon muodostumista on tarkasteltu kolmen esimerkkikunnan yksityistieverkon avulla. Esimerkkikuntia olivat Valkeala Etelä-Suomesta, Nilsiä Keski-Suomesta ja Tervola Pohjois-Suomesta. Kunnat valittiin tie- ja vesirakennushallituksen tekemän selvityksen 35 kohdekunnasta. Tarkasteluajankohtina ovat vuodet 1965, 1975 ja 1980.

Tarkasteluajankohdan yksityistieverkko muodostettiin siten, että kyseisen ajankohdan tiekartassa esitettyä yksityistieverkkoa täydennettiin em. yksityistieselvityksen sekä tätä tarkastelua varten erikseen suoritettun kyselyn tietojen perusteella. Kysely lähetettiin niille metsähallinnon hoitoalueille, keskusmetsälautakunta Tapion metsänparannuspiireille ja maatalouspiirien maataloustoimistoille, joihin esimerkkikunnat kuuluivat sekä kahdelle teollisuusyhtiölle (Kymi Kymmene Oy ja Enso Gutzeit Oy).

Tervolan, Nilsiän ja Valkealan kunnan yksityiset tiet vuosina 1965, 1975 ja 1980 on esitetty karttaliitteissä 1-9. Kuvista ilmenee, että yksityistieverkko on vuodesta 1965 vuoteen 1980 laajentunut näissä kunnissa voimakkaasti. Yksityisten teiden määrät Tervolassa, Nilsiässä ja Valkealassa olivat v. 1965, 1975 ja 1980 seuraavat:

	1965	1975	1980	Lisäys 1965-	
	km	km	km	km	%
Tervola	290	459	542	252	87
Nilsiä	278	424	500	222	80
Valkeala	467	659	974	507	109

Tervolassa yksityistieverkon pituuden kasvu on aiheutunut metsäteiden, maatalousteiden ja pysyvän asutuksen pääsyteiden tiepituuden kasvusta. Nilsiässä yksityistieverkon pituuden kasvu on aiheutunut lähinnä pysyvän asutuksen pääsyteiden tiepituuden kasvusta. Valkealassa yksityistieverkon kasvu on aiheutunut teollisuusyhtiöiden metsäteiden ja pysyvän asutuksen pääsyteiden tiepituuden kasvusta.

Kaikissa kolmessa kunnassa oli metsänparannuspiirien laatimien metsätiestön yleissuunnitelmien suhteen tilanne samantoinen; metsätiestön yleissuunnitelmissa esitetyistä metsäteistä ei oltu toteutettu ainoatakaan. Muita metsäteitä metsänparannuspiirit olivat kuitenkin rakentaneet.

4. VALTION RAKENNUS- JA AVUSTUSORGANISAATIOT

Yksityisteitä rakentavat tai avustavat seuraavat valtion organisaatiot

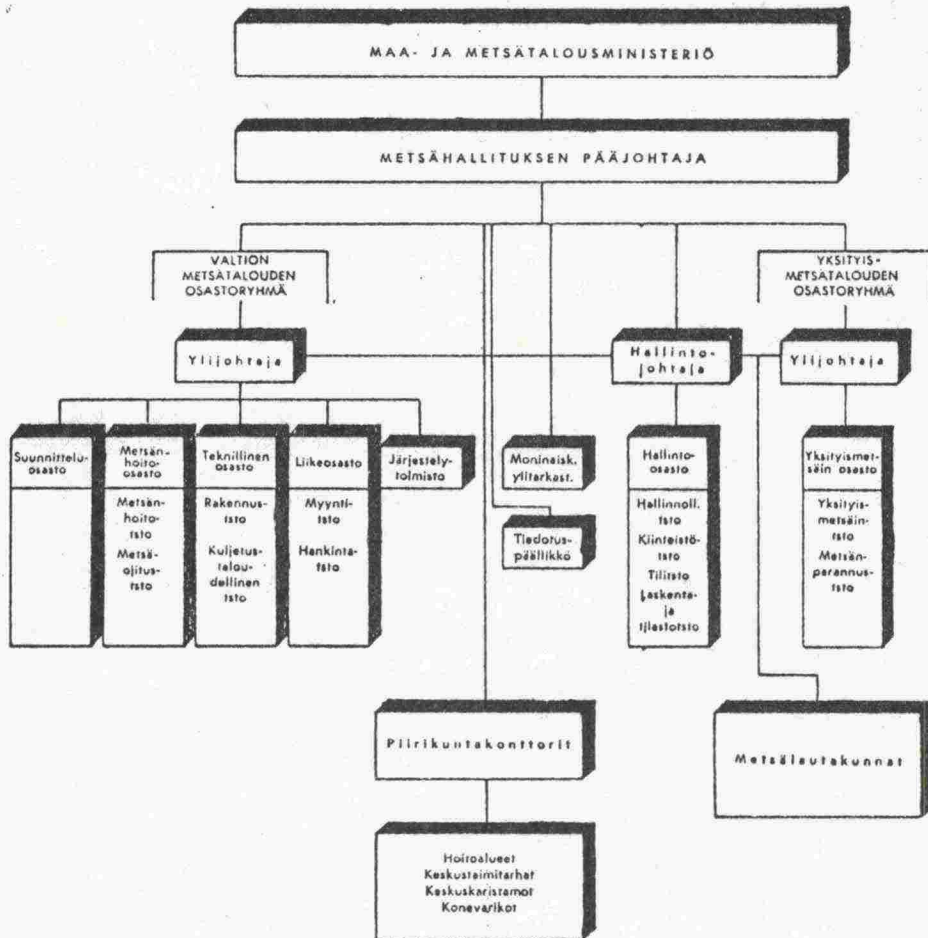
- metsähallinto
- maatilahallinto
- tie- ja vesirakennuslaitos
- maanmittauslaitos

Näiden lisäksi valtion avustamien metsäteiden rakentamisesta huolehtivat julkisoikeudelliset yhteisöt keskusmetsälautakunnat Tapio ja Skogskultur.

Lisäksi lääninhallitukset osallistuvat yksityistielain perusteella myönnettävien valtion avustushakemusten käsittelyn päävastuun ollessa tie- ja vesirakennuslaitoksella.

4.1 Metsähallinto

Valtion metsien hoitoa varten maa on jaettu Etelä-Suomen, Pohjanmaan ja Perä-Pohjolan piirikuntiin. Piirikunnat on edelleen jaettu hoitoalueisiin. Piirikuntien toimintaa johtaa ja valvoo metsähallitus. Metsähallinnon organisaatio ilmenee kuvasta 2 ja piirikuntajako kuvasta 7.

Kuva 2: Metsähallinnon organisaatio

Teitä suunnittelevat ja rakentavat piirikunnissa olevat piiri-insinöörien johtamat rakennustoimet sekä hoito-alueet. Tavoitteena on rakentamisvastuun siirtäminen kokonaisuudessaan hoitoalueille. Rakennustoimien tehtäväksi jäisi silloin suunnittelu- ja rakennustoiminnan ohjaaminen ja konsultointi sekä teknillisesti vaativien kohteiden kuten siltojen suunnittelu ja rakentaminen. Metsähallituksen metsäteiden kunnossapidosta vastaavat hoitoalueet.

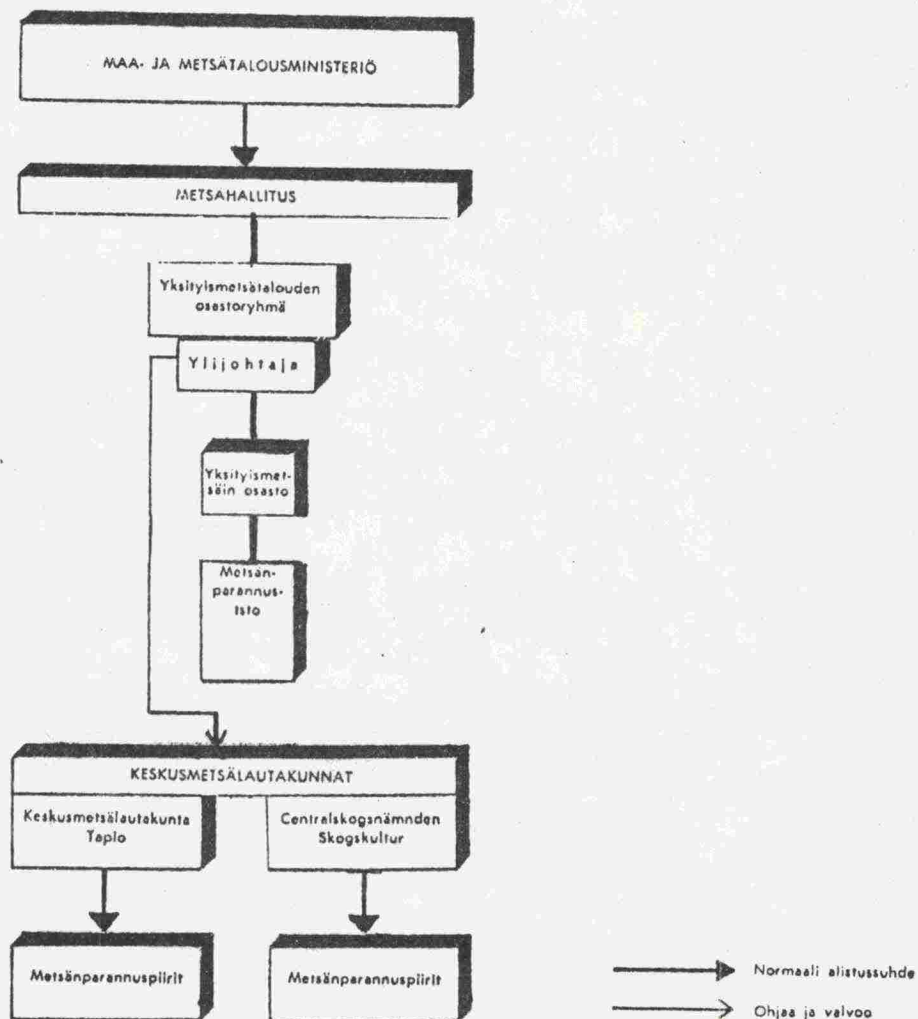
Tienrakennustoimintaan osallistuneen henkilöstön (metsänhoitajat, metsätekniikot, dipl.insinöörit, insinöörit, rakennusmestarit, työnjohtajat ja toimistohenkilökunta) määrä on seuraavan asetelman mukainen:

Vuosi	Keskusvirasto	Piirihallinto	Yhteensä
1975	4	55	59
1980	4	51	55
1986 (ennuste)	4	48	52

Henkilöstön määrä on saatu arvioimalla tierakennustoiminnan osuus eri organisaatiotasojen kaikista tehtävistä ja muuntamalla ko. osuus toimihenkilöiden suhteelliseksi lukumääräksi.

4.2 Keskusmetsälautakunnat

Metsänparannusvaroilla tuettujen metsäteiden suunnittelusta ja rakentamisesta vastaavat keskusmetsälautakunnat Tapio ja Skogskultur, joiden alueorganisaatio muodostuu 16:sta metsänparannuspiiristä. (kuva 7) Keskusmetsälautakunnat ovat osa metsähallinnon organisaatiota ja niiden toimintaa valvoo metsähallitus. (kuva 3)

Kuva 3. Metsänparannusvaroin tuetun metsäteiden rakennustoiminnan organisaatio

Metsäteiden suunnittelun ja rakentamisen valvontaan osallistuvan henkilöstön määrät olivat vuosina 1975 ja 1980 seuraavat:

	Metsähallitus ja Keskusmet- sälautakuntien päätoimistot	Metsän- parannus- piirit	Yhteensä	Metsätietöi- den osuus metsän paran- nusvaroista
	henkilöstön määrä			%
1975	52	709	761	33
1980	57	755	812	58

Yllämainitut henkilöstömäärät jakaantuivat henkilöryhmittäin seuraavasti:

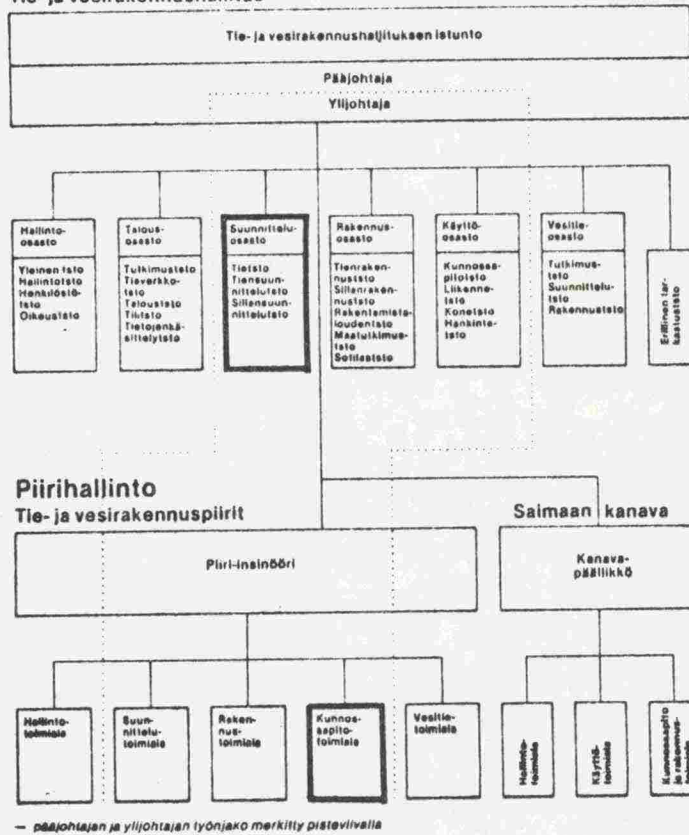
Henkilöryhmä	Vuosi			
	1975		1980	
	luku- määrä	osuus %	luku- määrä	osuus %
Metsänhoitajat ja vastaavat	69	9	74	9
Metsäteknikot	135	18	138	17
Toimistohenkilökunta	137	18	149	18
Työnjohtajat	420	55	451	56
Yhteensä	761	100	812	100

4.3 Tie- ja vesirakennuslaitos

Yksityisten teiden tekemisen ja kunnossapidon valtionavustusasioita hoidetaan tie- ja vesirakennushallituksessa suunnitteluosaston tietöimistössä. Piirihallinnossa avustusasioita hoidetaan kunnossapitotoimialalla ja tiemestaripiireissä. Avustavia toimialoja ovat suunnittelu- ja hallinto-toimialat. Tie- ja vesirakennuslaitoksen organisaatio on esitetty kuvassa 4 ja tie- ja vesirakennuspiirien aluejako kuvassa 7.

Tie- ja vesirakennuslaitos

Tie- ja vesirakennushallitus

- yksityisten teiden tienpidon valtion avustusasioita ensisijaisesti hoitavat yksiköt

Kuva 4: Tie- ja vesirakennuslaitoksen organisaatio

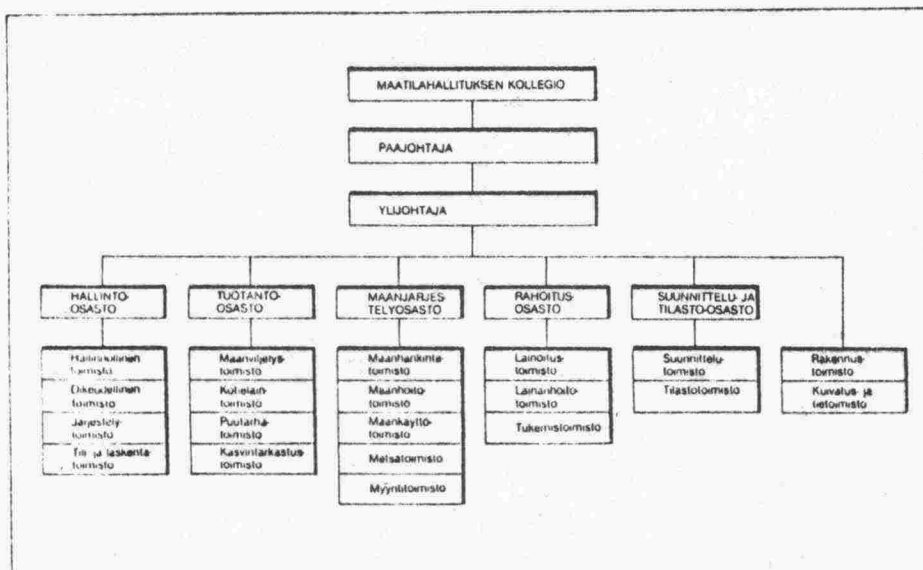
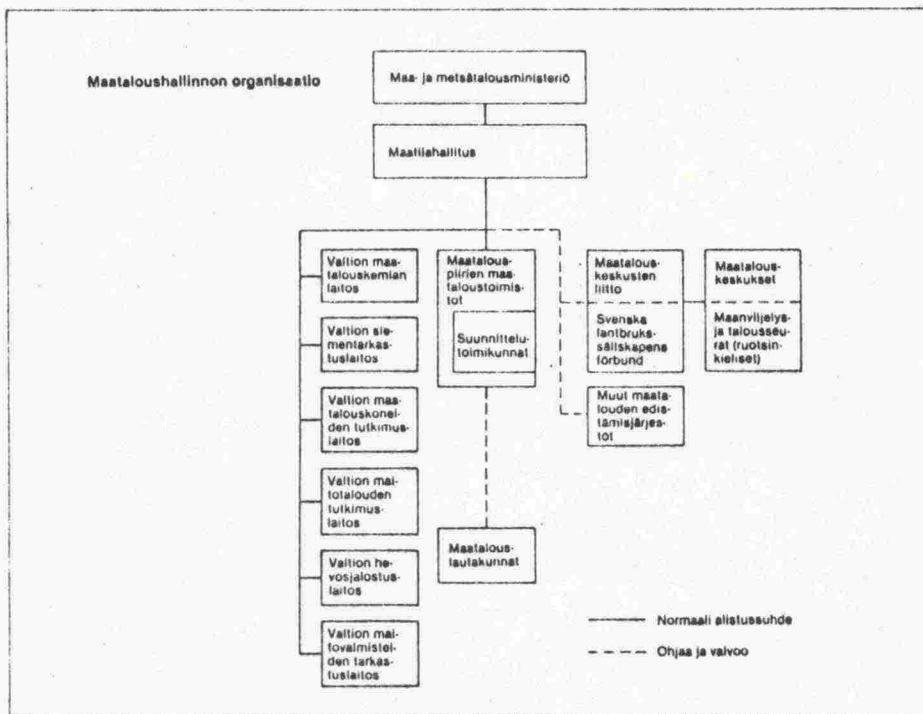
Tie- ja vesirakennuslaitoksessa yksityisten teiden tekemisen valtionavustusasioiden käsittelyyn osallistuvien henkilöiden määrä ja työpanos työvuosina v. 1980 ja ennuste vuodelle 1986 ovat seuraavat:

Henkilöryhmä	Keskushallinto		Piirihallinto		Yhteensä	
	Määrä	Työpanos	Määrä	Työpanos	Määrä	Työpanos
Insinöörit	1980	1	0.1	31	32	2.2
	1986	2	0.1	33	35	2.6
Rakennusmestarit	1980	2	0.8	66	68	4.3
	1986	2	0.8	74	76	5.1
Toimistohenkilökunta	1980	1	0.1	21	22	0.9
	1986	1	0.4	25	26	1.1

4.4 Maatilahallinto

Maatalousteiden valtionavustusasioiden hoidosta vastaa maatilahallituksessa kuivatus- ja tietojmisto. Milloin tien tekemiseen on myönnetty valtion lainaa osallistuen lainoitus-toimisto asian käsittelyyn. Maa on jaettu 19 maatalouspiiriin, joiden tehtävänä on avustusten ja töiden valvonta. Kunnissa avustuksiin liittyvistä tehtävistä vastaavat maatalouslautakunnat. Maatalouspiirijako on esitetty kuvassa 8.

Kuva 5 . Maatilahallinnon organisaatio

Maatalousteiden avustustoimintaan osallistuneen henkilöstön määrä oli vuonna 1980 seuraava:

- maatilahallitus; 3 henkilöä, joista yksi (rkm) päätoimisesti
- maatalouspiirit; 18 henkilöä, hoitavat osittain myös muita töitä
- kunnat; kuntien maataloussihteerit vastaavat maatalousteiden tekemisen valvonnasta oman toimensa ohella.

4.5 Maanmittauslaitos

Uusjako - ja rajakuntien tilusjärjestelyjen yhteydessä joudutaan rakentamaan yksityisteitä valtion avustuksella. Maanmittauslaitoksessa rakentamis- ja avustustoiminnasta vastaavat maanmittaushallituksen suunnittelutoimisto, maanmittauskonttori sekä uusjakoja tai tilusjärjestelyjä suorittavat maanmittaustoimistot.

Teiden suunnittelu ja rakentaminen annetaan tavallisesti metsänparannuspiirin tai vesipiirin tehtäväksi.

Rakentamis- ja avustustoiminnan lisäksi maanmittauslaitos vastaa kaikkien yksityisteiden rakentamisessa ja parantamisessa tarvittavista yksityistielain mukaisista tietoisuuksista.

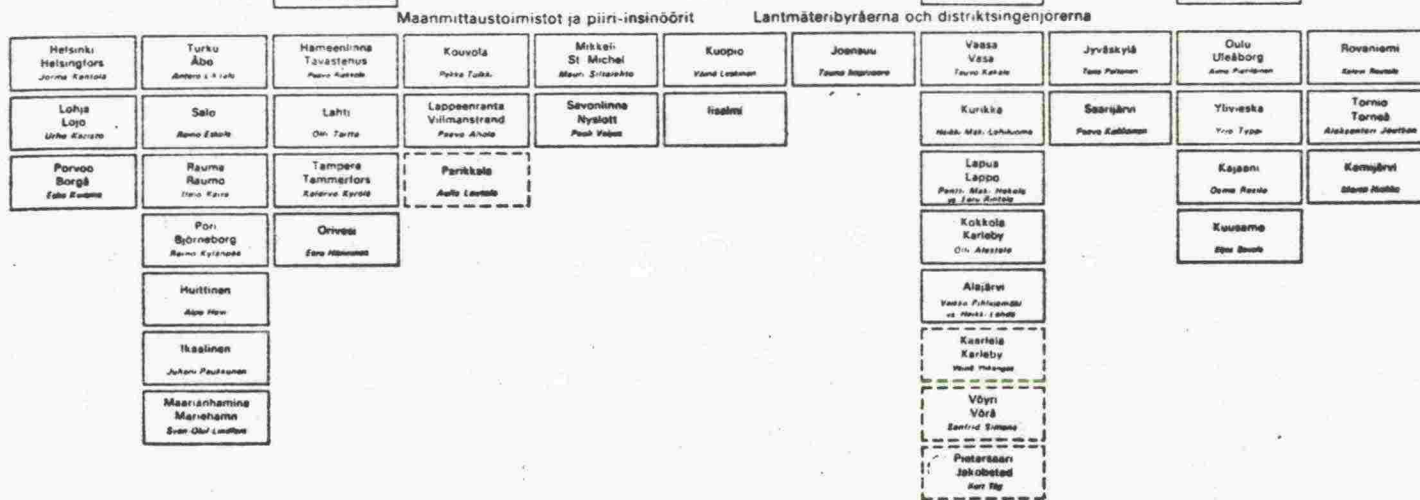
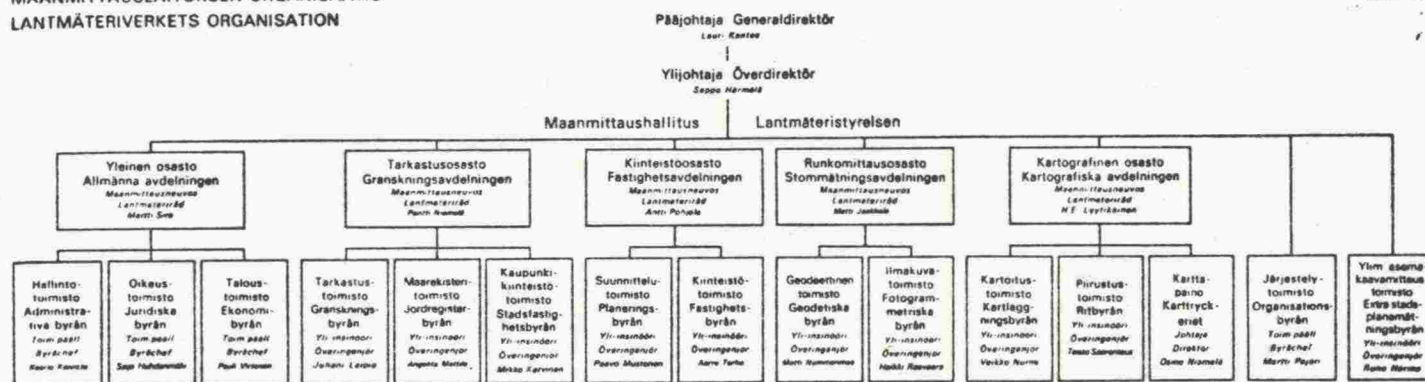
Rakennettavien teiden suunnittelu- ja avustustoimintaan sekä yksityistietoimituksiin osallistuvan henkilöstön työpanos henkilötyövuosina oli vuosina 1975 ja 1980 seuraavan taulukon mukainen. Lisäksi taulukossa on arvio henkilöstötarpeesta vuodelle 1986.

Tehtävä		Keskushallinto	Piirihallinto	Yhteensä
Tienrakentaminen	1975	0.1	4.1	4.2
uusjaoissa ja	1980	0.1	4.1	4.2
tilusjärjestelyissä	1986	0.1	4.0	4.1
Yksityistietoimitukset	1975	0.1	50.1	50.2
	1980	0.1	61.1	61.2
	1986	0.1	63.0	63.1

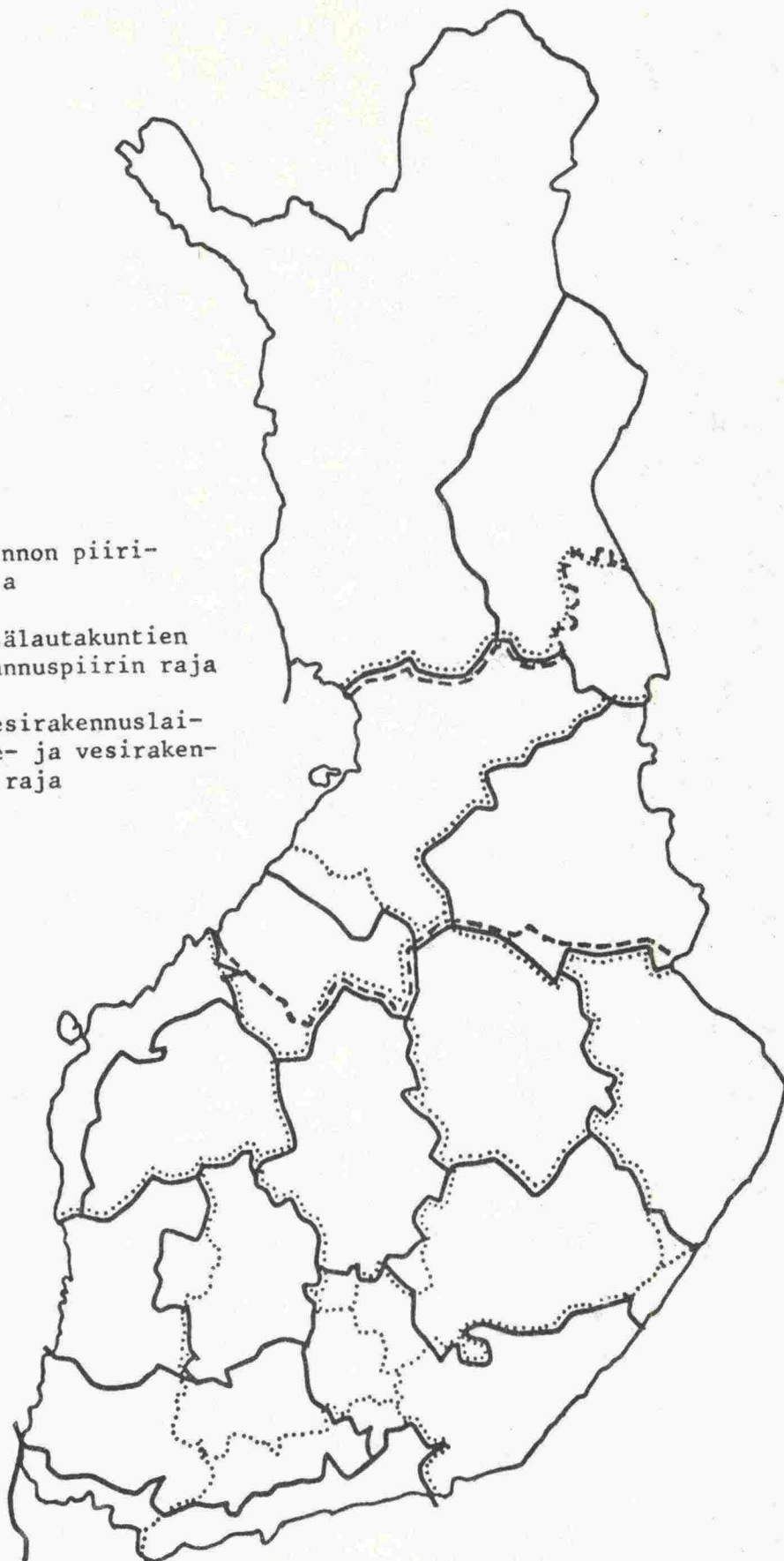
Kuva 6

MAANMITTAUSLAITOKSEN ORGANISAATIO
LANTMÄTERIVERKETS ORGANISATION

1.1.1980

- Metsähallinnon piirikunnan raja
- Keskusmetsälautakuntien metsänparannuspiirin raja
- Tie- ja vesirakennuslaitoksen tie- ja vesirakennuspiirin raja

KUVA 7 Metsähallinnon piirikunnat (3 kpl),
keskusmetsälautakuntien metsänparannuspiirit (16 kpl) sekä tie- ja vesirakennuslaitoksen tie- ja vesirakennuspiirit (13 kpl)

MAATALOUSPIIRIT

- 1 Helsinki
- 2 Hels.ruots.kielinen
- 3 Turku
- 4 Pori
- 5 Hämeenlinna
- 6 Kouvola
- 7 Mikkeli
- 8 Tampere
- 9 Seinäjoki
- 10 Vaasa
- 11 Ylivieska
- 12 Jyväskylä
- 13 Kuopio
- 14 Joensuu
- 15 Kajaani
- 16 Oulun etel.
- 17 " pohj.
- 18 Rovaniemi
- 19 Kemi

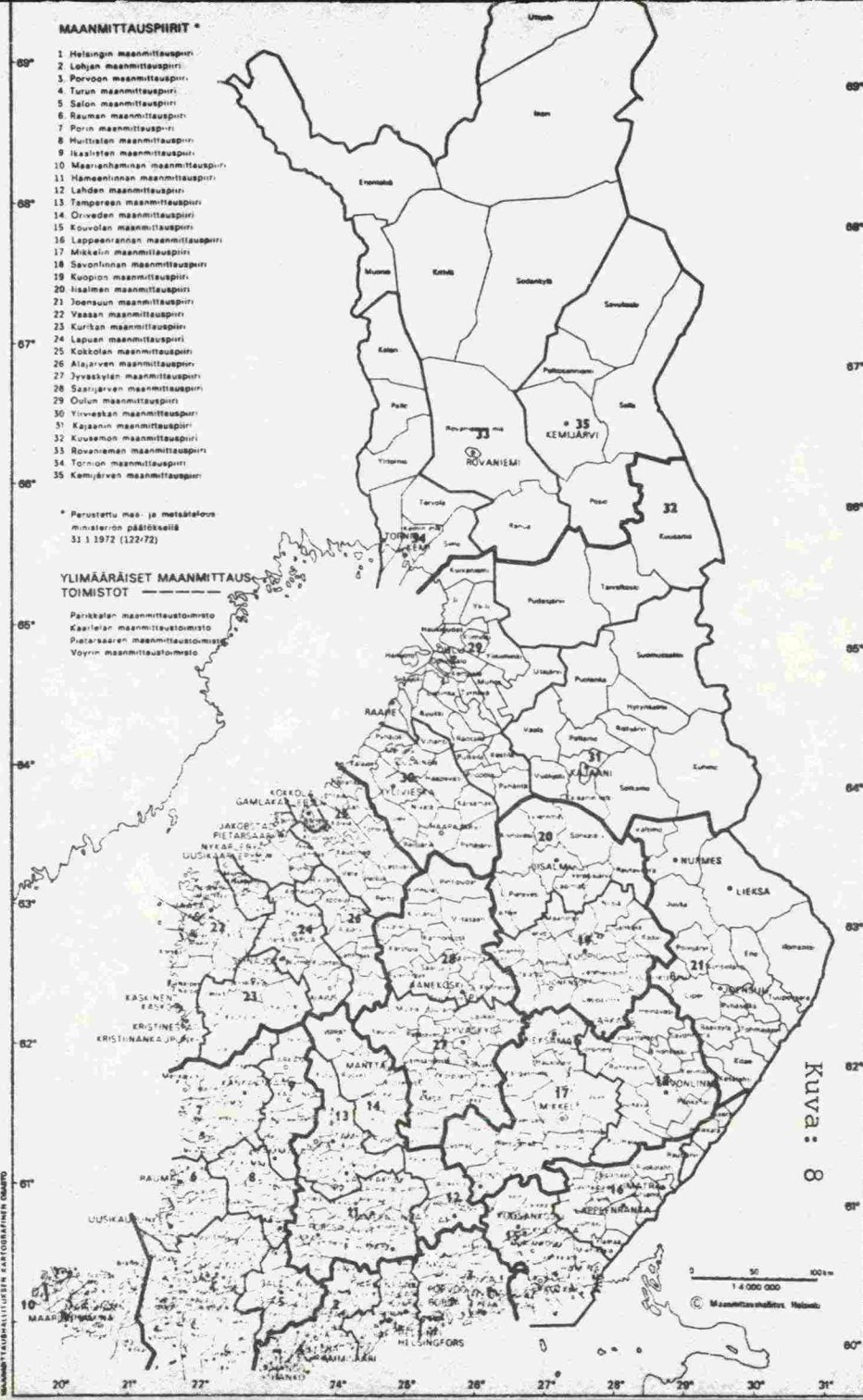
MAANMITTAUSPIIRIT *

- 1 Helsinki
- 2 Lohjan maanmittauspiiri
- 3 Porvoon maanmittauspiiri
- 4 Turun maanmittauspiiri
- 5 Salon maanmittauspiiri
- 6 Rauman maanmittauspiiri
- 7 Poriin maanmittauspiiri
- 8 Muittalan maanmittauspiiri
- 9 Ikaalisten maanmittauspiiri
- 10 Maarianhaminan maanmittauspiiri
- 11 Hämeenlinnan maanmittauspiiri
- 12 Lahden maanmittauspiiri
- 13 Tampereen maanmittauspiiri
- 14 Oriveden maanmittauspiiri
- 15 Kouvolan maanmittauspiiri
- 16 Lappeenrantaan maanmittauspiiri
- 17 Mäkelin maanmittauspiiri
- 18 Savonlinnan maanmittauspiiri
- 19 Kuopion maanmittauspiiri
- 20 Iisalmen maanmittauspiiri
- 21 Joensuun maanmittauspiiri
- 22 Vaasan maanmittauspiiri
- 23 Kurikan maanmittauspiiri
- 24 Lapuan maanmittauspiiri
- 25 Kokkolan maanmittauspiiri
- 26 Alajarven maanmittauspiiri
- 27 Jyväskylän maanmittauspiiri
- 28 Saarijärven maanmittauspiiri
- 29 Oulun maanmittauspiiri
- 30 Ylivieskan maanmittauspiiri
- 31 Kajaanin maanmittauspiiri
- 32 Kuusamon maanmittauspiiri
- 33 Rovaniemen maanmittauspiiri
- 34 Tornion maanmittauspiiri
- 35 Kemijärven maanmittauspiiri

* Perustettu ma- ja metsätalouden ministeriön päätöksellä 31.1.1972 (122/72)

YLIMÄÄRÄISET MAANMITTAUS TOIMISTOT

Parikkalan maanmittaustoimisto
Kaukialan maanmittaustoimisto
Pudasjärven maanmittaustoimisto
Vöyrin maanmittaustoimisto

Kuva: 8

5. VALTION AVUSTUS- JA LAINOITUSTOIMINTA

5.1 Avustus- ja lainoitusperusteet

Yksityisteiden ja omien teiden suunnitteluun, rakentamiseen ja parantamiseen sekä kunnossapitoon on mahdollista saada valtion tukea seuraavien lakien perusteella:

Yksityisten teiden hallinnollinen luokitus	Rakentamis- tai parantamissuunnitelman laatiminen	Rakentaminen ja parantaminen	Kunnossapito
Toimitustiet	Yksityistielaki Metsänparannuslaki	Yksityistielaki Maatilalaki Metsänparannuslaki Työllisyysrahoitus	Yksityistielaki
Sopimustiet		Maatilalaki	
Onat tiet	Metsänparannuslaki	Maatilalaki Metsänparannuslaki	

Kuva 9: Valtion avustus yksityisten teiden tekemiseen ja kunnossapitoon eri lakien mukaan.

Lisäksi uusjaon tukemisesta annetun lain (24/81) mukaan uusjaossa rakennettaviksi päätetyt tiet rahoitetaan valtion varoilla.

Seuraavassa tarkastellaan niitä perusteita, joilla eri lakien mukaan valtion tukea teiden suunnitteluun ja tekemiseen myönnetään.

Yhteisenä valtion tuen edellytyksenä on, että yksityistien tulee täyttää yksityistielain 7 §:n 1 ja 2 momentin vaatimukset:

Tie on suunnaltaan, leveydeltään ja muutoinkin tehtävä sillä tavoin, että sen tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti ja tuottamatta kenellekään suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin tarve vaatii.

Tietä ei saa tehdä, jos sitä entisten yksityisten ja yleisten teiden käyttäminen sekä muut yleiseltä kannalta merkitykselliset seikat huomioon ottaen ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena. Sama on laki, jos tien tekemisestä voi aiheutua huomattavaa luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä tahi muu niihin verrattava yleisen edun loukkaus. Alueella, jolle on vahvistettu asema-, rakennus- tai rantakaava taikka jolla on tai jolle on syntymässä taaja-asutusta, tietä ei saa tehdä niin, että vahvistetun tai vastaisen kaavan toteuttaminen saattaa vaikeutua.

Vaikka edellämainittu lainkohta ei koske omia teitä, tulisi siinä mainittuja periaatteita soveltaa myös valtion avustamiin tai rakentamiin omiin teihin.

5.1.1 Yksityistielaki

Avustusperusteet on määritelty laissa yksityisistä teistä (358/62) ja asetuksessa yksityisistä teistä (690/62). Niihin on lailla (728/77) ja asetuksella (998/77) tehty valtion avustuksia koskevat 1.1.1978 voimaan tulleet muutokset. Yksityiskohtaisemmat avustusohjeet on annettu ministeriön päätöksillä (218/63) ja (999/77).

Avustettavat tiet

Yksityistielain 94 §:n mukaan valtion varoista voidaan antaa avustusta yksityistien tekemiseen vuosittain valtion tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan rajoissa sellaiselle yksityiselle tielle,

- jota koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja
- jolla on paikkakunnalla huomattava liikenteellinen merkitys tai
- joka on tarpeellinen pysyvän asutuksen pääsytienä.

Avustukseen oikeutetut

Avustus myönnetään pääsääntöisesti tiekunnalle, mutta erityisistä syistä voidaan valtion avustusta myöntää myös sellaisen yksityistien osakkaille, jotka eivät vielä ole järjestäytyneet.

Avustuksen suuruus

Valtion avustusta tien tekemiseen voidaan antaa harkinnan mukaan vähintään 30 % ja enintään 80 % todellisista hyväksytyistä kustannuksista. Avustusprosentin suuruutta harkittaessa voidaan ottaa huomioon muun muassa tien alueellinen sijainti, tien liikenteellinen merkitys, tekemiskustannusten suuruus tieosakasta kohden ja tieosakkaiden varallisuus- asema (YTA:n 20 § 2 momentti).

Avustukseen oikeuttaviin kustannuksiin lasketaan varsinaisten tie- ja siltatöistä samoin kuin lautoista ja losseista aiheutuvien kustannusten lisäksi myös työnjohdosta ja valvonnasta samoin kuin suunnitelman ja kustannusarvion laatimisesta johtuvat kohtuulliset menot sekä tietöimituskustannukset (YTA 29:n § 1 momentti).

5.1.2 Maatilalaki

Avustus- ja lainoitusperusteet on määritelty maatilalaissa (188/77) ja maatala-asetuksessa (385/77).

Avustettavat tiet

Maatilalain 74 §:n 1 momentin mukaan valtion avustusta voidaan myöntää sellaisen yksityisen tien tekemiseen, jonka tekemiseen ei voida myöntää valtion avustusta yksityisistä

teistä annetun lain nojalla, samoin kuin sellaisen tien tekemiseen, jota vain kiinteistön omistajalla on oikeus käyttää.

Avustusta voidaan myöntää joko yhden tilan tai useamman tilan yhteisen ylospääsy- tai viljelystien rakentamista tai rakentamiseen verrattavaa peruskunnostamista varten. Avustettavan viljelystien tulee ensisijaisesti palvella maatalain mukaisen maatilain, tai yhteishankkeessa maatalojen, pelto- tai erikoisviljelyä.

Avustukseen oikeutetut

Tientekoavustusta voidaan maatala-asetuksen 92 §:n mukaan myöntää omistamaansa maatalaa omatoimisesti viljeleville henkilöille, joille voitaisiin myöntää maatalain 52 §:n mukaista asuntolisälainaa ja joiden voidaan katsoa olevan taloudelliselta asemaltaan avustuksen tarpeessa.

Yhteishankkeena rakennettavan tien osakkaina saa olla myös henkilöitä, joille ei avustusta voida myöntää. Näissä tapauksissa avustusta myönnetään vain siihen oikeutettujen osakkaiden kustannusosuuksien suorittamiseen.

Avustuksen suuruus

Maatilalaissa tarkoitettua tientekoavustusta saadaan myöntää maatalain 67 §:ssä tarkoitettulla ensimmäisellä ja toisella vyöhykkeellä enintään 60 % ja kolmannella vyöhykkeellä enintään 50 % hyväksytyyn kustannusarvion määrästä.

Maatilahallitus määrittää lisäksi tientekoavustuksille markkamääräiset enimmäismäärät (mk/maatila, mk/km ja mk/hanke) säädettyjen prosentuaalisten enimmäismäärien puitteissa.

Tielainat

Tielainan saaminen on periaatteessa mahdollista koko maassa joko valtion maatalalainana tai ns. korkotukilainana. Lainan saamisen edellytykset ovat pääsääntöisesti samat kuin avus-

tuksissakin. Maatilanlain 67 §:ssä tarkoitetuilla I - II vyöhykkeillä lainan yläraja hakijaa kohti on 70 % kustannuksista. Muualla maassa lainan yläraja on 60 %.

Maatilahallitus määrittää lisäksi tielainoille markkamääräiset enimmäismäärät säädettyjen prosentuaalisten enimmäismäärien puitteissa.

Lainan korko on I-vyöhykkeellä 3 %, II-vyöhykkeellä 4 % ja muualla maassa 5 %. Korkotukilainan korko on koko maassa 5 %. Lainojen takaisinmaksuaika on 7 - 10 vuotta.

5.1.3 Metsänparannuslaki

Avustus- ja lainoitusperusteet on määritelty metsänparannuslaissa (413/67) ja metsänparannusasetuksessa (113/68).

Avustettavat tiet

Metsänparannuslain mukaista tientekoavustusta voidaan myöntää taloudellisesti tarkoituksenmukaisten metsäteiden tekemiseen. Metsätie on yksityistielain 5 §:n mukaan tie, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten.

Avustukseen oikeutetut

Metsänparannuslain mukaista tientekoavustusta voivat saada yksityiset maanomistajat, yhteismetsän tai muun yhteisen alueen osakkaiden muodostamat yhteisöt, tiekunta sekä sellaiset perheyhtiöt, joiden pääasiallisena tarkoituksena on maatala- tai metsätalouden harjoittaminen.

Avustuksen suuruus

Metsäteiden tekemiseen myönnettävän valtion avustuksen suuruus on metsänparannusasetuksen (113/68) 7 §:ssä tarkoitettulla ensimmäisellä vyöhykkeellä enintään 15 %, toisella vyöhykkeellä enintään 25 %, kolmannella vyöhykkeellä enintään 35 % ja neljännellä vyöhykkeellä enintään 50 % sekä neljännellä vyöhykkeellä Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa enintään 70 % metsätiehankkeen toteuttamiskustannuksista.

Tielainat

Lainan saaminen metsätien tekemiseen on periaatteessa mahdollista koko maassa. Lainan saamisen edellytykset ovat pääsääntöisesti samat kuin avustuksissakin. Lainan suuruus voi olla 100 % metsätiehankkeen toteuttamiskustannuksista. Laina maksetaan takaisin 10 prosentin vuotuismaksuina, josta luetaan koroksi 3 % ja muu osa pääoman lyhennykseksi.

Suunnittelu ja työnjohtokustannukset

Avustukset ja lainat määräytyvät varsinaisten tienrakennuskustannusten perusteella.

Tämän lisäksi teiden suunnittelusta ja rakennustöiden valvonnasta aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

5.1.4 Maanmittaustoimitusten tukemislaki

Avustussäännökset sisältyvät jakolakiin (604/61) (52/75), lakiin uusjakojen tukemisesta (24/81) sekä rajakuntien tilusjärjestelylakiin (282/60) (667/65).

Avustettavat tiet

Uusjako- ja tilusjärjestelyalueille rakennettavat viljelys-, metsä- ja ulospääsytiät.

Avustukseen oikeutetut

Tilusjärjestely- ja uusjakotoimitusalueiden jako-osakkaat.

Avustuksen suuruus

Rajakuntien tilusjärjestelytoimituksissa tarvittavat tiet rakennetaan kokonaan valtion kustannuksella. Uusjakojen taakia tarvittavat tiet rakennetaan valtion varoilla. Jako-osakkaille jää rakentamiskustannuksista n. 15 prosenttia, joka peritään toimituksen päättymisen jälkeen 6 prosentin vuotuismaksuina, josta koron osuus on 3 prosenttia.

5.1.5 Työllisyyslaki

Avustusperusteet on määritelty työllisyyslaissa (1067/82) ja työllisyysasetuksessa (585/81).

Avustettavat tiet

Avustettavien teiden tulee työllisyysasetuksen 15 d) pykälän mukaan täyttää yksityistielain 94 §:n vaatimukset. Työllisyyssehtojen mukaan rakennustyöt tulee tehdä yleensä talvella, joten avustettavien rakennus- ja parannuskohteiden tulisi olla talvityöksi sopivia.

Avustukseen oikeutetut

Avustusta yksityistien tekemiseen on myönnetty sellaisten alueiden tiekunnille ja YTA 42 a §:n mukaisen sopimuksen tehneille kunnille, joilla työttömyysaste on työvoimaministeriön kriteerien mukaan poikkeuksellisen korkea.

Avustuksen suuruus

Avustuksen suuruus määräytyy sen mukaan, mitä avustettava hanke tulisi yksityistielain perusteella saamaan valtion avustusta.

5.2 Toiminnan laajuus ja kustannukset

5.2.1 Valtion tekemien teiden kustannukset

Metsähallitus ja tie- ja vesirakennuslaitos rakentavat ja parantavat yksityisiä ja omia teitä kokonaan valtion kustannuksella. Taulukoissa 5.1 - 5.3 on esitetty näiden teiden määrä ja niistä valtiolle aiheutuneet kustannukset vuosina 1976-80. Kustannukset on ilmoitettu ao. vuoden kustannustasossa.

Taulukko 5.1 Metsähallituksen vuosina 1976-80 tekemät runko- ja aluetiet ja niiden kustannukset

Vuosi	Valmistuneet metsätiet km						Metsäteiden rakentamis- ja parantamiskustannukset 1 000 mk				
	Runkotiet		Aluetiet		Yhteensä		Suunnitelukust.	Rakentamiskust.	Parantamiskust.	Hallinto- ja muut kust.	Kust. yht.
Rakennetut	Parannetut	Rakennetut	Parannetut	Rakennetut	Parannetut						
1976	25	210	610	10	635	220	760	17 880	7 050	1 870	27 560
1977	60	275	520	30	580	305	880	19 940	5 630	2 560	27 010
1978	110	220	450	20	560	240	580	16 730	2 810	2 280	22 400
1979	105	245	445	25	550	270	750	15 610	3 670	1 970	22 000
1980	60	155	400	50	460	205	680	10 690	2 960	1 630	15 860

Taulukko 5.2 Metsähallituksen vuosina 1976-80 tekemät varsitiet ja niiden kustannukset

Vuosi	Valmistuneet rakennetut varsitiet km	Valmistuneet metsätiet yhteensä km		Varsiteiden rakentamiskustannukset 1 000 mk	Metsäteiden rakentamis- ja parantamiskustannukset yhteensä 1 000 mk
		Rakennetut	Parannetut		
1976	23	658	220	1 501	29 061
1977	716	1 296	305	8 274	35 284
1978	569	1 129	240	8 322	30 722
1979	553	1 103	270	8 821	30 821
1980	652	1 112	205	12 317	28 177

Taulukko 5.3 Tie- ja vesirakennuslaitoksen yksityistiejärjestelyjen yhteydessä v. 1976-80 tekemät tiet ja niiden arvioidut kustannukset

Vuosi	Teiden määrä km	Arvioidut kustannukset 1 000 mk
1976	47	4 700
1977	49	4 900
1978	71	7 100
1979	91	9 100
1980	71	7 100

Teiden suunnittelu- ja rakentamiskustannusten suuruudeksi on arvioitu 100 000 mk/km. Kustannuksiin ei sisälly yksityistiejärjestelyjen yhteydessä rakennettujen siltojen eikä alikulkukäytävien kustannuksia.

5.2 .2 Valtion avustukset ja -lainat

Valtion tukeman rakennustoiminnan laajuus, kustannukset sekä kustannusten jako vuosina 1976 - 80 on esitetty taulukoissa 5.4-5.11. Kustannukset on ilmoitettu ao. vuoden kustannustasossa.

Taulukko 5.4 Yksityistielain perusteella avustettujen teiden määrä, kustannukset ja valtion avustukset vuosina 1976 - 80

Vuosi	Lukumäärä kpl		Pituus km	Kustannukset 1 000 mk	Valtion avustus	
	Tiet	Sillat ja rummut			1 000 mk	%
1976	3 465	..
1977	3 480	..
1978	52	29	154	11 227 x)	3 942	45
1979	36	65	122	10 525	3 478	56
1980	88	78	102	13 431	7 764	60

x) Kustannuksiin sisältyy vuodesta 1978 lukien myös suunnittelu- ja tietoimituskustannukset

Taulukko 5.5 Maatilanlain perusteella avustettujen ja lainoitettujen teiden määrä, kustannukset sekä avustukset ja lainat vuosina 1976 - 80

Vuosi	Rakennetut ja perusparannetut tiet km	Vuosittain myönnetty avustus- ja lainamäärät			
		Kustannukset 1 000 mk x)	Avustus 1 000 mk	Mt-lainat 1 000 mk	Korkotukilainat 1 000 mk
1976	913	ei tilastoitu	8 000	1 500	-
1977	816	23 181	6 000	142	-
1978	755	13 277	5 000	343	631
1979	514	14 595	6 000	8	169
1980	522	16 866	7 000	33	107

x) Kustannusarvioiden perusteella

Taulukko 5.6 Metsänparannuslain perusteella avustettujen teiden määrä ja kustannukset vuosina 1976 - 80

Vuosi	Metsätietyyppi km				Teiden rakentamis- ja parantamiskustannukset 1 000 mk			
	Runkotiet	Alue- tiet	Varsi- tiet	Yht.	Suunnitte- lu-, työn- johto- ja työväline- kustann. x)	Rakentamis- ja paranta- miskustann. x)	Hallinto- kustann. x)	Yhteensä
1976	213	1 089	390	1 692	11 740	38 735	8 210	58 685
1977	351	1 247	361	1 959	14 120	43 043	10 080	67 243
1978	214	1 557	435	2 206	16 200	53 476	11 340	81 016
1979	287	1 391	381	2 059	17 280	55 482	13 650	86 412
1980	293	1 672	605	2 570	22 410	71 951	17 700	112 061

x) Arvio, hallintokustannuksiin ei sisälly keskusviraston osuutta

Taulukko 5.7 Metsänparannuslain mukaiset avustukset ja lainat sekä valtion muu tuki metsäteille vuosina 1976 - 80

Vuosi	Teiden rakentamiseen ja parantamiseen myönnettävät avustukset 1 000 mk					Yhteensä
	Mp-avustukset		Mp-lainat	Mp-töihin ennakkorahoi- tuksena myön- netty luotto	Hallinto-x) kustannukset	
Rakentamis- kustannukset	Suunnittelu- työnjohto-x) ja työväli- nekustann.					
1976	4 576	11 740	27 123	135	8 210	51 784
1977	4 794	14 120	30 449	122	10 080	59 565
1978	6 647	16 200	37 357	349	11 340	71 893
1979	7 298	17 280	39 608	457	13 650	78 293
1980	9 325	22 410	52 038	559	17 700	102 032

x) Arvio, hallintokustannuksiin ei sisälly keskusviraston osuutta

Taulukko 5.8 Metsän parannustyöt työlajeittain vuosina 1976 - 80

N:o	Työlaji	Työvarat 1000 mk				
		1976	1977	1978	1979	1980
1.	Metsäojitus	32.822	33.242	30.679	28.147	32.714
2.	Metsänviljely + luontaisen uudistamisen edistäminen	22.587	23.816	26.548	29.171	36.361
3.	Taimikonhoito					
	- normaaliehtoinen	37.927	37.665	41.079	26.363	19.739
	- työllisyysnäkökohtien vuoksi	49.437	56.804	60.402	34.262	28.646
4.	Peruslannoitus	18.881	16.082	15.968	11.043	10.764
5.	Kasvatyslannoitus	14.338	16.008	8.298	6.592	10.458
6.	Metsätietyöt	38.735	43.043	53.476	55.482	71.951
	1-6 yhteensä	214.729	226.660	236.450	191.060	210.633
	Suunnitelmien laadinta ja työmaiden työnjohto	49.955	55.518	59.426	54.437	58.602
	Yhteensä	264.684	282.178	295.876	245.497	269.235

Metsätietöiden osuus metsänparannustoiminnassa on lisääntynyt seuraavasti:

Vuosi		1976	1977	1978	1979	1980
Metsätietöiden osuus työvaroista	%	18	19	23	29	34

Taulukko 5.9 Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennettujen teiden määrä, rakennuskustannukset ja valtion avustukset vuosina 1976 - 80

Vuosi	Rakennetut tiet km	Rakentamiskustannukset 1 000 mk	Valtion avustus	
			1 000 mk	%
1976	60	1 002	808	81
1977	21	835	693	83
1978	26	1 081	952	88
1979	28	572	501	88
1980	33	389	305	78

Taulukko 5.10 Valtion tukeman tienrakennustoiminnan kustannusten jakauma tieryhmittäin vuonna 1980.

Avustusperuste	Tuen suuruus %					Tieosakk. oma osuus %
	Avustukset		Lainat	Hallintokust.	Yhteensä	
	Rakentamiskust.	Suunn. + työnjohto				
Metsänparannuslaki	8,3	20,0	46,9	15,8	91,0	9,0
Maatilalaki	41,5	-	0,8	-	42,3	57,7
Maanmittaustoimitukset	78	-	-	-	78,0	12,0
Yksityistielaki	60	-	-	4,4	64,4	35,6

Taulukko 5.11 Valtion toimesta tai tuella toteutetut yksityisteiden rakentamis- ja parantamistyöt vuosina 1976- 1980

Tieryhmä	Yhteispituus km					Tekemiskustannukset yhteensä 1 000 mk					Valtion rahoituksen osuus 1 000 mk				
	-76	-77	-78	-79	-80	-76	-77	-78	-79	-80	-76	-77	-78	-79	-80
	Metsähallituksen toimesta tehdyt metsätiet	878	1 601	1 369	1 373	1 317	29 061	35 284	30 722	30 821	28 177	29 061	35 284	30 722	30 821
- näistä rakennettuja	658	1 296	1 129	1 103	1 112										
- näistä parannettuja 1)	220	305	240	270	205										
TVL:n tekemät yksityistiet x)	47	49	71	91	71	4 700	4 900	7 100	9 100	7 100	4 700	4 900	7 100	9 100	7 100
Metsänparannusvaroin tehdyt metsätiet	1 692	1 959	2 206	2 059	2 570	58 685	67 243	81 016	86 412	112 061	16 316	18 914	22 847	24 578	31 735
Maatilalain perusteella tehdyt yksityistiet	913	816	755	514	522	..	23 181	13 277	14 595	16 866	8 000	6 000	5 000	6 000	7 000
Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennetut yksityistiet	60	21	26	28	33	1 002	835	1 081	642	389	808	693	952	501	305
Yksityistielain perusteella tehdyt yksityistiet	154	122	102	11 227	10 525	13 431	3 465	3 480	3 942	3 478	7 764
Yhteensä	3 590	4 446	4 581	4 187	4 615	93 448	131 443	144 423	152 095	178 024	62 350	69 271	70 563	74 478	82 081

1) pääasiassa runkoteitä

x) kustannukset arvioitu

6. TEIDEN SUUNNITTELUPERUSTEET JA SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄT

6.0 Yleistä

Valtion rakentamien tai avustamien teiden suunnittelussa tulee ensisijaisesti ottaa huomioon yksityistielain 7 pykälän periaatteet.

Tämän lisäksi on kunkin tieryhmän osalta otettava huomioon ne ohjeet, joita on annettu ko. teiden avustussäännöksissä ja viranomaisten määräyksissä.

Teiden suunnittelujärjestelmään kuuluu seuraavat vaiheet:

- tieverkkosuunnittelu
- tiekohtainen suunnittelu
- suunnitelmien tarkastus ja hyväksyminen

Tieverkkosuunnittelu

Yksityisteiden tieverkkosuunnittelulla tarkoitetaan olemassa olevien yksityisteiden parantamisen ja uusien yksityistieyhteyksien rakentamisen suunnittelua. Suunnittelualueen voi muodostaa laajahko yleisten teiden rajaama osa kunnan alueesta tai eräissä tapauksissa koko kunta.

Tieverkkosuunnittelun tavoitteena on suunnitella alueen yksityisten teiden verkko siten, että

- pysyvän asutuksen aiheuttamalle henkilöliikenteelle ja raskaalle liikenteelle turvataan kohtuullinen palvelutaso
- teiden kunto ei rajoita perustuotannon kuljetustarpeita eikä alueen muiden elinkeinojen harjoittamista
- aluerakenteen ja maankäytön kehittämisen vaatimat yhteystarpeet tulevat huomioonotetuksi
- tiestön liikenneturvallisuus on riittävä
- kuntasuunnitelmassa määritellyt muut tavoitteet voidaan ottaa huomioon
- tieverkon rakentamis- ja kunnossapitokustannukset ovat kansantalouden kannalta mahdollisimman edulliset

- teiden luokitus vastaa niiden käyttötarkoitusta
- tienpidon kustannukset on jaettu oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti eri osapuolien kesken.

Tieverkkosuunnittelun aikana selvitetään vaihtoehtoisten tieverkkoratkaisujen kustannuksia ja soveltuvuutta alueen maankäyttöön. Suunnittelun tuloksena saadaan alueen tavoitetieverkko, joka toteuttaa edellä mainittuja tieverkkosuunnittelun tavoitteita mahdollisimman edullisesti. Tieverkkosuunnitelmassa määritellään tiekohtaisesti tien toiminnallinen ja hallinnollinen luokka sekä tien jatkosuunnittelussa tarvittavat alustavat mitoitustiedot kuten ohjenopeus, tien leveys ja kantavuus.

Tiekohtainen suunnittelu

Tiekohtaisessa suunnittelussa laaditaan tieverkkosuunnittelun perusteella valitulle linjausvaihtoehdolle tie- ja rakennussuunnitelma, jossa määritellään rakennettavan tien lopullinen linjaus, tasaus, poikkileikkaus, rakenteet, tiealue sekä arvioidut kustannukset.

Tie- ja rakennussuunnitelma on asiakirja, jonka perusteella tien rakennustyöt voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti soveltaen ajanmukaisia rakenneratkaisuja ja työmenetelmiä.

Edellä mainitut tiesuunnitelmalle asetettavat vaatimukset edellyttävät suunnittelijalta riittävää peruskoulutusta, suunnittelukokemusta sekä teknillistaloudellista ajattelua.

Yksityisteiden suunnittelussa ei aina voida erottaa toisistaan edellämainittuja suunnitteluvaiheita. Tavallisimmin tieverkkosuunnitteluvaihe puuttuu, tai siihen kuuluvaa suunnittelua tehdään tiekohtaisena suunnittelun yhteydessä.

6.1 Yksityistielain perusteella avustettavat tiet

Suunnitteluperusteet

Valtion avustamien yksityisteiden suunnitteluperusteet on määritelty kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päätöksessä (218/63) ja liikenneministeriön päätöksessä (315/81).

TVH on antanut näiden ohjeiden puitteissa tarkempia ohjeita valtion avustamien yksityisteiden suunnitelmien laatimisesta. / 2 /. Ohjeiden mukaan teiden suunnittelussa voidaan soveltaa TVH:n ohjetta "Vähäliikenteiset yleiset tiet" / 3 / ja ohjetta "Maataloustiet" / 4 /. Siltojen mitoitusperusteista on lisäksi annettu erilliset ohjeet.

Tieverkkosuunnittelu

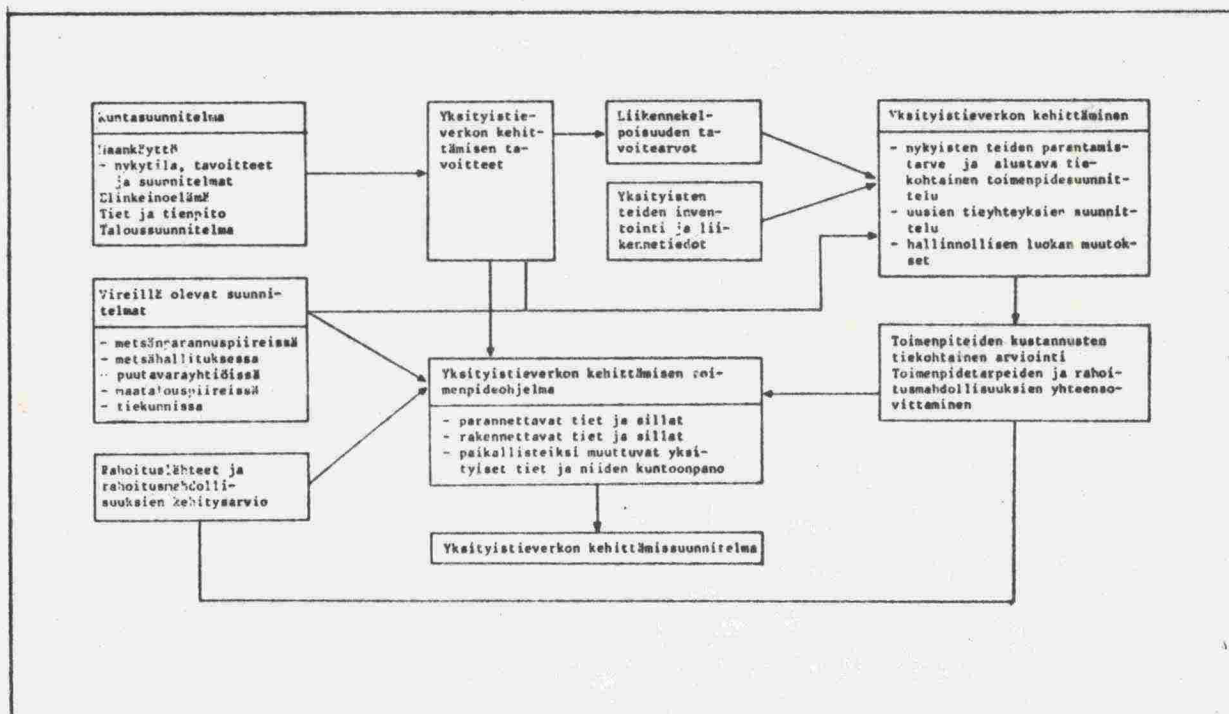
Yksityistielain perusteella avustettavien teiden tieverkko-suunnittelu on ollut hyvin vähäistä. Tieverkolliset ratkaisut on yleensä tehty tiekohtaisen suunnittelun aikana.

Vastuu tieverkko-suunnittelusta kuuluu kunnalle. Kuntien alueiden yksityistieverkkosuunnittelun lisäämiseksi on Suomen Kunnallisliitto julkaissut vuonna 1982 ohjeen "Yksityisten teiden tienpidon suunnittelu" / 5 /.

Tämän ohjeen mukaan kuntakohtaiseen yksityisteiden tienpidon kehittämissuunnitelmaan tulee sisältyä suunnitelmat yksityistieverkon, yksityisteiden kunnossapidon ja hallinnon kehittämisestä. Suunnittelun piiriin kuuluvat pysyvän asutuksen pääsytiät, paikkakunnalla huomattavan liikenteellisen merkityksen omaavat tiät, tärkeimmät metsätiet (runkotiet ja alue-tiet) ja tärkeimmät maataloustiet.

Ohjekirjan mukainen yksityistieverkon suunnittelujärjestelmä on esitetty kuvassa 10.

Kuva 10. Yksityistieverkkosuunnittelun osatehtävät

Yksityisten teiden tienpidon kehittämissuunnitelman laatimisesta vastaa kunnan tielautakunnan johdolla toimiva suunnittelutoimikunta. Suunnittelutoimikunnassa tulisi olla edustettuina kunnan edustajien (tielautakunnan jäsenet, kunnaninsinööri tai kunnan rakennusmestari, maataloussihteeri) lisäksi ao. tie- ja vesirakennuspiirin ja metsänparannuspiirin edustajat. Näin varmistaudutaan siitä, että laadittavassa suunnitelmassa eri intressipiirien näkökohdat voidaan ottaa huomioon.

Kun kehittämissuunnitelma on valmistunut, hankitaan siitä tie- ja vesirakennuspiirin, metsänparannuspiirin ja maatalouspiirin lausunnot. Yksityisteiden tienpidon kehittämissuunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto.

Tiekohtainen suunnittelu

Tie- ja vesirakennushallituksen kirjeessä / 2/ on annettu ohjeita tiekohtaisesta suunnittelusta. Ohjeiden mukaan suunnittelun aikana tulee selvittää vesipiirin vesitoimiston lausunnon ja vesioikeuden lupapäätöksen tarpeellisuus ja se, että annettujen päätösten ehtoja noudatetaan suunnitelmaa laadittaessa. Mikäli suunnitelman toteuttaminen edellyttää lisätiealuetta, tulee varmistautua, että asiakirjoihin on liitetty selvitys tietoituksesta tai YTL 16 §:n ja YTA 27 §:n mukaisesta pysyvästä oikeudesta tarpeellisten alueiden käyttämiseen.

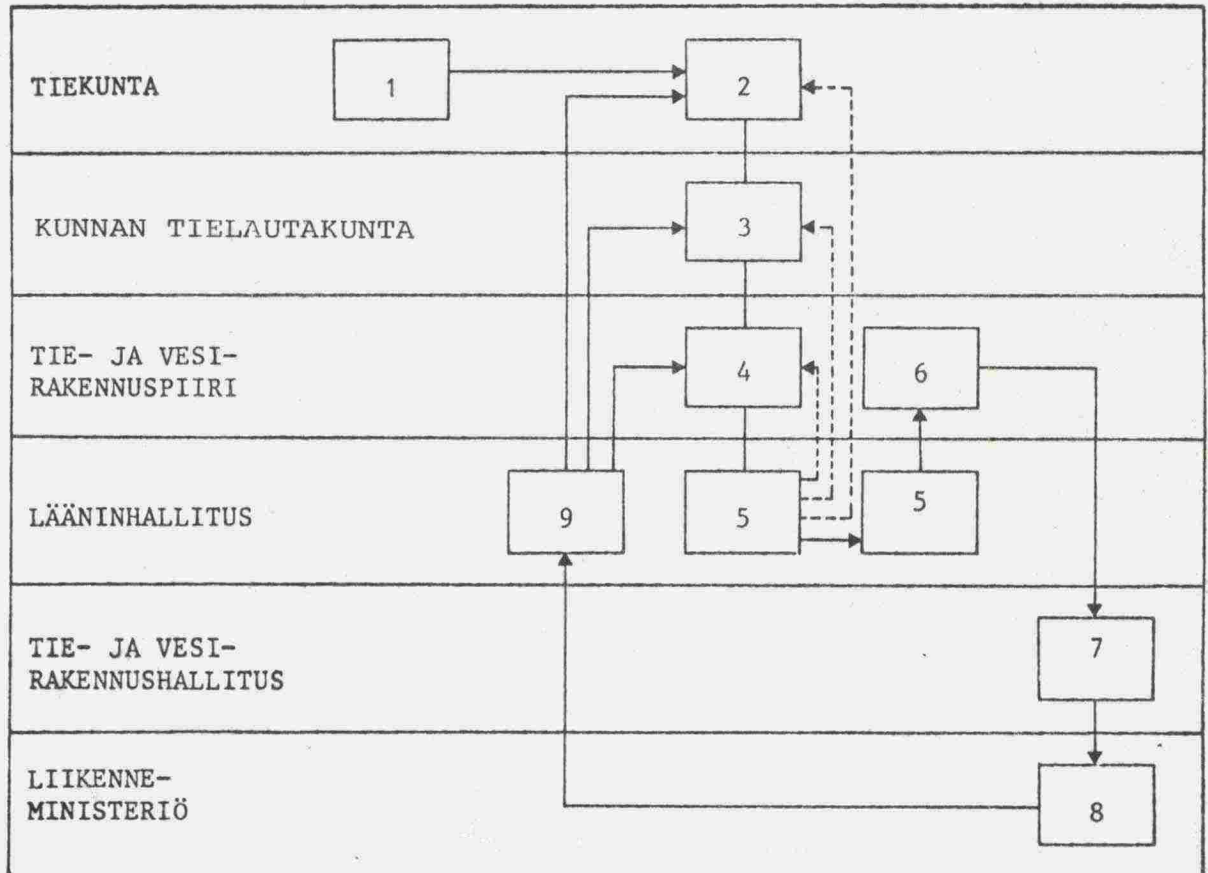
Suunnittelijan pätevydestä on tie- ja vesirakennushallituksen ohjeilla annettu suosituksia, mutta niiden vaikutus on jäänyt vähäiseksi.

Suunnittelusta vastaa yleensä avustusta hakeva tiekunta, joka antaa suunnittelutyön yksityisen asiantuntijan tai konsulttitoimiston tehtäväksi. Koulutukseltaan ja kokemukseltaan epäyhtenäisen suunnittelijakunnan takia tie- ja rakennussuunnitelmien taso vaihtelee. Suunnitelmien puutteet aiheuttavat hakijoille ja viranomaisille lisäkustannuksia ja voivat viivästyttää avustuspäätöksen antamista.

Suunnitelmien tarkastus ja hyväksyminen

Suunnitelmien tarkastus- ja hyväksymismenettely on esitetty kuvassa 11.

Kuva 11. Yksityistielain perusteella avustettavien tekemiskohteiden suunnittelu-, tarkastus- ja hyväksymisjärjestelmä

Kuvassa esitetyt osavaiheet ovat seuraavat:

1. Tiesuunnitelman laatiminen.
2. Tie kunta toimittaa tekemishakemuksen kunnan tielautakunnalle.
3. Tielautakunta tarkastaa hakemuksen ja suunnitelman sekä antaa lausunnon asiasta ja toimittaa hakemuksen tie- ja vesirakennuspiirille.

4. Tie- ja vesirakennuspiiri antaa oman lausuntonsa suunnitelmasta, kustannusarviosta, avustuksen myöntämisen edellytyksistä ja avustusprosentin suuruudesta sekä lähettää asiakirjat lausuntonsa ohella lääninhallitukselle.
5. Jos edellytyksiä valtion tekemisavustuksen myöntämiselle ei ole, lääninhallitus tekee hylkäävän päätöksen, joka on annettava tiedoksi hakijalle, tie- ja vesirakennuspiirille ja tielautakunnalle.

Jos edellytykset valtionavustuksen myöntämiselle ovat olemassa, lääninhallitus sisällyttää hakemuksen vuosittain liikenneministeriölle tehtävään esitykseen valtionavustusten myöntämiseksi. Lääninhallitus toimittaa liikenneministeriölle osoitetun esityksen hakemusasiakirjoinen vuosittain lokakuun loppuun mennessä tie- ja vesirakennuspiirille.

6. Tie- ja vesirakennuspiiri liittää esitykseen oman lausuntonsa ja toimittaa asiakirjat edelleen tie- ja vesirakennushallitukselle.
7. Tie- ja vesirakennushallitus antaa vuosittain joulukuun loppuun mennessä liikenneministeriölle lausuntonsa lääninhallitusten esityksistä.
8. Liikenneministeriö osoittaa käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa tarvittavat varat avustettavia hankkeita varten.
9. Lääninhallitus tekee päätöksen valtionavustuksesta (YTA 94 §, YTA 26 §) ja vahvistaa samalla avustusprosentin suuruuden sekä avustuksen enimmäismäärän. Lääninhallituksen päätös on annettava tiedoksi hakijalle, tie- ja vesirakennuspiirille sekä tielautakunnalle.

Suunnitelmat tarkastetaan ensimmäisen kerran kunnan tielautakunnassa. Tie- ja vesirakennuspiireille tulleiden suunnitelmien perusteella voidaan todeta, että tielautakuntien pätevyys ei yleensä ole tähän tarkoitustoimintaan riittävä, sillä suunnitelmia joudutaan palauttamaan hakijoille täydennettäväksi tai kokonaan uudelleen suunniteltavaksi.

Myös tie- ja vesirakennushallitus joutuu palauttamaan hake-
muksia suunnitelma-asiakirjojen puutteiden ja virheiden takia.

6.2 Metsähallituksen tekemät metsätiet

Suunnitteluperusteet

Metsähallitus rakentaa teitä valtion metsätalouden kuljetus- ja liikennetarpeen tyydyttämiseksi. Ne palvelevat puutavaran kuljetusta, puun tuottamista, metsätalouden suunnittelua, kulojen torjuntaa ym. metsien moninaiskäytön toimintoja. Teitä käyttävät puutavaran kuljettajat sekä piirihallinnon eri toimintoja hoitava henkilökunta. Erityisesti runkoteillä, mutta myöskin alueteillä, on merkitystä yleiselle liikenteelle.

Metsätiet suunnitellaan tieverkko-ohjeiden /6/, HAOS (hoitoalueen operatiivinen suunnitelma) ohjeiden /7/ ja "Metsäteiden rakentamista koskevat normit ja ohjeet" /8/ perusteella. Lisäksi on annettu ohjeita maiseman- ja luonnonhoidosta teiden suunnittelun ja rakentamisen aikana.

Metsähallituksen em. ohjeiden mukaan metsäteiden suunnittelu-, tarkastus- ja hyväksymismenettely jakaantuu seuraaviin vaiheisiin:

- tieverkkosuunnitelma
- hoitoalueen operatiivinen suunnitelma (HAOS)
- lyhyen tähtäyksen suunnitelma (LTS)
- tekninen suunnitelma
- toteuttamissuunnitelma

Tieverkkosuunnitelma

Tieverkkosuunnitelma on hoitoalueen PTS-tason periaatesuunnitelma, jonka avulla pyritään varmistamaan kaikkia kulku- ja kuljetustarpeita tyydyttävän tieverkon asteettainen syntyminen. Suunnitelman tekee hoitoalueen projektiryhmä vahvistettuna piirikuntakonttorin asiantuntijoilla. Tieverkkosuunnitelma on osa hoitoalueen PTS:ää, joka tehdään 12 - 25 v kestävälle talouskaudelle. Hoitoalueen PTS:n hyväksyy metsähallitus.

Hoitoalueen operatiivinen suunnitelma (HAOS)

HAOS on hoitoalueen KTS-tason suunnitelma, joka tehdään vuosittain 5 vuotta kestäväälle jaksolle. HAOS:lle on ominaista, että se kattaa kaiken toiminnan hoitoalueella - myös tienrakennuksen ja teiden peruskorjaukset. HAOS tehdään hoitoalueen johtoryhmän, esikuntien asiantuntijoiden ja linjajohdon yhteistyönä. HAOS:n hyväksyy metsähallitus.

Lyhyen tähtäyksen suunnitelma (LTS)

LTS laaditaan tarkentamalla HAOS:n ensimmäinen vuosi seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaksi eli LTS:ksi. Tienrakennuksen osalta LTS:n tekee rakentava organisaatioyksikkö eli joko hoitoalue tai piirikonttori. LTS:n hyväksyy metsähallitus.

Teknillinen suunnitelma

LTS:ään sisältyvien tiekohteiden teknilliset suunnitelmat tehdään tienormeihin sisältyvien suunnitteluohjeiden mukaan. Suunnitelmia tekevät sekä hoitoalueet että piirikuntakonttorit (runkotiet, sillat). Teknillisen suunnitelman hyväksyy metsähallituksen teknillinen osasto.

Toteutussuunnitelma

Toteutussuunnitelma on tienrakennustyömaiden yksityiskohtainen työnjohdon, rakennusmiesten ja koneiden käyttösuunnitelma. Sen tekee hoitoalue omille työmailleen ja piirikuntakonttori omilleen. Toteutussuunnitelman hyväksyy sen laatijayksikkö.

Tieverkkosuunnitteluohjeissa on maininta yhteyksien tarpeellisuudesta muihin tienpitäjiin suunnittelun aikana. Käytännössä yhteydenpito on kuitenkin ollut vähäistä. Suunnittelun tulosten koordinoimisesta muun tieverkon suunnitteluun ei ole ohjeita ja koordinoivaa suunnittelua ei myöskään esiinny.

Tieverkkosuunnittelua seuraavien suunnitteluvaiheiden ohjeet eivät sisällä mainintaa yhteydenpitotarpeesta muihin tienpitäjiin tai sidosryhmiin. Myöskin näistä suunnitteluvaiheista puuttuu kokonaan koordinoiva suunnittelu.

Suunnitelmien hyväksyminen on keskitetty metsähallitukselle, lukuunottamatta toteutussuunnitelmaa, jonka hyväksyy suunnitelman laatinut yksikkö (hoitoalue tai piirikuntakonttori).

6.3 Metsänparannuslain perusteella avustettavat metsätiet

Suunnitteluperusteet

Yksityistielain 5 §:n mukaan metsätie on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten. Tätä lainkohtaa on sovellettu siten, että tie voidaan rakentaa tai parantaa metsänparannuslain mukaisilla avustuksilla ja lainoilla, jos metsäkuljetusten osuus tieyksiköistä on yli 50 prosenttia.

Metsäteiden suunnittelusta ovat sekä metsähallitus, että keskusmetsälautakunnat antaneet ohjeita. Metsähallituksen keskusmetsälautakunnille lähettämässään ohjeessa / 9 / todetaan:

Koska edellytyksenä metsänparannusvarojen myöntämiselle metsätiesuunnitelman toteuttamiseksi on, että suunnitelman toteuttamista on pidettävä taloudellisesti tarkoituksenmukaisena, on metsätie suunniteltava yleiseltä sijoitukseltaan, suunnaltaan ja laatutasoltaan sellaiseksi, että sen tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti. On huomattava, että YkTL:n 7 §:n 2 momentin mukaan tietä ei saa tehdä, jos sitä entisten yksityisten ja yleisten teiden käyttäminen sekä muut yleiseltä kannalta merkitykselliset seikat huomioon ottaen ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Metsätiesuunnitelmia laadittaessa voidaan tavoitteena pitää puuntuotannon kannalta edullisimmilla alueilla 200 metrin keskimääräistä metsäkuljetusmatkaa. Metsätiet on pyrittävä

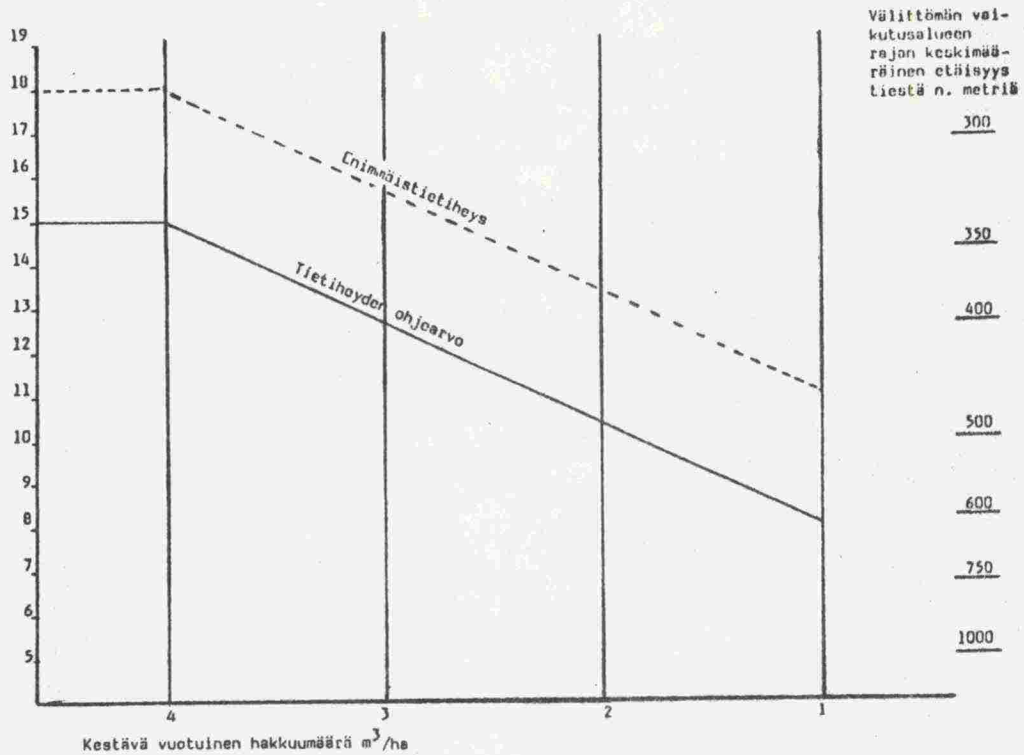
suunnittelemaan siten, että ne yhdessä ennestään olevien teiden kanssa muodostavat mahdollisimman tarkoituksenmukaisen tieverkon. Tämän varmistamiseksi tulee metsätien vaikutusaluekartalle laatia esitys metsäalueen metsätieverkon kokonaissuunnitelmaksi. Saaristo- ja rantametsien osalta tulee muun ohella ottaa erityisesti huomioon puutavaran veteenpanomahdollisuudet (pudotuspaikat).

Metsätieverkon kokonaissuunnitelmaa laadittaessa ja metsäteitä suunniteltaessa käytettävät ohjeelliset metsätiettiheydet hehtaaria kohden laskettuna on esitetty kuvassa 12. Ohje-arvioista voidaan metsäkuljetusta vaikeuttavien maastotekijöiden perusteella poiketa enintään enimmäistiettiheyteen saakka. Läpikulkuteiden osalta voidaan sallia maastotekijöiden perusteella määräytyvän tiettiheyden ylitys enintään 2 metrillä hehtaaria kohden laskettuna. Alle 2,5 kilometrin pituiset läpikuljetiet on aina erityisesti perusteltava.

Metsänparannusvaroin rahoitettavan metsätien vähimmäispituus on 400 metriä, ellei kysymyksessä ole metsäkuljetuksen estävän maastovaikeuden poistaminen.

Keskusmetsälautakunta Tapion metsänparannuspiireille ja piirimetsälautakunnille osoittaman ohjeen mukaan metsätiestön yleissuunnitelmassa tulee pyrkiä tieverkkoon, jossa metsäajomatkat ovat Etelä-Suomessa enintään 400 m, maan keski-osissa enintään 600 m ja pohjoisosissa enintään 800 m.

Tietitiheys m/ha

Kuva 12. Ohjeelliset metsätietitiheydet

Tieverkkosuunnittelu

Metsähallitus on antanut v. 1979 ohjeet metsäteiden yleissuunnittelusta, jolla tarkoitetaan tieverkkosuunnittelua. Näiden ohjeiden perusteella keskusmetsälautakunnat ovat antaneet metsänparannuspiireille ja piirimetsälautakunnille yksityiskohtaiset ohjeet metsätiestön yleissuunnitelman laatimisesta. Yleissuunnitelmaa laadittaessa keskusmetsälautakunnat kehoittivat menettelemään seuraavasti:

- Suunnittelun lopulliset tulokset merkitään peruskartta-ruudustolla varustetulle GT- 1:100 000 - 200 000 tiekartalle (kuva 13), jossa tie-ehdotukset numeroidaan ja niistä laaditaan luettelot mm. tietyypeittäin ja kiireellisyysluokittain. Tien pituus arvioidaan kartalta. Tulosaineisto monistetaan ja jaetaan suunnittelun eri osapuolille sekä mahdollisesti muillekin organisaatioille, joille siitä saattaa olla hyötyä.

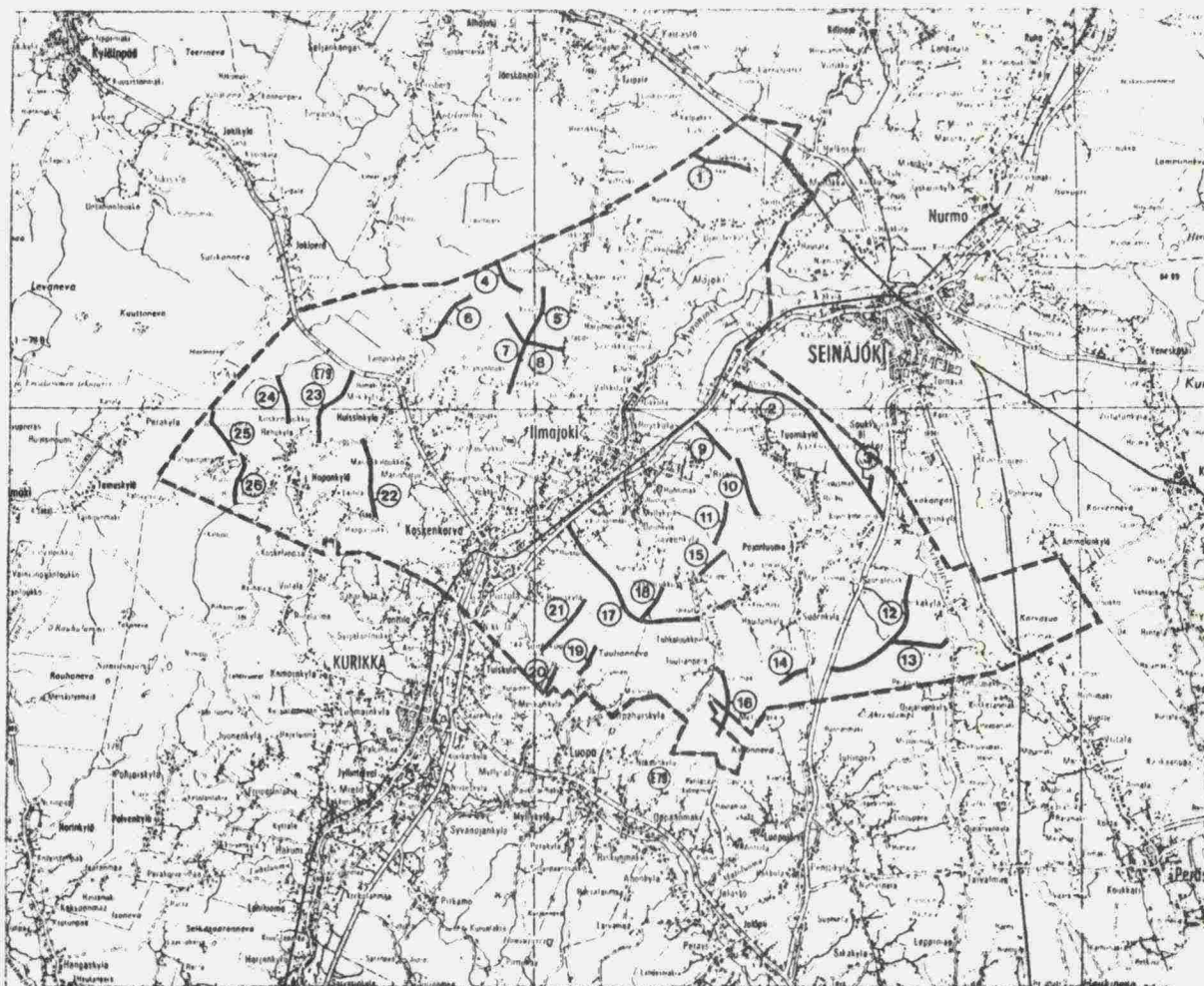
- Suunnittelu tehdään kunnittain/metsänhoitoyhdistyksittäin yhden tai kahden vuoden kuluessa. Vaihtoehtoisesti voidaan suunnitelma laatia myös osa-alueittain 4 - 5 vuoden kiertojalla.
- Työ suoritetaan metsänparannuspiirin johdolla eri organisaatioiden - metsänparannuspiiri, piirimetsälautakunta, metsänhoitoyhdistys, kunnan tielautakunta, metsähallinnon hoitoalue ja metsäyhtiöt - yhteistyönä. Suunnittelun pohjana käytetään peruskarttaa 1:20 000 tai metsätaloussuunnittelua varten hankittuja ilmakuvia.
- Suunnitelmaa laadittaessa ollaan kiinteässä yhteydessä myös alueen yhteismetsiin, tie- ja vesirakennuspiiriin, vesipiiriin, uittoyhdistykseen, seutukaavaliittoon sekä ympäristönsuojelu-, kaavoitus- ja kuntasuunnitteluviranomaisiin.
- Metsätaloudellisen käytön lisäksi pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon myös tiestön muut käyttömuodot, kuten asutus, maatalous, virkistyskäyttö, paikallinen yleinen liikenne jne. Tässä mielessä on syytä olla yhteydessä myös muihin yksityisiä teitä rakentaviin organisaatioihin (maatilatalouden kehittämisrahaston ja yksityistielain mukaisilla varoilla tehtävät tiet). Tietä ei pidä suunnata metsätiekäsitteen määrittämisestä johtuen niin, että se olisi kokonaisliikenteellisesti epätarkoituksenmukainen.
- Suunnittelu koordinoidaan niin, että sen tulos kattaa mahdollisimman peittävästi ja yhtäläisin tietyypin- ja tietiheysvaatimuksin koko toiminta-alueen. Aluesuunnittelutietoja on syytä käyttää hyväksi metsätiestön yleissuunnitelmaa laadittaessa.
- Lopuksi sovitaan eri organisaatioiden yhteistyönä tapahtuvasta suunnittelutulosten tiedottamisesta metsänomistajille ja muille asianosaisille.

Huolimatta siitä, että edellä mainituissa ohjeissa edellytetään yhteistyötä metsätiestön yleissuunnitelmaa laadittaessa ao. metsänparannuspiirin sekä eri organisaatioiden ja viran-

omaisten välillä, ei yhteistyö ole riittävästi toteutunut.

Metsänparannuspiirit ovat yleensä tiedottaneet metsäteiden yleissuunnitelman laatimisesta ja suunnittelun tuloksista, mutta muut osapuolet (kunta, TVL) eivät ole riittävän aktiivisesti osallistuneet suunnittelutyöhön.

Merkillepantavaa myös on, etteivät muiden viranomaisten suunnitteliorganisaatiot eikä yhteistyöosapuolet ota metsätietön yleissuunnittelun tuloksia huomioon muun tieverkon tieverkkosuunnittelussa.

Kuva 1³ Kuntakohtainen metsätietön yleissuunnitelma.
Esimerkki yleissuunnitelmakartasta (pienennös
GT-kartasta 1:200 000)

Tiekohtainen suunnittelu

Metsänparannuslain perusteella avustettavien metsäteiden suunnittelussa sovelletaan kohdassa 6.2 mainittuja valtion metsäteiden suunnitteluohjeista.

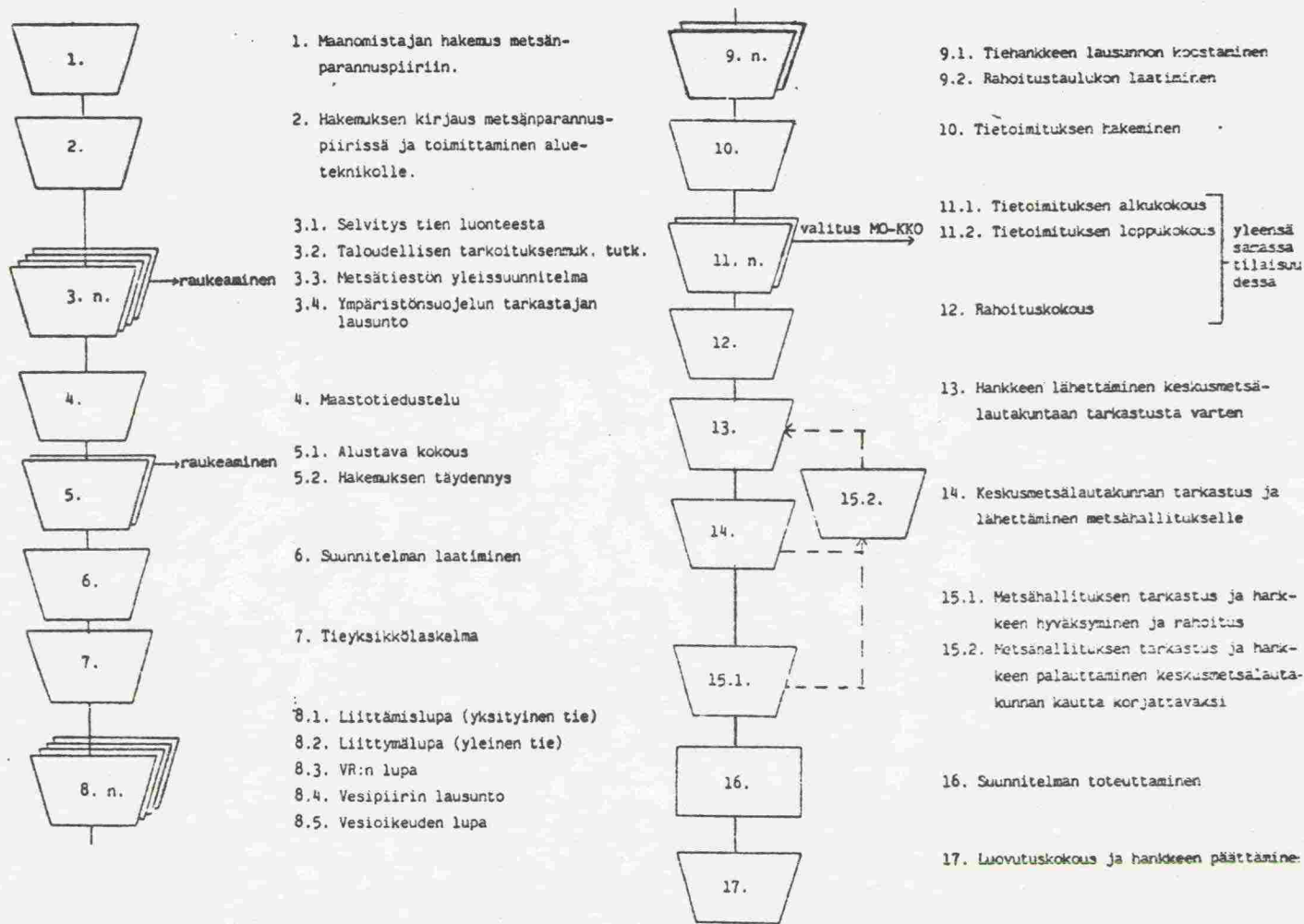
Metsätiehankkeen suunnittelu- ja päätöksentekomenettely sekä yhteydenpito on esitetty kuvassa 14.

Kuvan 14 mukaan tien sijainti ja linjaus määritellään metsänparannuspiirissä vaiheiden 3 - 6 aikana. Kun yksityistielain 44 §:ssä mainittujen viranomaisten sekä sidosryhmien kuuleminen tapahtuu pääasiallisesti tietoimituksessa, on esimerkiksi kunnan tielautakunnalla käytännössä erittäin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa metsätien sijaintiin.

Koordinoinnin ja yhteistyön lisäämiseksi metsäteiden ja yleisten teiden suunnittelussa on TVH:n aloitteesta vuonna 1973 annettu ohjeet tie- ja vesirakennushallituksen ja keskusmetsälautakunta Tapion kirjeillä.

Kirjeiden mukaan organisaatioiden kesken on sovittu seuraavasta menettelystä:

- Metsänparannuspiirin metsätiesuunnittelusta vastaava metsänhoitaja ottaa yhteyttä TVL:n ao. piirikonttorin tiesuunnittelun toimialapäällikköön ennen metsätien linjausta kaikissa sellaisissa tapauksissa, joissa kyseessä on kauttakulkutie. Yhteydenotossa on sovittava alustavasti nimenomaan tien suuntauksesta ja tieluokasta. Samassa yhteydessä on pyrittävä sopimaan alustavasti myös muista vireillä olevista metsätiehankkeista, ennen kaikkea sellaisista teistä, jotka tulevat lähtemään yleisiltä teiltä.
- Jos on nähtävissä, että metsätielle kauttakulkutienä tulee olemaan siinä määrin yleistä merkitystä, että se voidaan ottaa myöhemmin paikallistieksi, on tällaisissa tapauksissa TVL:n ao. piirikonttorilta pyydettävä kirjallinen lausunto tien suunnasta ja tieluokasta. Lausunto liitetään suunnitelma-asiakirjoihin.

Kuva 14 Metsätiehankkeen suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmä sekä siihen liittyvä yhteydenpito

- Ao. piirikonttorin metsänparannuspiirille vuosittain toimittamalle kartalle (1:100 000 tai 1:200 000) merkitään kaikki edellisen vuoden aikana valmistuneet metsäautotiet ja palautetaan kartta näin täydennettynä lähettäjälle 31.3. mennessä. TVH:lle on toimitettu metsänparannuspiirien toimialuetta, piirikonttoria ja miehitystä koskevat selvitykset.

Joidenkin metsänparannuspiirien ja tie- ja vesirakennuspiirien välinen yhteistyö metsäteiden ja yleisten teiden suunnittelutoiminnan koordinoimisessa on säännöllistä ja jatkuvaa. Mutta on piirejä, joissa yhteistyö on epäsäännöllistä ja hyvinkin puutteellista. Em. kirjeen mukaisessa laajuudessaan yhteistyö on toteutunut vain Keski-Pohjanmaan tiepiirissä.

6.4 Maatilalain perusteella avustettavat tiet

Suunnitteluperusteet

Maatilalain mukaan avustusta tai lainaa voidaan myöntää joko tilakohtaisen tai useamman tilan yhteisen ulospääsy- tai viljelystien rakentamista tai rakentamiseen verrattavaa peruskunnostusta varten.

Maatalousteiden suunnitteluperusteita on käsitelty tarkemmin maatilahallituksen julkaisemassa ohjekirjassa "Maataloustiet" /4/..:

Kestävän viljelystiestön rakentaminen valtion rahoituksen turvin tulee kysymykseen vain sellaisille viljelyalueille, joiden voidaan vastaisuudessakin katsoa jäävän pysyväan viljelykäyttöön.

Viljelystiemääräksi laajoilla yhtenäisillä viljelalueilla, joilla jako-olot ovat viljelykäytön kannalta tarkoituksenmukaiset, riittää 1 km tietä noin 50...60 peltihehtaaria kohden.

Jos viljelysalueen jako-olosuhteet selvästi edellyttävät tilusjärjestelyjä lähitulevaisuudessa, tulee viljelysties-
tön suunnittelussa pyrkiä pitäytymään vain sellaisiin run-
koteihin, joiden sijoitus jako-olojen järjestelyn jälkeen-
kin pysyy samana. Mahdollisesti tarvittavat tiluskohtaiset
"pistotiet" on tällöin pyrittävä tekemään väliaikaisluon-
teisina ja mahdollisimman kevytrakenteisina korkeampien
kunnossapitokustannusten uhallakin.

Tieverkkosuunnittelu

Maatilahallituksen julkaisemassa ohjekirjassa "Maataloustiet"
on painotettu tilojen tai tilaryhmien ulospääsyteiden suun-
nittelussa tieverkkotarkastelun tarpeellisuutta. Käytännössä
tieverkkotarkasteluja maatalousteiden suunnittelun yhteydessä
ei juuri ole suoritettu.

Tiekohtainen suunnittelu

Tiekohtainen suunnittelu perustuu ohjekirjaan "Maataloustiet".
Maatilahallitus on lisäksi antanut kirjeellään nro 25/6100 -
77/1.8.1977 tieavustuksia ja kirjeellään nro 3.6/25.5.1979
tielainoja koskevat ohjeet. Näissä ohjeissa käsitellään myös
maatalousteiden suunnittelua ja suunnitelmien käsittelyä.

Ohjeissa ei ole mainintaa yhteydenpidosta muihin tienpitä-
jiin tai sidosryhmiin. Niinpä yhteydenpito sidosryhmiin on
käytännössä jäänyt tieosakkaiden huoleksi ja se on ollut
hyvin vähäistä. Suunnittelun koordinoinnista ohjeissa ei ole
mainintaa, eikä sitä käytännössä suoritetaakaan.

Tiesuunnitelma laaditaan avustuksen tai lainan hakijan tai
hakijoiden toimesta. Tiesuunnitelma sisältää viranomaisten
edellyttämät luvat (liittymäluvat, siltojen ja rumpujen
aukkolausunnot) ja tiealuejärjestelyt (tietoimitus).

Suunnitelmien tarkastus ja hyväksyminen

Avustusta haettaessa tiesuunnitelma toimitetaan muiden asia-
kirjojen mukaan kunnan maatalouslautakunnalle. Maatalouslauta-

kunta lähettää hakemukset lausunnollaan varustettuna maatalouspiirin maataloustoimistolle, joka edelleen lähettää hakemukset lausunnollaan varustettuna maatilahallituksen kuivatus- ja tietoimistolle. Maatilahallitus tarkastaa avustushakemuksen tiesuunnitelmineen ja tekee päätöksen asiasta.

Tielainaa haettaessa tiesuunnitelma toimitetaan hyväksyttäväksi maatalouspiirin maataloustoimiston kautta maatilahallitukseen. Maatilahallitus palauttaa suunnitelman hakijalle, minkä jälkeen lainahakemus voidaan panna vireille.

6.5 Muut yksityistiet

Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennetaan yksityisteitä jakolain, lain uusjakojen tukemisesta ja rajakuntien tilusjärjestelylain perusteella.

Suunnitteluperusteet

Uusjako- ja tilusjärjestelyalueelle rakennetaan tarkoituksenmukainen tieverkko etupäässä maa- ja metsätalouden tarpeita varten ottaen huomioon kuitenkin muutkin käyttötarkoitukset (mm. virkistyskäyttö). Rakennettavat tiet ovat viljelysteitä, metsäteitä ja ulopääsyteitä.

Rajakuntien tilusjärjestelytoimituksissa on parannettu myös valtakunnan rajan rikkomia yleisten teiden (paikallisteiden) liikenneyhteyksiä.

Tiekohtaisessa suunnittelussa käytetään edellä mainittuja tie- ja vesirakennushallituksen, metsähallituksen ja maatilahallituksen ohjeita.

Teiden suunnittelu, suunnitelmien tarkastus- ja hyväksyminen

Teiden suunnittelusta, suunnitelmien tarkastamisesta ja hyväksymisestä vastaa maanmittauslaitos kuvan 15 kaavion mukaisesti.

Teiden suunnittelu ja rakentaminen annetaan tavallisesti metsänparannuspiirin tai vesipiirin tehtäväksi.

Tienrakennus uusjaossa

MMH/ Suunnit- telutoi- misto	-yleisvalvonta -ohjeet
Maanmit- tauskont- tori	-rahoituspäätös -varojen myönt. -tarkastus
Uusjakoja suorittava mmtsto/ toimitus- insinööri	-tiesuunnitelma -kustannusarvio -tien rakentami- sen valvonta -tieyksiköt

Tienrakennus rajakuntien
tilusjärjestelytoimituksissa

MMH/ Suunnit- telutoi- misto	-rahoituspäätös -yleisvalvonta -ohjeet
Maanmit- tauskont- tori	-tarkastus
Rajak.tilus- järj.toimi- tuksia suo- rittava mmtsto	-tiesuunnitelma -kustannusarvio -tien rakentami- sen valvonta -tieyksiköt

Kuva 15 Teiden suunnittelu, suunnitelmien tarkastus- ja hyväksymismenettely uusjakotoimitusten ja rajakuntien tilusjärjestelytoimitusten yhteydessä.

7. KUNTIEN AVUSTUSTOIMINTA

7.1 Avustusperusteet

Kunnat avustavat yksityisten teiden rakentamista ja parantamista yksityistielain 95 pykälän perusteella.

Avustettavat tiet

Kunnan avustusta voidaan antaa:

- asemakaava- tai rakennuskaava-alueella olevan yksityisen tien tienpitoon sekä
- kunnan alueella sijaitsevan sellaisen muun yksityisen tien tienpitoon,
 - jota käytetään yleisesti muuhunkin liikenteeseen kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuviin kuljetuksiin tai
 - jonka varrella on huomattavassa määrin asutusta tai
 - jota käytetään säännöllisesti tapahtuviin henkilöiden tai elinkeinotoiminnan kannalta tärkeiden tavaroiden kuljetuksiin tahi
 - joka on kunnan syrjäisen asutuksen yhdystienä taikka
 - joka on näihin teihin rinnastettava.

Milloin tiekunta on perustettu hoitamaan useiden teiden tienpitoa, voidaan avustus antaa tiekunnalle siinäkin tapauksessa, että edellä mainitut edellytykset ovat olemassa vain jonkin tien osalta.

Niin ikään kunta voi avustaa edellä tarkoitettua tienpitoa luontaissuorituksilla ottamalla kokonaan tai osaksi suorittaakseen sillan tekemisen.

Avustukseen oikeutetut

Kunnan avustus voidaan myöntää tiekunnalle tai kunnassa asuvalle yksityiselle henkilölle.

Avustuksen suuruus

Kunta voi avustaa tien tekemistä luontaisuuorituksilla ottamalla kokonaan tai osaksi suorittaakseen esimerkiksi sillan rakentamisen. Kuntien avustusten suuruus tekemiskustannuksista vaihtelee kunnittain ja hankkeittain välillä 20 - 100 %. Jos valtio avustaa tien tekemistä, kattaa kunnan avustus usein sen osan kustannuksista, joka jää valtion avustuksen ulkopuolelle.

Avustus voidaan myöntää prosentteina joko kustannusarviosta tai todellisista kustannuksista. Eräät kunnat myöntävät myös kilometriavustuksia teiden tekemiseen.

7.2 Kustannukset

Kuntien avustuksien määrästä ei ole käytettävissä luotettavia tietoja. TVH:n tekemän selvityksen mukaan kuntien ilmoittamat avustukset yksityisteiden tienpitoon vuonna 1980 olivat yhteensä 61 Mmk. Tästä summasta voidaan arvioida tekemisavustusten osuudeksi n 20 - 30 Mmk.

8. RAKENTAMIS- JA AVUSTUSTOIMINNAN ENNUSTETTU KEHITYS

8.1 Valtion avustama rakennustoiminta

Valtion rakentamien tai avustamien yksityisteiden kustannuksia on pyritty selvittämään vuoteen 1986 ulottuvalle tarkasteluajanjaksolle. Tieryhmittäin esitetyt toiminnan laajuutta ja kustannuksia kuvaavat tiedot perustuvat keskusvirastojen KTS-tasoisiiin suunnitelmiin.

Edellytyksiä pitemmän aikavälin kustannuskehityksen perusteltuun arviointiin ei nykyisin ole, sillä rakennettavien ja avustettavien tiekohteiden keskenään vertailukelpoisia tarveselvityksiä ei ole laadittu.

Metsähallituksen tekemät metsätiet

Metsähallituksen arvion mukaan runko- ja alueteiden rakentamisen suoritteet tulevat laskemaan KTS-kaudella lievästi:

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	Muutos 1981 - 1986 %
	Toteut.	Toteut.	Ennuste	S	S	S	S	S	
Runko- ja alueteiden rakentaminen, km	550	460	490	490	460	450	400	350	-28.6

Ilmeistä on, että rakennettavien varsiteidenkin määrä tulee runko- ja alueteiden rakentamisen vähenemisen myötä pienenevän jonkin verran.

Parannettavien runko- ja alueteiden määrässä ei viime vuosien kehityksen valossa tapahtune suuria muutoksia.

Rahoituksen tarve metsäteiden tekemiseen pienenee rakennettavien metsäteiden pituuksien pienemisen mukaisesti. Sen mukaan

metsähallitus tarvitsisi v. 1986 rahaa metsäteiden tekemiseen n. 21 Mmk vuoden 1980 hintatason mukaan.

PTS-tsolla metsäteiden rakentamisen tarve on vaikeasti arvioitavissa. Todennäköistä on kuitenkin, että seuraavien lähivuosien mukainen pienenevä suunta tulee jatkumaan.

Metsänparannusvaroin tuettu metsäteiden tekeminen

Metsänparannuspiirien rakentamien teiden määrä säilyy KTS-kaudella v. 1982 - 1986 nykyisen suuruisena, kuten metsähallituksen laatimasta ennusteesta ilmenee:

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	Muutos 1982 - 1986 %
	Toteut.	Toteut.	Ennuste	S	S	S	S	S	
Metsätiet, km	2 059	2 570	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	0

Metsänparannusvaroin tuetun metsäteiden tekemisen lisäksi arvioidaan yksityisten maanomistajien rakentavan n. 100 km metsäteitä vuodessa, joten metsäteiden rakentamisen laajuus yksityismetsien osalta on KTS-kaudella ennusteen mukaan n. 2 700 km vuodessa.

Edellä esitettyjen ennusteiden mukaan säilyisi metsänparannusvaroin tuettujen metsäteiden rahoitustarve KTS-kaudellakin nykyisen suuruisena eli n. 102 Mmk/v vuoden 1980 hintatason mukaan.

Metsäteiden rakennustoiminnan tavoitteena on PTS-aikajänteellä metsätiestön yleissuunnitelmien peittävä laatiminen ja hyödyntäminen. Toiminnan volyymin kehittymistä on kuitenkin vaikeaa PTS-aikajänteellä arvioida.

Selvitystyön aikana on suoritettu haastatteluja useassa metsänparannuspiirissä. Haastatteluissa on ilmennyt, että metsänparannuspiirien saama rahoitus metsäteiden tekemiseen on metsätiestön yleissuunnitelman osoittamaan tarpeeseen nähden riittävä.

Maatilalain perusteella tuettu maatalousteiden tekeminen

Eri maatalouspiireistä saatujen tietojen mukaan maatilalain mukainen valtion tuki maatalousteiden tekemiseen on vastannut kysyntää. Joissakin piireissä esitetään kuitenkin avustusprosenttien ja avustusten markkamääräisten enimmäismäärien nostamista.

Tämän perusteella voidaan olettaa tarkempien ennusteiden puuttuessa, että KTS-kaudella 1982 - 1986 maatalousteiden tekemisen vuotuista tukea olisi syytä hieman nostaa nykyisestä tasosta (7,0 Mmk/v) tasolle 8 - 9 Mmk/v.

Valtion tuen tarvetta PTS-aikajänteellä on maatilahallituksen mukaan vaikea arvioida.

Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennettavat yksityistiet

Maanmittaushallituksen laatiman ennusteen mukaan KTS-kaudella 1982 - 1986 uusjakotoiminta ja rajakuntien tilusjärjestelytoiminta pysyy nykyisen suuruisena. PTS-kaudella uusjakotoiminnan on ennustettu kasvavan n. 30 %.

Tämän mukaan valtion rahoituksen suuruus yksityisten teiden tekemiseen em. maanmittaustoimituksissa on KTS-kaudella 1,0 - 1,5 Mmk/v.

Yksityistielain perusteella avustetut tiet

Yksityistielain mukaisen valtion tekemisavustuksen, uusien hakemusten ja avustettujen hankkeiden määrän kehitys sekä tie- ja vesirakennushallituksen laatima suunnite vuosille 1982 - 1987 yksityistielain mukaisen valtion tekemisavustuksen määrästä ilmenee oheisesta taulukosta.

Vuosi	Uusien hakemusten määrä			Avustettuja hankkeita		Tvh:n suunnite avustuksen määräksi 1 000 mk
	kpl	Kustannus- arviot 1 000 mk	Avustus 1 000 mk	kpl	Maksetut avustukset 1 000 mk	
1979	146	26 931	15 836	129	3 478	
1980	182	36 652	22 159	133	7 764	
1981	204	49 251	30 098	138	8 837	
1982	235	62 440	38 299			13 000
1983						15 000
1984						15 000
1985						16 000
1986						16 000
1987						16 000

Taulukosta ilmenee, että maksettujen valtion avustusten määrä on v. 1979 - 1981 noussut 3,5 Mmk:sta 8,8 Mmk:aan. Avustuksen kasvun on KTS-kaudella 1982 - 1987 suunniteltu jatkuvan melko vähäisenä.

Taulukosta ilmenee myös, että valtion avustuksen tarve hakemusten perusteella oli v. 1982 n. 38 Mmk. Avustuksen tarve hakemusten perusteella nousee v. 1982 n. 40 Mmk:aan, kun otetaan mukaan kiireellisinä tulevat avustushankkeet, jotka eivät kokonaisuudessaan sisälly em. taulukon arvoihin.

Tie- ja vesirakennushallituksen vuonna 1982 julkaiseman yksityistieselvityksen tulokset tukevat käsitystä, että yksityisten teiden ja yksityisillä teillä olevien siltojen rakentamiseen ja parantamiseen osoitettua YTL:n mukaista valtion avustuksen määrä tulisi tuntuvasti lisätä. Myös kuntien tekemät suunnitelmat yksityistieverkon kehittämistarpeesta tukevat tätä käsitystä. Näiden ja yksityisten teiden tekemisavustusta hakeneiden määrän perusteella on yksityistielain mukaisen valtion tekemisavustuksen todelliseksi tarpeeksi KTS-kaudella 1982 - 1987 arvioitu 30 - 40 Mmk/v.

8.2 Kuntien tekemät ja avustamat yksityistiet

Lainsäädännön muutoksilla on kuntien mahdollisuuksia yksityisteiden tekemiseen lisätty. Yksityistielain muutos (492/82) antaa kunnalle oikeuden hakea yksityistietoimitusta kunnan alueella olevan yksityisen tien tekemiseksi. Vuoden 1978 alussa voimaan tullut yksityistieasetuksen (998/77) 42 a pykälä mahdollistaa yksityisen tien tienpitotehtävien siirtämisen tiekunnalta kunnalle.

Kuntien oma tienpitotoiminta tulee lähivuosina laajentumaan, koska kiinnostus yksityistieverkon kehittämiseen kunnissa on lisääntynyt ja koska lainsäädännöllä on poistettu sitä rajoittaneet esteet.

Vastaavasti kuntien avustukset yksityisteiden rakentamiseen ja parantamiseen tulevat lisääntymään, sillä haja-asutusalueiden liikenneyhteyksien kehittämistä halutaan yhä useammassa kunnassa tehostaa. Toiminnan aktivoituminen on jo havaittavissa yksityistieverkkosuunnittelun lisääntymisessä.

Luotettavia KTS-tason ennusteita kuntien tienpito- tai avustustoiminnasta on mahdollista saada kohdassa 10 selostettujen tarveselvitysten valmistamisen jälkeen.

8.3 Kustannusyhteenveto

Valtion ja kuntien varojen käyttö v.1980 ja tarve v.1986 yksityisteiden tekemiseen tai teiden tekemisen tukemiseen on esitetty taulukossa:

Taulukko 8.1 Valtion ja kuntien menot yksityisteiden tekemiseen v.1980 ja arvioitu tarve v.1986 (vuoden 1980 kustannustaso)

Tieryhmä	1980	1986
	Mmk	
- Valtion metsätiet	28,2	21
- TVL:n rakentamat yksityistiet	7,1	6
- Metsänparannusvaroin tuetut metsätiet	102,0	102
- Maatilalain perusteella tuetut maataloustiet	7,0	9
- Maanmittaustoimitusten yhteydessä rakennetut tiet	0,3	1
- Yksityistielain perusteella avustetut tiet	7,8	40
Valtion menot	152,4	179
Kuntien menot	n. 25	n. 40
Yhteensä	177,4	219

9. YHTEENVETO TODETUISTA PUUTTEISTA JA EPÄKOHDISTA

Selvityksen aikana on pyritty tuomaan esille puutteita ja epäkohtia teiden suunnittelussa, suunnitelmien käsittelyssä ja hyväksymisessä sekä teiden rakennustoiminnassa. Tarkastelun lähtökohtana on pidetty yhteistoiminnan ja toimintojen koordinoinnin toteutumista nykytilanteessa. Käytettävissä ollut kirjallista selvitysaineistoa on täydennetty haastattelemalla eri organisaatioiden edustajia. Näiden haastattelujen tulokset sisältyvät seuraavaan yhteenvetoon.

9.1 Teiden suunnittelu

Valtion metsäteiden suunnittelu ja suunnitelmien hyväksyminen tapahtuu kokonaan metsähallituksen ja sen organisaation sisäisenä prosessina. Ohjeista huolimatta muihin organisaatioihin tai sidosryhmiin ollaan hyvin vähän tai ollenkaan yhteydessä suunnittelun aikana.

Metsähallituksessa ei yhteistyötä pidetä tarpeellisena. Yksityisteiden tieverkkosuunnitteluun sen sijaan suhtaudutaan varovaisen myönteisesti. Tie- ja vesirakennuslaitoksen tiepiirit ja kunnat kaipaavat enemmän tietoja metsähallituksen metsätiesuunnitelmista ja suunnitelmien toteuttamisesta.

Metsänparannuslain perusteella tuetun tienrakennustoiminnan suunnitteluohjeet edellyttävät yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa. Yhteistyö ei ole kuitenkaan kaikilla alueilla toteutunut ohjeiden edellyttämässä laajuudessa ja siihen suhtaudutaan passiivisesti.

Sidosryhmien mahdollisuudet vaikuttaa esim. metsäteiden suuntaukseen ovat käytännössä hyvin pienet.

Metsäteiden yleissuunnitelmat on laadittu jokaisen metsänparannuspiirin alueelle. Yleissuunnitelmiin sitoutumisessa ja niiden toteutumisessa on suuria eroja. Selvityksen kohteeksi joutuneissa kolmessa kunnassa v.1977-80 rakennetut metsätiet eivät sisällyneet metsäteiden yleissuunnitelmiin. Metsänparannuspiireissä suhtaudutaan myönteisesti yksityistieverkkosuunnitteluun.

Maatalousteiden suunnittelu on teiden luonteesta johtuen hankekohtaista suunnittelua, jonka aikana ei ole yhteistyötä muiden viranomaisten tai sidosryhmien välillä.

Yksityistieverkkosuunnitteluun suhtaudutaan maatilahallituksessa ja eräissä maatalouspiireissä myönteisesti. Toisaalta eräiden maatalouspiirien edustajien mielestä tieverkkosuunnittelu ei ole tarpeellista.

Yksityistielain perusteella avustettavien yksityisteiden suunnittelu on nykyisin tiekohtaista suunnittelua. Kunnat pitävät tärkeänä yksityistieverkkosuunnittelun lisäämistä.

9.2 Rahoitus- ja avustuspuitteet

Metsähallituksen metsäteiden rakentamiseen riittää tulevaisuudessa nykyistä pienempi rahoitus.

Metsäparannuslain mukaisten metsäteiden nykyinen rahoitus on riittävä myös tulevaisuudessa.

Maatilalain mukaista valtion tukea tulisi jonkin verran lisätä.

Yksityistielain mukainen valtionavustus on täysin riittämätön. Avustusten määrää tulisi nykyisestä tasosta lisätä huomattavasti.

9.3 Rahoitusjärjestelmät

Yksityisteiden tekemisen rahoitusjärjestelmät kaipaavat yksinkertaistamista.

Eri järjestelmien rahoitusehdot voivat estää tarkoituksenmukaisen tieverkon muodostumisen.

Metsänparannuspiirien tulisi saada rahoittaa ja toteuttaa sellaista pysyvän asutuksen pääsyteiden parantamistöitä, joilla on merkitystä metsäkuljetuksille.

Teiden tekemistä tulisi rahoittaa sekarahoituksena eri liikennemuodoille tulevan hyödyn suhteessa.

Rahoitusjärjestelmiä tulisi kehittää siten, että piiriviranomaiset voisivat nykyistä enemmän sopia hankkeiden rahoitusjärjestelyistä.

9.4 Teiden rakentaminen ja rakennustöiden valvonta

Metsänparannusvaroilla avustetut metsätiet rakentaa tavallisesti urakoitsija metsänparannuspiirin valvonnassa. Työmuotoa pidetään tehokkaana ja taloudellisena, sillä urakointiin käytetään kokeneita yrittäjiä, joilla on töihin hyvin soveltuva kalusto. Metsänparannuspiirit järjestävät alan koulutusta, johon voivat osallistua myös urakoitsijat. Rakennetut metsätiet ovat metsänparannuspiirien mielestä tasalaatuisia ja liikennetarpeeseen nähden kunnoltaan hyviä.

Maatalousteiden rakentamisesta vastaavat joko avustuksen saajat, tai työ annetaan urakoitsijan tehtäväksi. Yksityisten tienpitäjien ammattitaito ei yleensä ole riittävä, eikä heillä ole työhön sopivaa kalustoa käytettävissä.

Maatalouspiirien maataloustoimistojen suorittama valvonta on usein riittämätöntä henkilöresurssien vähäisyyden, henkilöstön peruskoulutuksen ja täydennyskoulutuksen puutteiden takia.

Rakennetut tiet voivat olla laadultaan epätasaisia ja liikenteen vaatimukseen nähden puutteellisia.

Yksityistielain mukaisia avustuskohteita valvoo tie- ja vesirakennuslaitoksen tiepiirin määräämä töiden valvoja, jolla on kokemusta tienrakennustöistä. Edellytykset hyvään lopputulokseen pääsemiseksi ovat siten olemassa, vaikka suunnitteluohjeiden ja työselitysten puute vaikeuttaakin jossain määrin valvontaa.

10 Työryhmän ehdotukset

10.1 Yleistä

Yksityisteiden nykytilan selvitys osoittaa, että yksityisteiden suunnittelu ja rakentaminen ei ole ollut riittävästi koordinoitua eikä tieverkko näin ollen ole muotoutunut kokonaisuuden kannalta optimaaliseksi. Tämä on osaksi johtunut yksityisteiden suunnittelusta ja rakentamisesta huolehtivien viranomaisten riittämättömästä yhteistoiminnasta. Myös erilaiset rahoitusmahdollisuudet ovat vaikuttaneet epäedullisesti tieverkoston muotoutumiseen.

Tilanne on aiheuttanut taloudellisia menetyksiä julkiselle rahoitukselle ja maanomistajille sekä lisännyt omalta osaltaan myös tienpitokustannuksia.

Työryhmä on esityksissään lähtenyt siitä, että yksityisteiden tienpidon suunnitteluun, tukemiseen ja toteuttamiseen osallistuvien ministeriöiden ja niiden alaisten organisaatioiden tehtäviä ja rahoitussäännöksiä tulee tarkistaa ja täydentää siten, että yhteiskunnan tukemalle, nykyisin hajanaiselle yksityisteiden tienpitotoiminnalle luodaan yhtenäiset ja tarkoituksenmukaiset tavoitteet sekä edellytykset niiden toteuttamiselle.

Keskeisenä tavoitteena esityksissä on ollut, että eri hallinnonalojen yksityisiä teitä koskevat yhteistyömuodot tulee määritellä, jotta toimintaa eri sektoreilla voidaan sovittaa yhteen ja kehittää kansantaloudelliset ja valtiontaloudelliset näkökohdat huomioon ottaen.

Toiminnan koordinointi on tarpeellista ulottaa vain sellaisten yksityisteiden suunnitteluun ja tekemiseen, joilla tulee olemaan useiden liikennelajien yhteiskäyttötarvetta. Koordinoinnin ulkopuolelle jäisivät täten yksityistieverkon muodostumisen kannalta vähämerkitykselliset tiet, kuten tilakohtaiset maataloustiet ja metsäteistä varsitiet.

Näiden tieryhmien rakentamisesta ja parantamisesta aiheutuva rahoitustarve otetaan kuitenkin homioon tarveselvityksiä ja toteuttamishjelmia laadittaessa.

Valtion ja kuntien taloudellisen tuen tulee jakaantua yksityisten kansalaisten kannalta oikeudenmukaisesti ja sen tulee helpottaa tienpitorasitusta tasapuolisesti siitä riippumatta, minkälaisesta yksityistietyypistä on kyse.

10.2 Yksityisteiden suunnittelu- ja rakennustoiminnan koordinoinnin järjestäminen

10.2.1 Toiminnan koordinointi kunnassa

Tieverkkosuunnittelu

Yksityistieverkkoa kehitettäessä tarvitaan paikallistuntemusta, tietoja yksityisten tienpitäjien tarpeista sekä muun kuntasuunnittelun tiestölle ja liikenneyhteyksille asettamista tavoitteista.

Kunnan viranomaisilla on siten parhaat perustiedot suunnitella alueensa yksityistieverkon kehittämistä. Käytännön suunnittelutyö voi tapahtua esimerkiksi ohjeen "Yksityisteiden tienpidon suunnittelu" mukaisesti. Vuonna 1983 uusittava tielautakuntien johtosääntö edellyttää, että kunnan tielautakunta huolehtii yksityisteiden tieverkko-suunnittelusta ja tieverkon kehittämisestä kunnassa.

Valtion viranomaisten tulee avustaa kuntia suunnittelussa tarvittavien tietojen keräämisessä ja osallistua aktiivisesti suunnitteluun.

Myös metsäteollisuuden edun mukaista on osallistua suunnitteluun, jolloin se saa tietoja tieverkon kehittämisestä ja samalla voi antaa tietoja omista tiehankkeistaan.

Täten organisoitu tieverkko-suunnittelu varmistaa sen, että suunnittelussa tulevat yhteensovitetuksi sekä kunnan kehittämistavoitteet, että valtion mahdollisuudet tukea kehittämisuunnitelman toteuttamista.

Kunnan yksityistieverkon kehittämissuunnitelman käsittelee ja hyväksyy kunnanvaltuusto. Suunnitelmasta hankitaan ennen hyväksymistä valtion avustusviranomaisten ennakkolausunto. Kehittämissuunnitelman avulla kunta voi ottaa perustellusti kantaa viranomaisten ja yksityisten vireille panemiin yksityistiehankeisiin. Samalla kunta voi suunnata omat tienpitoavustuksensa sellaisille teille, jotka jäävät valtion avustusten ulkopuolelle.

Kunnissa laaditut yksityistieverkon kehittämissuunnitelmat ovat edellytys läänintasolla tehtävälle yksityisteiden suunnittelun ja rakentamisen koordinoinnille.

Valtion viranomaiset käyttävät hyväksytyä yksityistieverkon kehittämissuunnitelmaa omien tarveselvitystensä ja rahoitus-suunnitelmiansa lähtöaineistona, edellyttäen, että suunnitelma on laadittu yhteistyössä valtion avustusviranomaisten kanssa.

Työryhmä esittää, että kuntien tulee ensi tilassa laatia yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa yksityistieverkon kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelman tulee olla osa kuntasuunnittelu-järjestelmää ja se uusitaan tämän järjestelmän aikataulun mukaisesti noin neljän vuoden välein. Suunnitelman, josta on ennen käsittelyä hankittava valtion avustusviranomaisten ennakkolausunto, hyväksyy kunnanvaltuusto.

Kunnanhallituksen hyväksymän yksityistieverkon kehittämissuunnitelman tulee olla kunnan ja valtion viranomaisia velvoittava asiakirja siten, että yksityisen hankkeen avustusehtona olisi sen sisältyminen tähän kehittämissuunnitelmaan.

Rakennettaessa yksityisteitä, joilla on merkitystä asutukselle tai läpikulkuliikenteelle ei suunnitelmasta saisi olennaisesti poiketa.

Eräissä kunnissa suunnittelutyön aloittamisen esteenä voi kuitenkin olla tehtävään soveltuvan henkilöstön puuttuminen sekä ulkopuolisen asiantuntijan palkkaamiseen tarvittavien määrärahojen niukkuus. Valtion tulisi voida avustaa siirtymävaiheessa tällaisia kuntia suunnittelutyössä. Avustus voisi olla kunnan kantokykyluokasta riippuva harkinnan varainen avustus, jota maksettaisiin ensimmäisen kunnassa tehtävän yksityistieverkon kehittämissuunnitelman laatimisesta aiheutuviin ylimääräisiin kustannuksiin.

Avustukset tulisi voida rahoittaa yksityisteiden tekemisen avustamiseen osoitetuista määrärahoista 4-5 vuoden aikana, joten valtion osallistuminen tieverkkosuunnittelun kustannuksiin ei suoranaisesti lisäisi valtion menoja.

Työryhmä katsoo, että valtion tulee osallistua yksityistieverkkosuunnittelun kustannuksiin sellaisissa kunnissa, joilla kunnan vähävaraisuuden tai tarvittavan henkilöstön puuttumisen takia ei ole mahdollisuuksia suunnitelman laatimiseen.

10.2.2 Toiminnan koordinointi läänitasolla

Läänitasolla yksityisteiden suunnitteluun, tekemiseen, avustamiseen tai näihin liittyviin viranomaistehtäviin osallistuu kuusi valtion organiaatiota (läänihallitus, tie- ja vesirakennuslaitoksen piiri, metsähallinnon piirikuntakonttori, metsänparannuspiiri, maatalouspiiri ja maanmittauskonttori). Näiden lisäksi seutukaavaliitot ovat osoittaneet lisääntyvää kiinnostusta yksityistieverkkosuunnitteluun.

Työryhmän nykytilan kuvauksesta käy ilmi, että yhteistoiminta on annetuista ohjeista huolimatta ollut sattumanvaraista. Koska läänitason viranomaisten toiminnan koordinointi yksityisteiden suunnittelussa ja tekemisessä on välttämätöntä, tulee määrämuotoinen yhteistyö läänitasolla aloittaa viipymättä.

Yhteistyön tavoitteena tulee olla valtion toteuttamien tai taloudellisesti tukemien yksityistiehankkeiden yhteensovittaminen siten, että kaikki tiehankkeet sisältyvät kuntien tieverkkosuunnitelmiin ja että ne voidaan toteuttaa taloudellisesti edullisimmalla tavalla.

Läänitason koordinointi varmistaa myös sen, että eri kuntien tieverkkosuunnitelmat raja-alueilla on yhteensovittavissa. Lisäksi läänitasolla yhteensovitetaan eri hankkeiden rahoitus, mikäli se edellyttää usean eri viranomaisen yhteistyötä.

Työryhmä esittää, että aluetasolla tulee yhteistyö järjestää siten, että jokaiseen tie- ja vesirakennuspiiriin perustetaan pysyvä neuvottelukunta, jonka jäseninä ovat tie- ja vesirakennuspiirin alueella yksityistieasioita käsittelevät valtion viranomaiset. Neuvottelukunnan koollekutsujana ja sihteerinä toimisi tie- ja vesirakennuspiirin edustaja. Neuvottelukunnan tulee sovittaa eri kuntien tieverkkosuunnitelmat raja-alueilla yhteen sekä yhteensovittaa hankkeiden rahoitusjärjestelyt.

Koska on oletettavissa, että ensimmäinen yksityistieverkkosuunnitelma on kaikissa kunnissa osana kuntasuunnittelua valmiina vuoden 1987 aikana, tulee läänitason yhteistyönä varmistaa esitettyjen hankkeiden tarpeellisuus tieverkollisesti tätä ennen toteutettavien hankkeiden osalta niissä kunnissa, joissa ei tieverkkosuunnitelmaa ole erikseen laadittu.

Yhteistyön tavoitteena on siirtymävaiheen aikana vuosina 1984 - 1987

- varmistaa, että tieverkkosuunnittelussa otetaan huomioon kaikki liikennetarpeet ja yksityistielain 7 §:n periaatteet tien tekemisestä siten, että sen tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti
- varmistaa, että suunnitteilla olevat ja laaditut yksityistieverkkosuunnitelmat ja tärkeimmät tiesuunnitelmat tulevat kaikkien osapuolien tietoon

- mahdollistaa eri osapuolien näkemysten esilletuomisen jo tieverkkosuunnittelun aikana
- mahdollistaa keskustelu ja sopiminen erilaisten rahoitusmuotojen yhteensovittamisesta ennen toteutusta.

Neuvottelukunnan tulee kokoontua pääsääntöisesti kerran vuodessa ja se voisi tarvittaessa pyytää lausuntoja muilta viranomaisilta ja sidosryhmiltä.

Neuvottelukunnan työn tulee käynnistyä vuosina 1984- 87 siten, että jäljempänä mainitut tie- ja vesirakennuspiirin alueen kattavat suunnitelmat ja selvitykset voidaan toimittaa tie- ja vesirakennuspiirille vuosittain tammikuun loppuun mennessä.

<u>Vastuuorganisaatio</u>	<u>Suunnitelma tai muu selvitys</u>
Tie- ja vesirakennuspiiri	<ul style="list-style-type: none"> - yksityistielain 93 §:n perusteella avustusta tien tekemiseen hakeneet tiet - yksityisteitä koskevat tarveselvitykset - vireillä olevat yksityisteiden liittymä- ja järjestelysuunnitelmat - vireillä olevat paikallistiealoitteet
Lääninhallitus	<ul style="list-style-type: none"> - yksityisteiden rakentamiseen vaikuttavat maankäyttösuunnitelmat tai rajoitukset
Piirikuntakonttori	<ul style="list-style-type: none"> - hoitoalueen PTS- tason periaatesuunnitelma (tieverkkosuunnitelma) - hoitoalueen operatiivinen suunnitelma metsäteiden osalta
Metsänparannuspiiri	<ul style="list-style-type: none"> - metsätiestön yleissuunnitelma - metsänparannuslain perusteella avustusta hakeneet tiet
Maatalouspiiri	<ul style="list-style-type: none"> - maatilalain perusteella avustusta hakeneet tiet

Maanmittauskonttori	- vireillä olevat yksityistie-toimitukset
Kunta	- yksityistieverkon kehittämisuunnitelma
	- muut selvitykset ja luettelot kunnan alueella vireillä olevista yksityistiehankeista.

Lähetetystä aineistosta tie- ja vesirakennuspiirissä laaditaan yhteenveto, joka jaetaan neuvottelukunnan jäsenille ennen maaliskuussa pidettävää neuvottelua.

Neuvottelussa käsitellään eri osapuolien näkemyksiä vireillä olevista hankkeista. Tällöin tulevat tarkasteltavaksi valtion viranomaisten suunnitelmiin sisältyvien hankkeiden

- tarpeellisuus
- soveltuvuus muuhun tieverkkoon
- teiden suuntaus
- toteutustapa- ja aikataulu
- kustannusten jako

Lisäksi voidaan tarkastella aikaisemmin käsiteltyjen suunnitelmien ja ohjelmien toteutumista.

Kuntien edustajille varattaisiin mahdollisuus osallistua neuvotteluun silloin kun ao. kunnan alueen suunnitelmia käsitellään.

Neuvottelun tuloksena kirjataan:

- suunnitelmiin ja toteuttamisohjelmiin tehdyt ja sovitut tarkistukset
- luettelot niistä hankkeista, joiden jatkosuunnittelun aikaisesta yhteistyöstä muiden osapuolien tai sidosryhmien kanssa on sovittu
- luettelot hankkeista, joiden kustannusjaosta tai toteutamisajataulusta tarvitaan lisäneuvotteluja
- pöytäkirja neuvottelujen aikana käsitellyistä asioista

Keskusvirastoille toimitetaan tiedoksi yhteenveto neuvottelun tuloksista. Halutessaan voivat neuvotteluosapuolet alistaa ratkaisematta jääneitä ja periaatteellista merkitystä omaavia asioita keskusvirastojen käsiteltäväksi.

Työryhmä pitää tärkeänä edellä selostetun yhteistoiminnan aloittamista viipymättä. Tämän vuoksi tulee kaikille edellä mainituille organisaatioille antaa ensi tilassa asiasta tarkemmat ohjeet ja suositukset. Tie- ja vesirakennuslaitokselle tulee osoittaa tarpeelliset resurssit lisääntyvien tehtävien hoitamista varten.

Toiminta olisi aluksi kokeiluluonteista ja siinä noudatettavia menettelytapoja tarkistettaisiin osapuolien kokemusten perusteella.

10.2.3 Keskusvirastojen tehtävät

Tarveselvitykset

Yksityisteiden tekemisen ja avustustoiminnan hallinnon hajanaisuus asettaa toiminnan koordinoimiselle keskusvirastotasolla nykyisessä tilanteessa erityisiä vaatimuksia. Ministeriöiden johdolla laadittavat toimintapoliittiset ohjelmat edellyttävät keskusvirastojen laativan perusselvitykset tienrakennustarpeen selvittämiseksi 10-15 vuoden aikajänteellä.

Työryhmä esittää, että tie- ja vesirakennushallitus, metsähallitus ja maatilahallitus laativat yksityisteiden tienpidon suunnittelua varten yhteistyössä piiriviranomaisille ohjeet, joiden perusteella voidaan selvittää yksityistieverkon nykytila. Tältä pohjalta keskusvirastojen tulee laatia tarveselvitys, josta käy ilmi:

- yksityistieverkon laajentamistarve ja yhdistävyyspuutteet
- yksityistieverkon kunto ja palvelutaso
- nykyinen ja tuleva liikenne- ja kuljetustarve

- vaihtoehtoisten palvelutasojen edellyttämät tienpitotoimenpiteet ja kustannukset
- kustannusten jako eri osapuolten kesken

Tarveselvitys tulee käynnistää viipymättä, jotta siitä saatavat tiedot olisivat käytettävissä mahdollisimman pian.

Tienpito-ohjeet

Yksityistielaisissa ja kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päätöksessä on säädetty yksityisteiden tienpidon perusteista. Niiden puitteissa keskusvirastot ovat antaneet erillisiä teknillisiä ohjeita valtion toteuttamien tai tukemien yksityistiehankeiden suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta. Tilanteen selkiinnyttämiseksi tulee laatia yhtenäiset ohjeet.

Ohjeita tulee soveltaa viranomais määräysten luonteisina kaikkiin valtion rakentamiin tai tukemiin yksityisteihin. Ohjetta voitaisiin käyttää myös kuntien rakentamien tai avustamien yksityisteiden tienpidossa. Ohjeet parantavat myös muiden yksityisteiden tienpidon tasoa.

Ohjeet korvaisivat nykyiset erilliset viranomaisohjeet ja ne muodostaisivat perustan yksityisteiden tienpidon yhdenmukaistamiselle.

Tienpidon tason parantamiseksi ohjeisiin tulisi määräykset suunnittelijoiden pätevyysvaatimuksista.

Ohjeita pidettäisiin jatkuvasti ajan tasalla, jotta teiden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa tapahtunut kehitys voitaisiin hyödyntää. Ohjeiden laatimisesta ja ylläpidosta vastaisi eri keskusvirastojen ja kuntien keskusjärjestöjen edustajista muodostettu pysyvä yhteistyöelin.

Työryhmä edellyttää, että yksityisteiden tieverk-
kosuunnittelusta, tie- ja rakennussuunnittelusta,
rakentamisesta ja kunnossapidosta laaditaan yhte-
näiset ohjeet, jotka täydentävät ja uudistavat
nykyiset ohjeet ja kattavat kaikki yksityistietyypit
ja käyttötarkoitukset.

Yhteistyö

Keskitetyn ja taloudellisen tienrakennuksen edellytyksenä
on, että keskusvirastojen ja alueorganisaatioiden kesken
on nykyistä laajempi yhteistyö. Yhteistyön toteutuminen
vaatii seurantaa ja sen perusteella mahdollisesti tehtäviä
tarkistuksia ohjeisiin. Tämän vuoksi aluehallinnossa aloitet-
tavaa yhteistyötä tulee keskusvirastoissa seurata ja rapor-
toida tuloksista vuosittain muille osapuolille.

Työryhmä esittää, että

- yksityisteitä rahoittavien keskusvirastojen tulee antaa alaisilleen alueorganisaatioille ohjeet yhteistyön järjestämisestä. Vastaavasti tulee kuntien keskusjärjestöjen antaa kunnille suositus yhteistyön organisoinnista yksityistieasioissa,
- aluehallinnolle annettavat yksityisteiden tienpitoa ja avustustoimintaa koskevat ohjeet ja määräykset saatetaan muiden tienrakentajien tietoon; niissä tapauksissa, jolloin ohje tulee vaikuttamaan myös muiden viranomaisten tehtäväkenttään, neuvotellaan asiasta näiden kanssa ennen ohjeen antamista,
- teiden rakentamisen laadun parantamiseksi selvitetään tie- ja vesirakennuslaitoksen ja metsänparan-
nuspiirien mahdollisuudet avustaa muita organi-
saatioita tuettavien rakentamiskohteiden teknilli-
sessä neuvonta- ja valvontatyössä; muiden organi-
saatioiden edustajille varataan mahdollisuus osal-
listua yksityisteiden tienpitoa koskevaan koulu-
tukseen,

- niissä rakennushankkeissa, jotka toteutetaan organisaatioiden omana työnä tai urakointimenetelyä käyttäen pyritään tienpitoaineiden yhteishankintoihin, silloin kun on mahdollista alentaa eri osapuolien kustannuksia.

10.2.4 Ministeriöiden tehtävät

Yksityistiepoliittinen ohjelma

Työryhmä pitää välttämättömänä yksityistieverkon kehittämistä ja yksityisteiden tienpitoa koskevan 10-15 vuoden aikavälin suunnitelman laatimista. Tällaisen yksityistiepoliittisen ohjelman tulee sisältää yksityistieverkon rakentamisen, parantamisen ja kunnossapidon laajuuden sekä rahoitustarpeen kokonaisselvityksen. Ohjelman tulee lisäksi sisältää yksityisteiden suunnittelu-, rakentamis- ja rahoitusjärjestelmien vaihtoehtoiset kehittämistavoitteet.

Ohjelman laatiminen edellyttää eri hallinnonaloilla samanaikaisesti tehtävää selvitystä yksityisteiden kunnosta ja palvelutasosta sekä kunnossapito-, parantamis- ja rakentamistarpeista ja kustannuksista. Selvitys tulee laatia yhteisesti sovituilla perusteilla tieryhmittäin ottaen huomioon kuntien laatimat yksityistieverkon kehittämissuunnitelmat.

Selvityksen perusteella on mahdollista saada käsitys yksityistieverkon nykytilasta ja siitä, miten yksityistieverkkoa tulee kehittää, jotta se palvelee kaikkia liikennetarpeita mahdollisimman hyvin ja jotta sen tienpitokustannukset olisivat kansantalouden kannalta edulliset ja jakaantuisivat oikeudenmukaisesti eri tienkäyttäjien kesken.

Työryhmä esittää, että liikenneministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö laadittavat pikaisesti yksityisteiden tekemisestä ja avustamisesta huolehtivilla viranomaisilla kattavan yksityisteiden kuntoa ja palvelutasoa sekä tienpidon rahoitusta koskevan selvityksen sekä laativat tältä pohjalta yksityistienpitoa koskevan suunnitelman 10-15 vuoden aikajänteellä.

Toiminnan ohjaus ja koordinointi

Ministeriöiden mahdollisuuksia keskusvirastojen toiminnan seurantaan ja ohjaukseen tulee parantaa. Eräs keskeinen keino tähän on se, että raportointia kehitetään. Eri hallinnonaloilla samoilla perusteilla tuotettavien tunnuslukujen avulla voidaan todeta toiminnan muutokset ja kehittyminen asetettuihin tavoitteisiin verrattuna. Mm. yksikkökustannusvertailua silmällä pitäen tulee huolehtia siitä, että kustannuksiin sisällytetään kullakin sektorilla vastaavat kustannuserät.

Työryhmä esittää, että liikenneministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhtenäistävät yksityisteiden rakentamisesta huolehtivien organisaatioiden laskenta-, tilastointi- ja raportointimenettelyn siten, että toiminnan laajuudesta, kustannuksista ja niiden sisällöstä sekä toiminnan tehokkuudesta saadaan vertailukelpoiset tilastot.

10.3 Valtion rahoituksen järjestelymahdollisuudet nykyisessä lainsäädännöllisessä tilanteessa.

Jokaisen rahoituslain mukainen tiehanke palvelee toteutessaan usein myös muiden rahoituslakien mukaisia tietarpeita. Siten mm. useat yksityistielain mukaisella rahoituksella rakennetut tiet ovat voimakkaassa metsä- ja maatalouskäytössä. Useiden rahoituslakien yhteishankkeina teitä ei tästä huolimatta ole juurikaan toteutettu, sillä rahoituslakien erilaiset avustusmahdollisuudet asettavat toiminnalle rajoituksia. Viranomaisten vähäinen yhteistoiminta on myös osaltaan estänyt samanaikaista ohjelmointia vaativien hankkeiden toteuttamista.

Työryhmä esittää kokeiltavaksi nykyisten rahoituslakien voimassaollessa käytännössä avustuskohteiden yhteisrahoitusta. Tällöin saataisiin kokemuksia siitä, onko hankkeiden avustusten ajoittaminen ja taloudellinen rakentaminen mahdollista eri viranomaisten yhteistyönä.

Yhteisrahoituskohteeksi voitaisiin valita esimerkiksi yksityistie, jonka jatkeeksi rakennetaan metsäautotie metsänparannusvaroilla. Rakennustyöt voitaisiin käytännössä järjestää esim. siten, että metsänparannusorganisaatiolla urakkasuhteessa oleva urakoitsija toteuttaisi metsätien lisäksi yksityistien peruskunnostuksen.

10.4 Lainsäädännön kehittäminen

Keskeiset yksityisteiden rahoituslait, yksityistielaki, metsänparannuslaki ja maatilalaki sekä niiden perusteella annetut asetukset ja ohjeet asettavat yksityisteiden suunnittelulle, rahoitukselle ja toteuttamiselle reunaehtoja, jotka vaikeuttavat kaikkien liikennetarpeiden kannalta taroituksenmukaisen yksityistieverkon muodostumista.

Erityisesti se, että vain metsänparannuslaki mahdollistaa tiehankkeen kokonaisrahoituksen ja että metsätien tienrakentamista varten on olemassa valtion ylläpitämä rakennusorganisaatio on vaikuttanut tieverkoston muotoutumiseen.

Eri perusteista johdetut avustussäännökset vaikuttavat hankkeiden toteuttamistapaan ja järjestykseen, koska erilaiset avustusehdot asettavat yksityiset avustuksen hakijat eriarvoiseen asemaan sen perusteella, minkä lain mukaan valtion rahoituksensaamisen kelpoisuus ja rahoitustuen suuruus ratkaistaan.

Ongelmana on ollut myös, että eri lakien nojalla valtion tulo- ja menoarvioon varatut määrärahat eivät ole olleet oikeassa suhteessa rakentamistarpeeseen. Varsinkin yksityistielain mukaiset avustusmäärärahat ovat olleet riittämättömät. On todettava, että metsäteiden rakentamiseen ja parantamiseen on voitu joustavasti osoittaa määrärahaa kysyntää vastaavasti metsänparannustöiden työohjelman puitteissa.

Työryhmä on todennut, ettei sen toimeksiannossa edellytettyä ehdotusta yksityisteiden rahoitusta koskevaksi kokonaisjärjestelyksi ole nyt kootun selvitysaineiston perusteella

mahdollista tehdä. Perusteltu ehdotus edellyttää edellä mainituista tarveselvityksistä saatavaa tietoa eri yksityistier ryhmien kustannuksista ja avustustarpeesta 10-15 vuoden aikajänteellä.

Työryhmä esittää asetettavaksi komitean, jonka tehtävänä on laatia pikaisesti sellaiset yksityisteiden rahoituslainsäädännön rahoitussäännökset, ettei rahoitus ja sen reunaehdot estä taloudellisen yksityistieverkon muodostumista.

Komitean tulee tätä varten selvittää, onko edellytyksiä yhdistää useita käyttötarpeita palvelevien yksityisteiden tienpidon avustaminen yhden rahoituslain alaisuuteen tai vaihtoehtoisesti muuttaa nykyisiä rahoituslakeja siten, että valtion tukemat yksityistiehankkeet voitaisiin toteuttaa eri rahoitusmuotojen yhteishankkeina.

Vaihtoehtoja verrattaessa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että tietöiden taloudellinen toteuttaminen ei vaikeudu tai avustusasioiden käsittely hidastu. Avustustoiminnan joustavuuden lisäämiseksi tulisi ratkaisuvalltaa delegoida nykyistä alemmille viranomaisille. Myös olemassa olevien avustus- ja rakennuttamisorganisaatioiden uudelleenjärjestelymahdollisuudet tulee samalla selvittää.

L ä h d e l u e t t e l o :

1. Selvitys yksityisistä teistä,
TVH 1982
2. TVH:n kirje nro Stie-4172/3.12.1979
3. Vähäliikenteiset yleiset tiet,
TVH Helsinki 1970
4. Maataloustiet,
Salaojakeskus 1979
5. (Yksityisteiden tienpidon suunnittelu,
Suomen Kunnallisliitto 1982)
6. Tieverkko- ohjeet,
Metsähallitus
7. Hoitoalueen operatiivinen suunnitelma-ohjeet,
Metsähallitus
8. Metsäteiden rakentamista koskevat normit ja ohjeet,
Metsähallitus 1972
9. Metsähallituksen kirje nro Ym 9/11.4.1979

TERVOLA

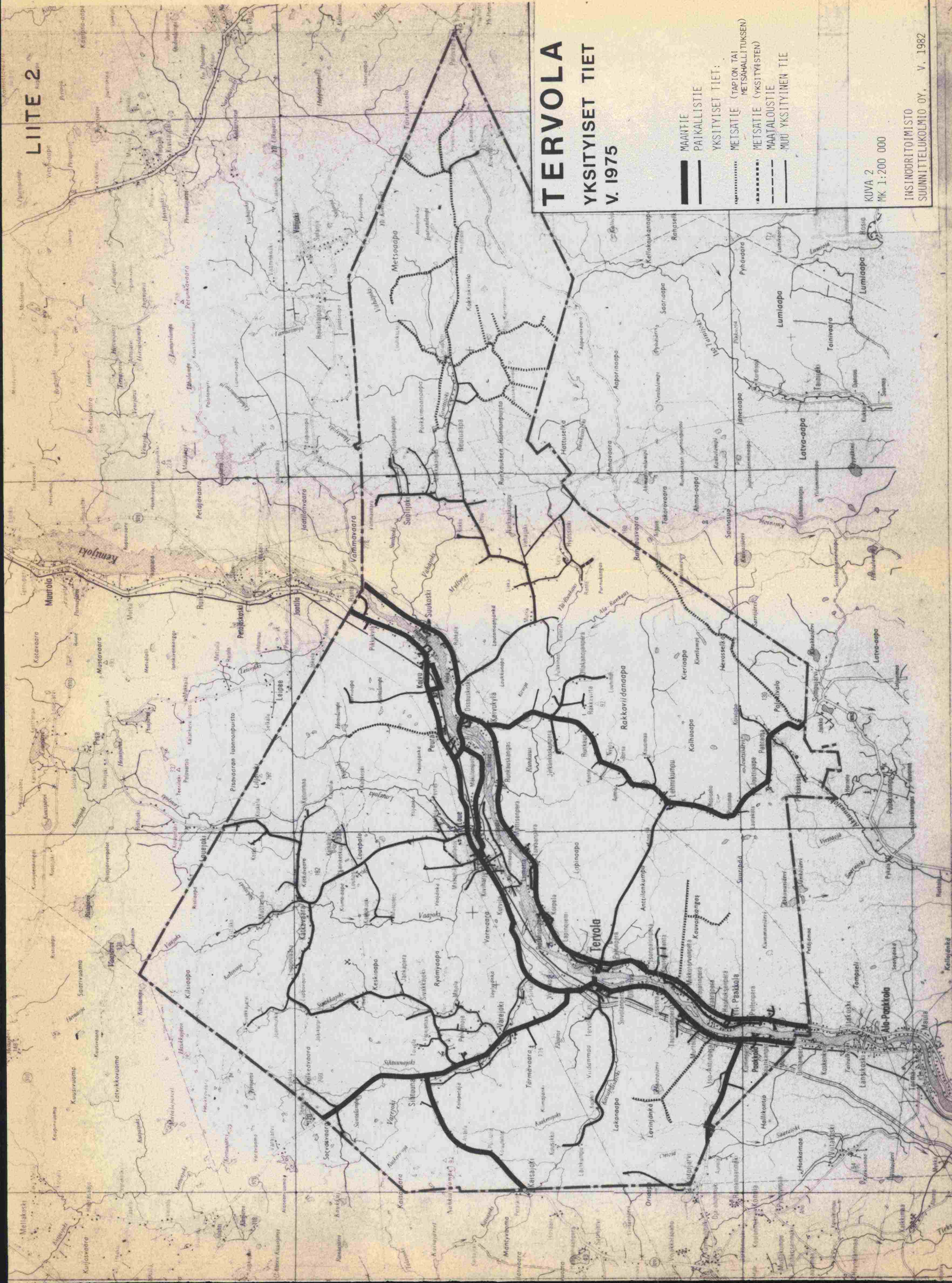
YKSITYISET TIET

V. 1975

- MAAINTIE
- PAIKALLISTIE
- YKSITYISET TIET:
- METSÄTIE (TAPION TAI METSÄHALLITUKSEN)
- METSÄTIE (YKSITYISETEN)
- MAATALOUSTIE
- MUU YKSITYINEN TIE

KUVA 2
MK 1:200 000

INSINÖRITOIMISTO
SUUNNITTELUKOLMIO OY. V. 1982

TERVOLA

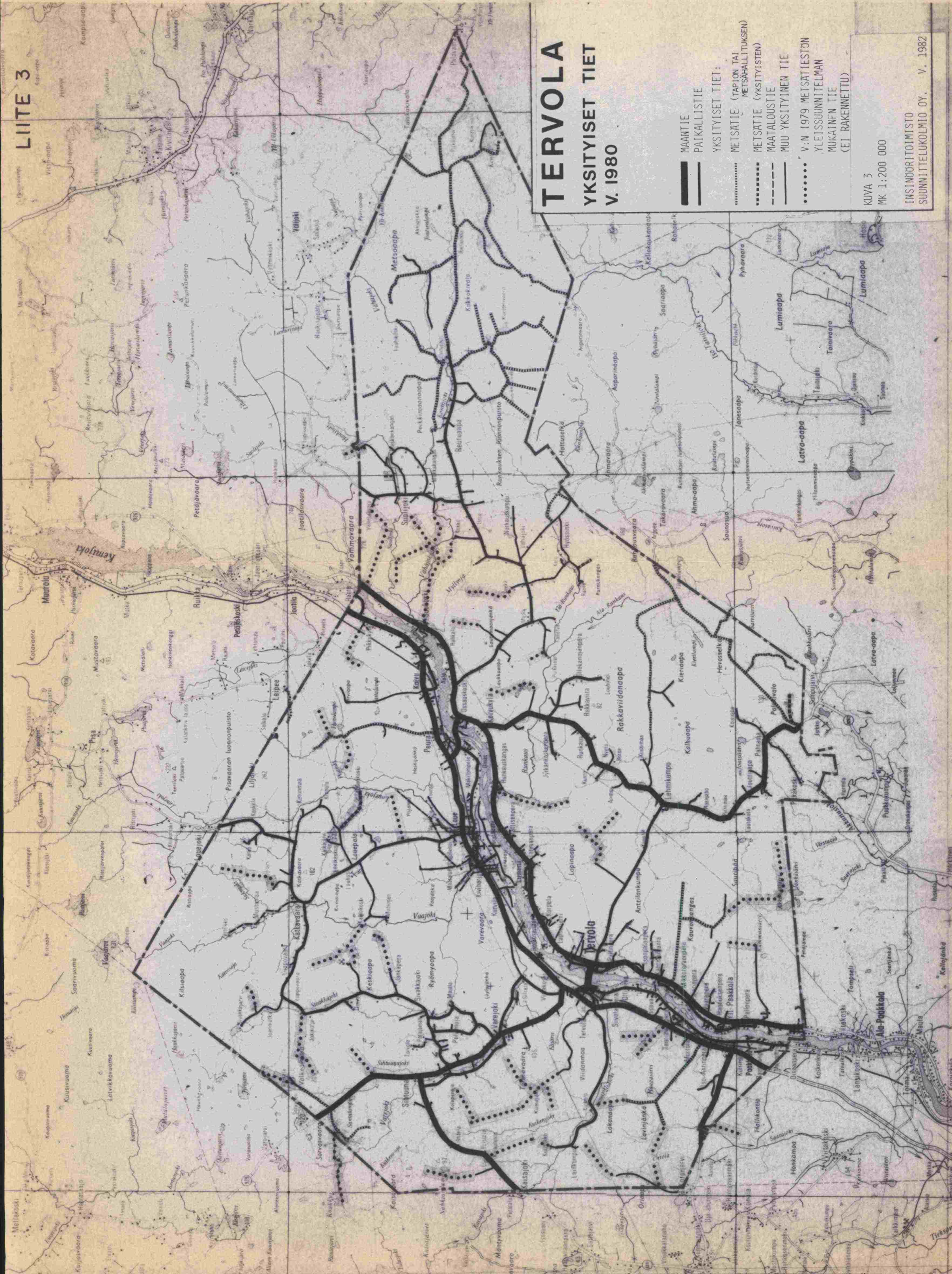
YKSITYISET TIET

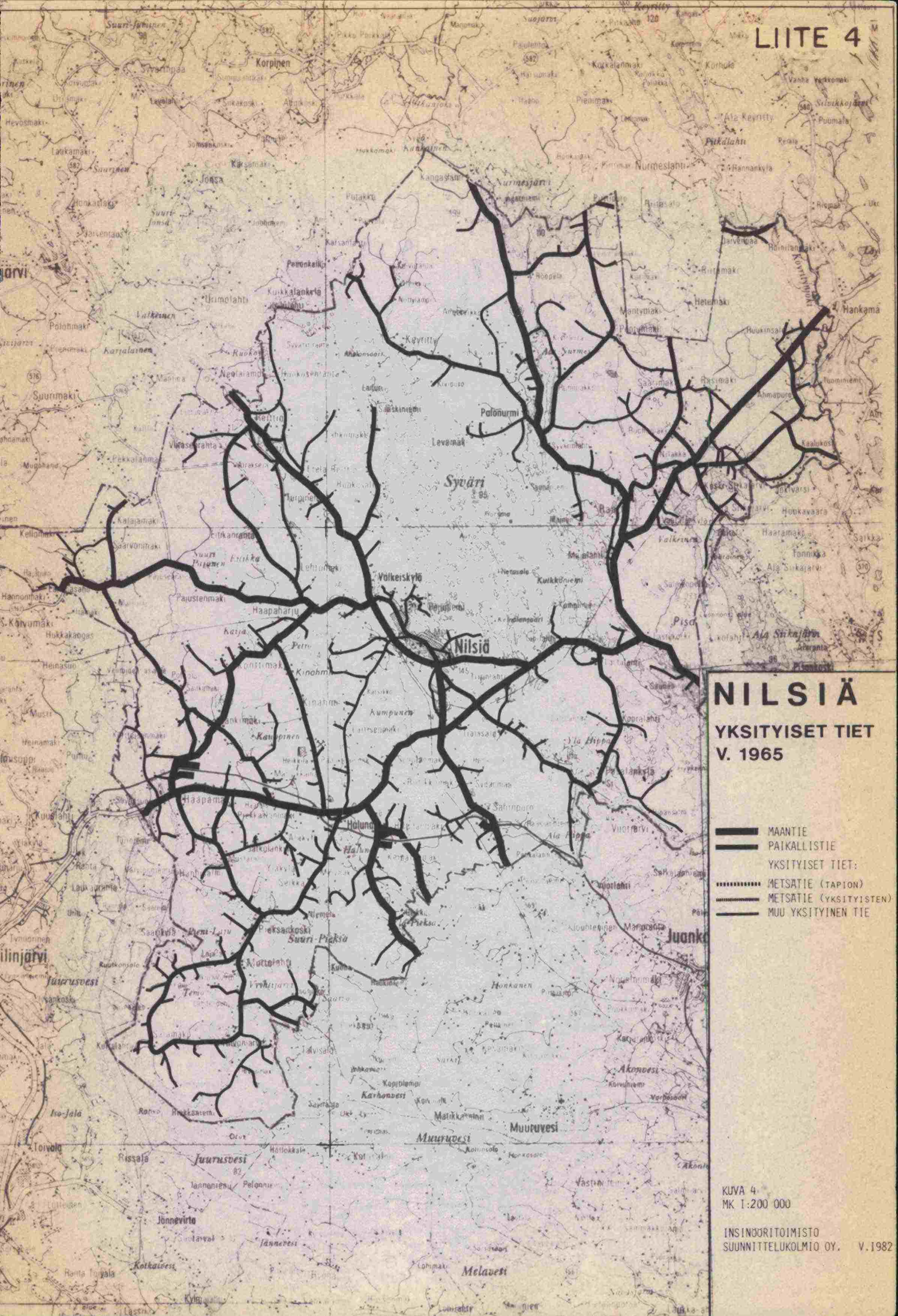
V. 1980

- MAANTIE
- PAIKALLISTIE
- YKSITYISET TIET:
- METSÄTIE (TAPION TAI METSÄHALLITUKSEN)
- METSÄTIE (YKSITYISTEN)
- MAATALOUSTIE
- MUU YKSITYINEN TIE
- V. N 1979 METSÄTIEISTÖN YLEISSUUNNITELMAN MUKAINEN TIE (EI RAKENNETTU)

KUVA 3
MK 1:200 000

INSINÖRITOIMISTO
SUUNNITTELUKOLMIO OY. V. 1982

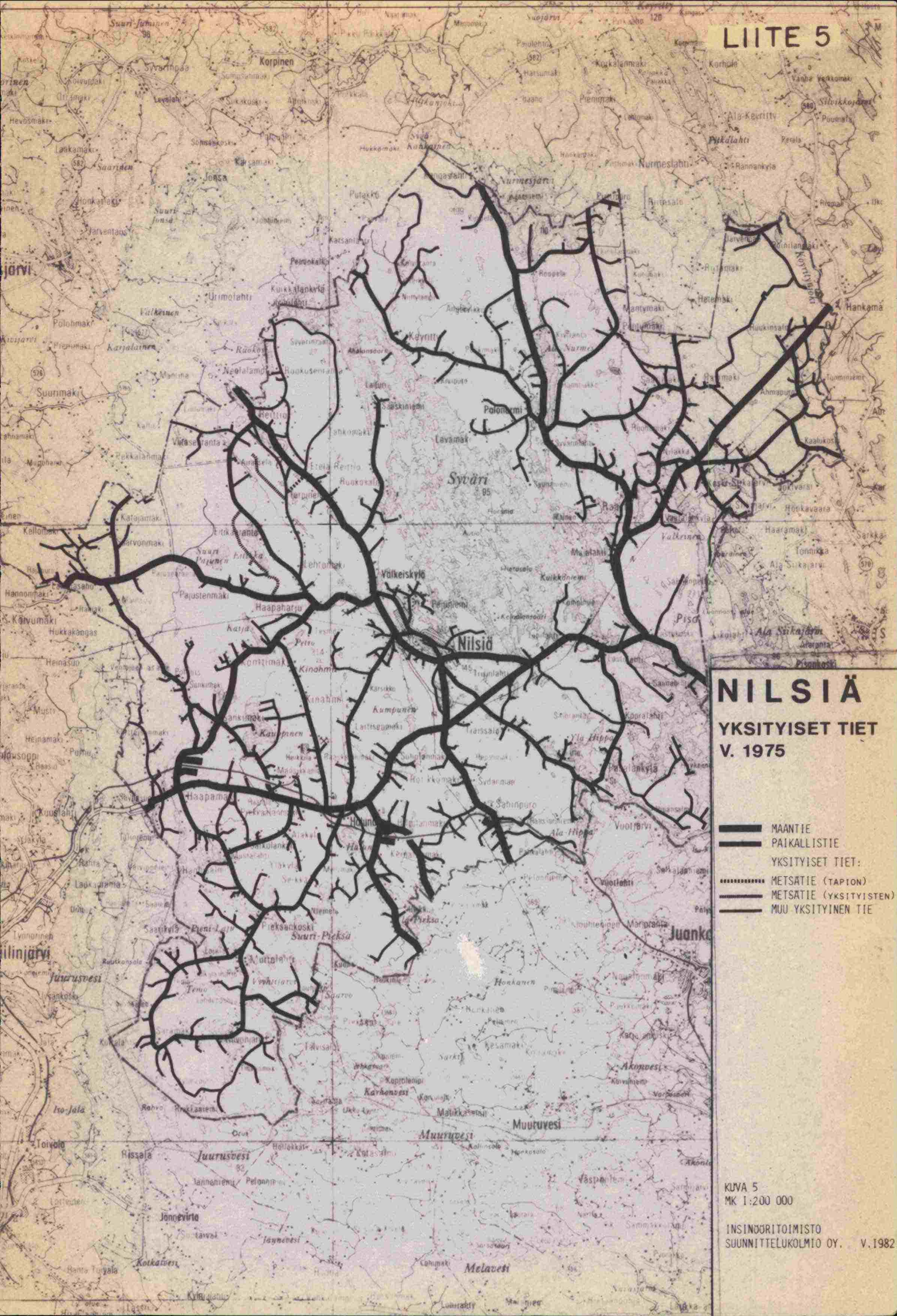

NILSIÄ
YKSITYISET TIET
V. 1965

- MAANTIE
- PAIKALLISTIE
- YKSITYISET TIET:
- METSATIE (TAPION)
- METSATIE (YKSITYISTEN)
- MUU YKSITYINEN TIE

KUVA 4
 MK 1:200 000

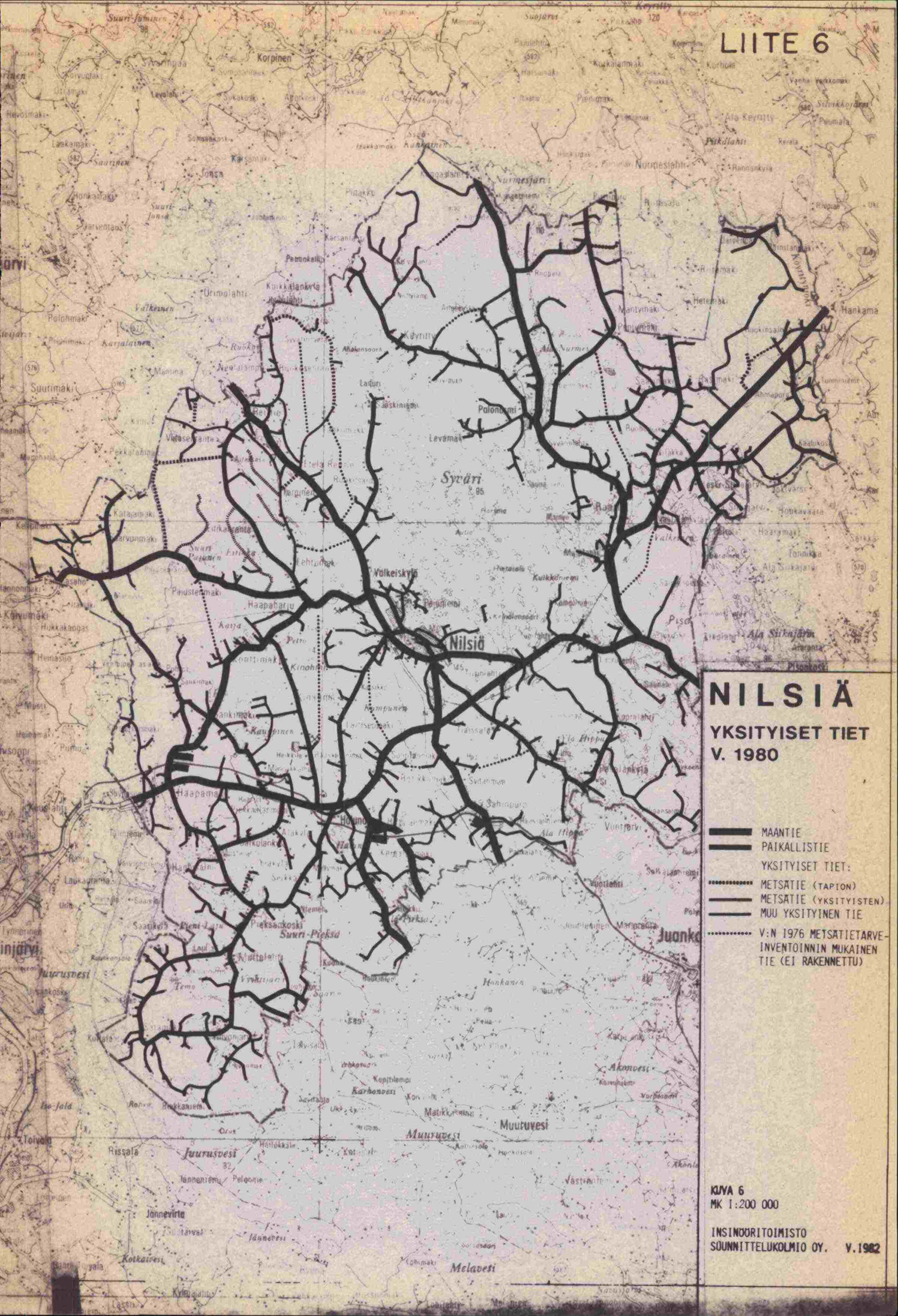

NILSIÄ
YKSITYISET TIET
V. 1975

- MAANTIE
- PAIKALLISTIE
- YKSITYISET TIET:
- METSATIE (TAPION)
- METSATIE (YKSITYISTEN)
- MUU YKSITYINEN TIE

KUVA 5
 MK 1:200 000

INSINÖRITOIMISTO
 SUUNNITTELUKOLMIO OY, V. 1982

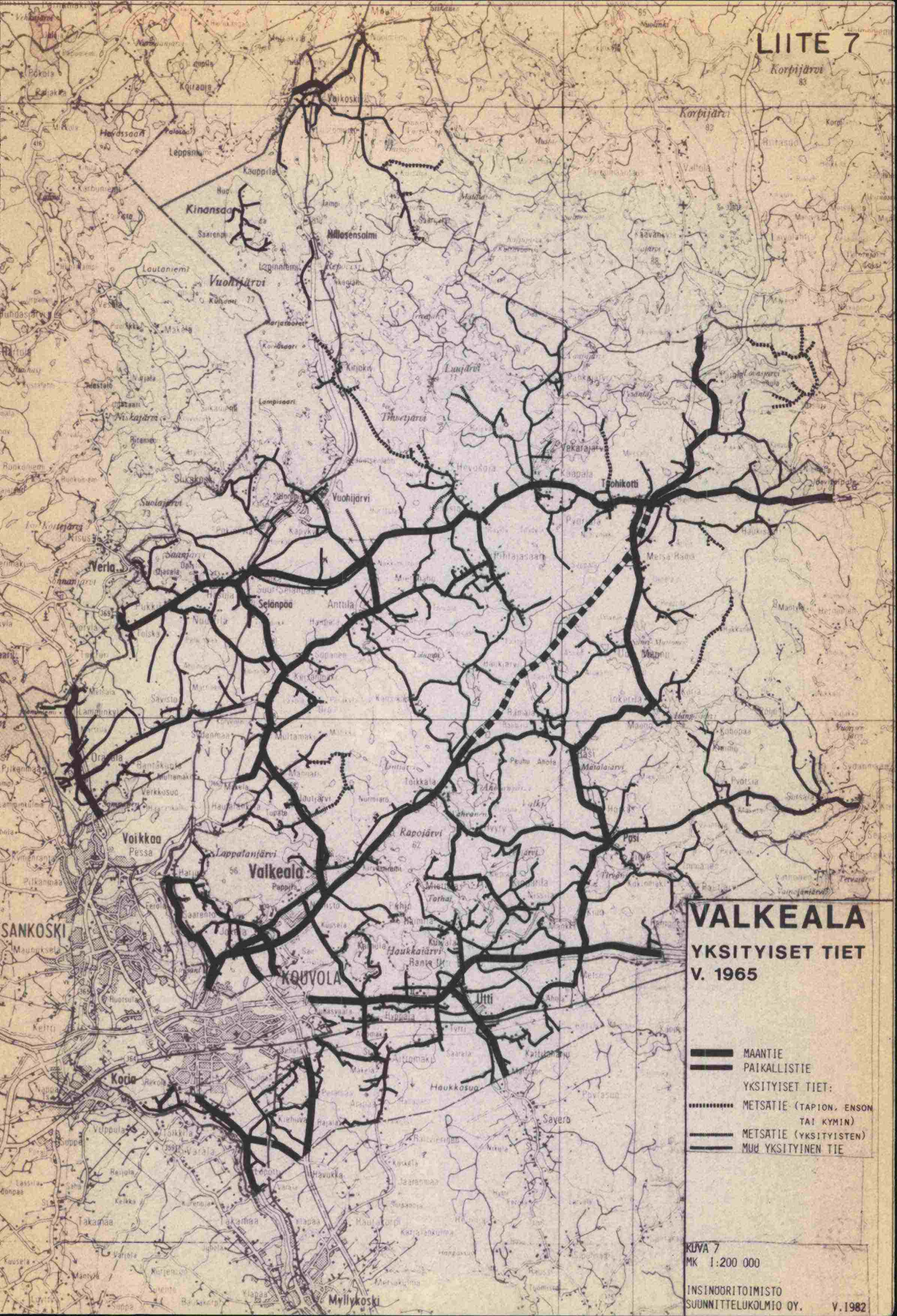

NILSIÄ
YKSITYISET TIET
V. 1980

- MAANTIE
- PAIKALLISTIE
- YKSITYISET TIET:
- METSATIE (TAPTON)
- METSATIE (YKSITYISTEN)
- MUU YKSITYINEN TIE
- V:N 1976 METSATIETARVE-
INVENTOINNIN MUKAAN
TIE (EI RAKENNETTU)

KIIVIA 6
 MK 1:200 000

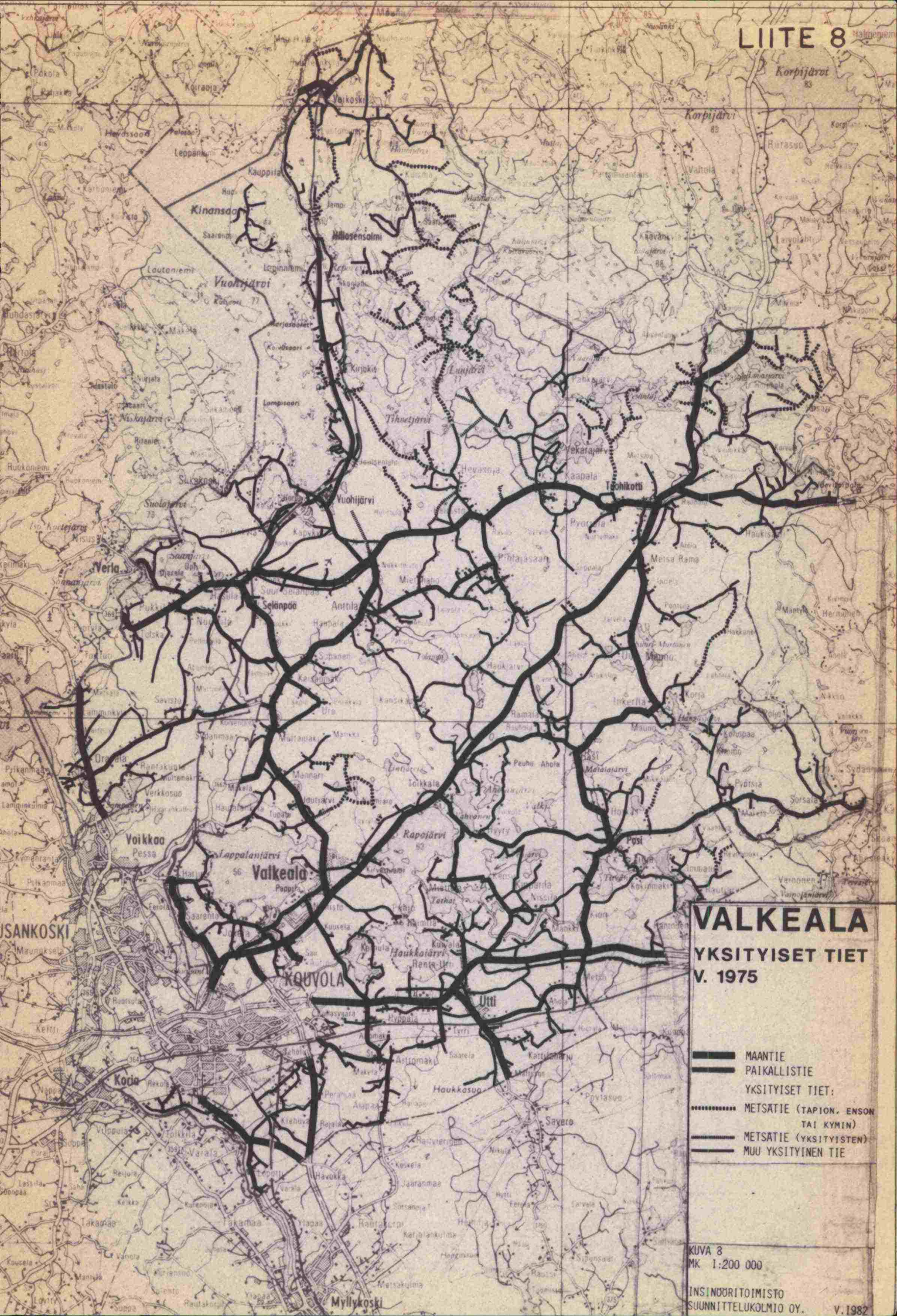
INSINÖRITOIMISTO
 SUUNNITTELUKOLMIO OY, V. 1982

VALKEALA
YKSITYISET TIET
V. 1965

- MAANTIE**
- PAIKALLISTIE**
- YKSITYISET TIET:**
- METSATIE (TAPION, ENSON TAI KYMIN)**
- METSATIE (YKSITYISTEN)**
- MUU YKSITYINEN TIE**

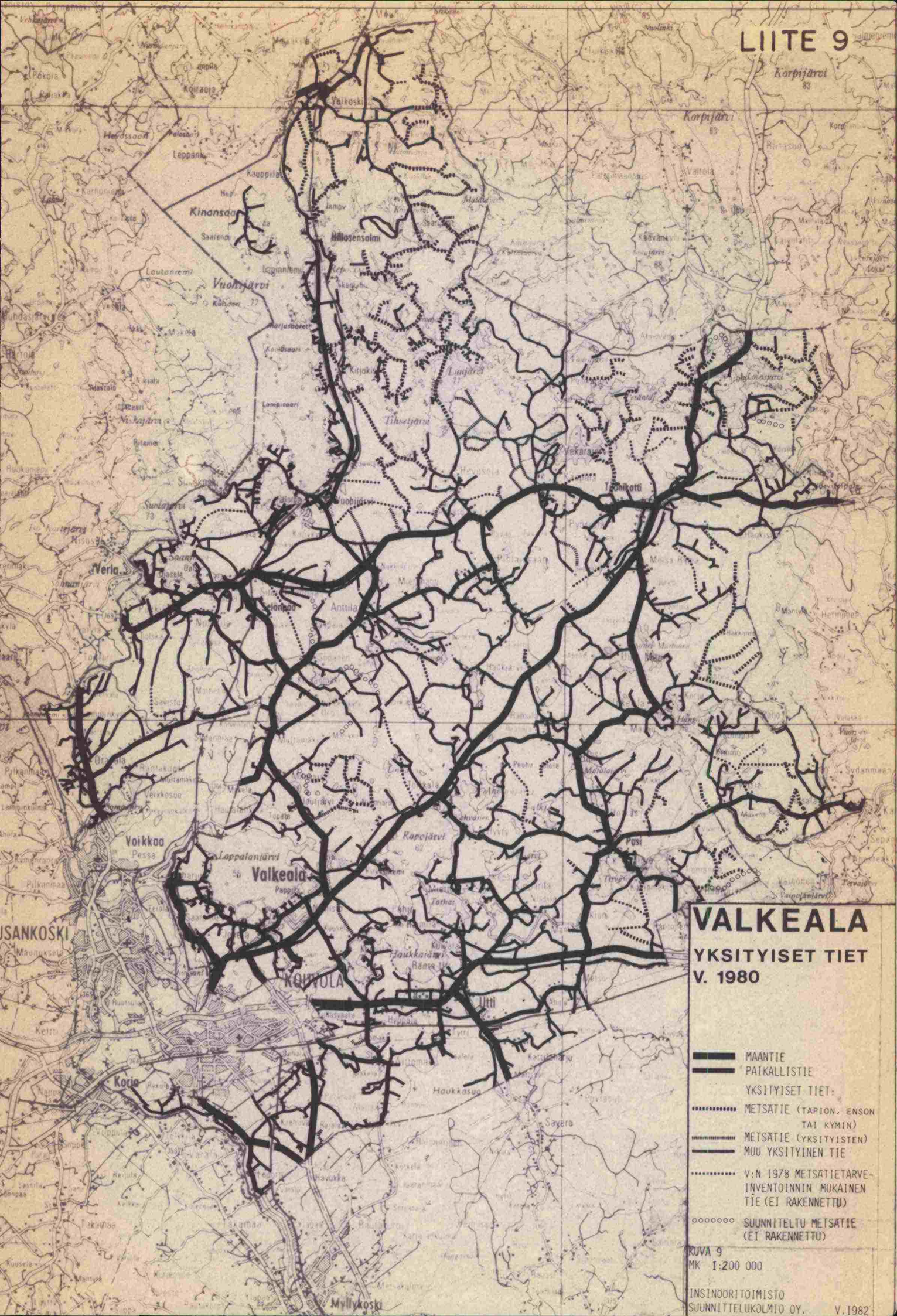
KUVA 7
 MK 1:200 000

VALKEALA
YKSITYISET TIET
V. 1975

- MAANTIE
- PAIKALLISTIE
- YKSITYISET TIET:**
- METSATIE (TAPION, ENSON
TAI KYMIN)
- METSATIE (YKSITYISTEN)
- MUU YKSITYINEN TIE

KUVA 8
 MK 1:200 000

VALKEALA
YKSITYISET TIET
V. 1980

- MAANTIE
- PAIKALLISTIE
- YKSITYISET TIET:
- METSATIE (TAPION, ENSON TAI KYMIN)
- METSATIE (YKSITYIESTEN)
- MUU YKSITYINEN TIE
- V:N 1978 METSATIETARVE-INVENTOINNIN MUKAINEN TIE (EI RAKENNETTU)
- SUUNNITELTU METSATIE (EI RAKENNETTU)

KUVA 9
 MK 1:200 000

Yksityisteiden tekemisen koordinointityöryhmä

06.01.1981

Nykytilan kuvaus

Työryhmän asettamiskirjeessä on liikenneministeriö määritellyt työryhmän tehtävän seuraavasti:

" Työryhmän tulee selvittää organisaatiot, joiden toimesta nykyisin yksityisiä teitä suunnitellaan, rakennetaan, ja rahoitetaan, sekä vastaavasti toiminnan laajuus sekä avustus- ja rahoitusmuodot."

Edellä olevan perusteella pyydetään työryhmän jäseniä antamaan edustamansa organisaation osalta allamainitut tiedot.

1. Luetellaan kaikkien niiden lakien ja asetusten kohdat, ministeriön päätökset ja muut tärkeimmät soveltamisohjeet, joiden perusteella organisaatio hoitaa yksityisteiden suunnittelua, rakentamista ja rahoitusta tai niihin liittyviä osatehtäviä. Jäljennökset annetuista ohjekirjeistä liitetään mukaan.
2. Esitetään organisaatiokaaviota käyttäen kohdassa 1 mainittuja tehtäviä hoitavan organisaation rakenne, kuten asioita keskushallinnossa käsittelevät osastot ja toimistot sekä vastaavat piirihallintoelimet. Piirihallinnon aluejako esitetään tilastokarttapohjalla.
3. Organisaatioiden arvioidut 1 kohdassa mainittuja tehtäviä hoitavien henkilöiden määrät ilmoitetaan vuosilta 1975-1980 erikseen keskusviraston ja piirihallinnon osalta. Henkilöstön kehityksestä v. 1981-1986 ilmoitetaan vastaavat tiedot käytettävissä olevien KT-suunnitelmien suunnittelutarkkuudella.
4. Organisaation toimesta rakennettujen tai parannettujen ja avustettujen teiden luonne:
 - teiden tarkoitus
 - teiden käyttäjät ja liikenteen luonne
 - teiden luokitus

- teiden suunnittelussa käytettävät standardit
- kunnossapidon järjestely

5. Kuvaus suunnittelu- ja päätöksentekomenettelystä, jonka perusteella ratkaistaan:
- hankkeiden kannattavuus ja tarpeellisuus
 - teiden sijainti ja suuntaus
 - teiden standardi

Päätöksentekoon liittyvä yhteydenpito:

- viranomaisiin
- yksityisiin maanomistajiin

6. Toiminnan laajuus vuosina 1976-1980

- 6.1 Valmistuneet tiet vuosittain ja tieluokittain
- rakennetut km
 - parannetut km

- 6.2 Kustannukset vuosina 1976-1980 (1 000 mk)

Teiden rakentamis- ja parantamiskustannukset:

- suunnittelukustannukset
- rakentamiskustannukset
- parantamiskustannukset
- hallinto- ja muut kustannukset
- kustannukset yhteensä

Avustuskustannukset:

- valtion avustukset
- lainat
- korkotuki
- hallintokustannukset
- kustannukset yhteensä

- 6.3 Rahoitus vuosina 1976-1980

Tiedot ilmoitetaan oheisen muutetun menolaskeilma-
lomakkeen (liite 1) sarakkeilla 1-9 seuraavasti:

- sarakkeet 1-4 täyttöohjeen mukaisesti

7. Tarveselvitykset, KTS- ja PTS-suunnitelmat:
- toiminnan laajuuden mitoituksen perusteena käytetyt tarveselvitykset ja kysyntäennusteet
 - toiminnan laajuus KTS-kaudella
 - toiminnan tavoitteet, suuntaviivat ja laajuus PTS-suunnitelmien aikajänteellä
8. Muut selvityksen kannalta tarpeelliset tiedot kuten:
- todetut ongelmat
 - toimenpide-ehdotukset